

Ton Regtien

Maarten van Dullemen

**Het
Vietnam-tribunaal
Stockholm-Roskilde
1967**

met een voorwoord van Jean-Paul Sartre

Kritiese Bibliotheek

Polak & Van Gennep

Op initiatief van Bertrand Russell heeft in Stockholm en Roskilde, in de loop van 1967 en naar analogie van het Internationale Tribunaal van Neurenberg, het Vietnam-tribunaal plaatsgevonden. In het tribunaal had een aantal juristen, filosofen, schrijvers en sociologen van naam zitting (J.-P. Sartre, Isaac Deutscher, Günther Anders, Wolfgang Abendroth, Stokely Carmichael, Peter Weiss, Simone de Beauvoir, Lello Basso en Laurent Schwarz), die aan de hand van rapporten van deskundigen en onderzoekteams, en mondelinge en schriftelijke getuigenverklaringen, o.a. onderzochten of er in de Vietnamese oorlog sprake is van door Amerika begane oorlogsmisdaden. De auteurs hebben beide zittingen bijgewoond. Aan de hand van eigen observaties en van de notulen van beide zittingen doen Regtien en Van Dullemen uitvoerig verslag. Zij namen in dit boekje tevens de slotverklaringen van Stockholm en Roskilde op, een hoofdstuk over de uitbreiding van de oorlog naar Laos en Cambodja en een evaluerend hoofdstuk over de betekenis van het tribunaal. In dit laatste hoofdstuk wordt ook aandacht geschonken aan de kritiek die op het tribunaal en zijn 'legitimiteit' in juridische zin is uitgeoefend.

Kritiese Biblioteek

Een gezamenlijke onderneming van Polak & Van Gennep,
De Bezige Bij en Meulenhoff Nederland

**Ton Regtien
Maarten van Dullemen
Het Vietnam-tribunaal
Stockholm-Roskilde 1967
met een voorwoord van Jean-Paul Sartre**

Amsterdam 1968

Kritiese Biblioteek

Polak & Van Genneep

Boekverzorging: Jacques Jansen GKf

Druk: Drukkerij Hooiberg, Epe

Druk omslag: Drukkerij Confiante, Amsterdam

Copyright 1968 Polak & Van Gennep, Keizersgracht 608, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

No part of this book may be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the publishers.

Inhoud

Mandaat voor een tribunaal—Jean-Paul Sartre	7
1. Een tribunaal komt tot stand	14
2. Wie is de agressor?	20
3. De bombardementen op Noord-Vietnam	50
4. Verboden wapens	72
5. De behandeling van krijgsgevangenen	82
6. De behandeling van de burgerbevolking van Zuid-Vietnam	94
7. Volkerenmoord	116
8. De oorlog is niet tot Vietnam beperkt	130
9. De betekenis van het tribunaal	151
Slotverklaring Stockholm	163
Slotverklaring Roskilde	174
Enige literatuur	185

Mandaat voor een tribunaal

tekst toespraak openingsdag eerste tribunaalzitting

Ons tribunaal is gevormd op initiatief van Lord Bertrand Russell om uit te maken of de beschuldigingen van 'oorlogsmisdaden', zoals die bij gelegenheid van het Vietnamese conflict zowel tegen de regering van de Verenigde Staten als tegen die van Zuid-Korea, Nieuw-Zeeland en Australië zijn ingebracht, gerechtvaardigd zijn. Het tribunaal wil gedurende deze openingszitting proberen haar ontstaan, functie, doelstellingen en beperkingen nader uiteen te zetten. Het wil vooral over het probleem van wat men zijn 'legitimiteit' genoemd heeft zonder omwegen nadere opheldering verschaffen.

In 1945 heeft een volkomen nieuw feit zijn intrede gedaan in de geschiedenis: het verschijnen van het eerste internationale tribunaal van Neurenberg, in leven geroepen om oorlogsmisdaden van een oorlogsvoerende mogendheid te berechten. Er bestonden voordien wel enige internationale overeenkomsten, zoals bijv. het Briand-Kellog Pact van 1928 die het recht tot oorlog (*ius ad bellum*) poogden te beperken. Maar aangezien men nagelaten had een orgaan in het leven te roepen dat er op toe zou kunnen zien dat deze overeenkomsten ook werkelijk nageleefd werden, bleven de verhoudingen tussen de mogendheden geregeld door de wet van de jungle. Het zou ook niet anders gekund hebben: de landen wier rijkdom gevestigd was op de verovering van grote koloniale gebieden, zouden nooit hebben kunnen toestaan dat er een vonnis geveld werd over hun handelingen in Afrika en Azië. Maar sinds 1939 stelde de nazi-barbarij de wereld aan zo'n gevaar bloot, dat de verschrikte geallieerden ertoe besloten, mochten ze als

overwinnaars uit de strijd tevoorschijn komen, agressie- en veroveringsoorlogen, mishandeling van krijgsgevangenen, folteringen en 'volkerenmoord' genoemde racistische praktijken, te be-rechten en te veroordelen. Ze zagen echter niet dat ze hiermee te-gelijkertijd zichzelf veroordeelden om hun praktijken in de kolo-niën.

Hierdoor, dat wil zeggen zowel door de bestraffing van de nazi-misdaden als, in meer algemene zin, door een weg te banen voor een rechtspraak die het mogelijk maakt oorlogsmisdrijven waar, wanneer en door wie ook begaan te berechten en te veroordelen, blijft het tribunaal van Neurenberg de uitdrukking van de uiterst belangrijke vervanging van het recht tot oorlog (*ius ad bellum*) door het recht tegen oorlog (*ius contra bellum*).

Jammer genoeg ging het zoals altijd wanneer een nieuw lichaam door de eisen van de geschiedenis tot stand komt: het tribunaal was niet vrij van ernstige gebreken. Men heeft het tribunaal ver-weten alleen maar een Diktat van de overwinnaars over de over-wonnenen te zijn geweest of, wat op hetzelfde neerkomt, dat het geen echt internationaal tribunaal zou zijn: de ene groep landen berecht een andere groep landen. Was het misschien beter ge-weest de rechters te kiezen uit de inwoners van neutrale landen? Ik weet het niet. Een ding is echter zeker en dat is dat het tribu-naal van Neurenberg, hoewel zijn beslissingen ethisch gezien ge-heel rechtvaardig zijn geweest, lang niet alle Duitsers heeft weten te overtuigen. En dit betekent dat de rechtmatigheid van de rech-ters en van hun vonnissen vandaag nog steeds in twijfel worden getrokken. En dat men kon beweren dat wanneer de krijgskansen anders hadden gelegen een tribunaal van de As-mogendheden de geallieerden veroordeeld zou hebben voor het bombardement op Dresden of voor dat op Hiroshima.

Toch zou het niet moeilijk geweest zijn het tribunaal van Neuren-berg voor iedereen aanvaardbaar te maken. Het was al voldoen-

de geweest dat het orgaan dat in leven geroepen was om de nazi's te berechten, na het volbrengen van deze speciale taak, gewoon was blijven voortbestaan. Of dat de Verenigde Naties, door de consequenties te trekken uit wat er gebeurd was, door middel van een stemming van haar Algemene Vergadering het tribunaal had uitgeroepen tot een permanent tribunaal dat gerechtigd zou zijn alle beschuldigingen van oorlogsmisdaden te berechten, zelfs als de beschuldigde een regering zou zijn van een land waarvan de rechters uitspraak hadden gedaan in Neurenberg. Op die manier zou de oorspronkelijke bedoeling die stilzwijgend die van een algemene geldigheid was, duidelijk naar voren zijn gekomen. Maar wat gebeurde? Nauwelijks is de laatste schuldige Duitser berecht of het tribunaal verdwijnt in het niets en niemand heeft er ooit meer iets van gehoord.

Zijn we dan ineens zo zuiver geworden? Zijn er helemaal geen oorlogsmisdaden meer begaan sinds 1945? Heeft men nooit meer zijn toevlucht genomen tot geweld en agressie? Zijn er nooit meer 'volkerenmoorden' begaan? Heeft geen enkel groot land sindsdien meer de soevereiniteit van een klein land proberen aan te tasten? Is er op de hele wereld geen enkel Auschwitz of Ouradour meer aan te klagen? U kent de waarheid: het grote historische gebeuren van de laatste twintig jaar is de bevrijdingsstrijd van de derde wereld: koloniale rijken zijn ineengestort. In hun plaats hebben zelfstandige staten zich doen gelden of hebben zij hun oorspronkelijke onafhankelijkheid die door het kolonialisme was gebroken weer hersteld. Dit alles heeft veel bloed, zweet en tranen gekost. Een tribunaal als dat van Neurenberg is een blijvende noodzaak geworden. Voor de berechting van de nazi's kende de oorlog, zoals ik gezegd heb, geen wetten. Het tribunaal van Neurenberg is een dubbelzinnige werkelijkheid, het is ongetwijfeld voortgekomen uit het principe van het recht van de sterkste maar tegelijkertijd opent het een toekomst, door een voorloper, een embryo van een traditie, geschapen te hebben. Niemand kan de klok terug zetten, verhinderen dat het ooit heeft plaatsgevonden,

ook niet als een klein arm land het doelwit van een agressie is en men in gedachte terug gaat naar de tribunaalzittingen en bij zichzelf denkt: maar dát is toch juist hetgeen men daar veroordeeld heeft. Zo hebben de onvolledige en in haast genomen maatregelen van de geallieerden in 1945, die later weer opgegeven werden, in het internationale leven een ware leegte achter gelaten. Een instelling, die er eenmaal geweest is, die de noodzaak van haar permanente aanwezigheid en van haar algemeen-geldigheid heeft bewezen, die onherroepelijk haar rechten en haar plichten heeft afgeperkt maar die ineens verdwenen is en een leegte heeft achtergelaten die opgevuld móet worden maar niet opgevuld wordt, die instelling ontbreekt nu op een pijnlijke wijze.

Er zijn uiteindelijk twee bronnen van macht. De eerste is de staat met al haar instellingen. Maar in deze tijd van geweld zijn de meeste regeringen er bang voor, dat wanneer zij een dergelijk initiatief zouden nemen, zich dat op den duur tegen hen zelf zou keren en dat zij zelf in de beklagdenbank terecht zouden komen. Bovendien zijn voor velen de Verenigde Staten een machtige bondgenoot: wie zou het aandurven om te vragen om de instelling van een nieuw tribunaal, terwijl men weet dat de eerste stap van dat tribunaal zou zijn een onderzoek in te stellen naar het Vietnamese conflict? De tweede bron van macht is het volk, wanneer dat zijn instellingen in een revolutionaire periode wijzigt. Maar, hoewel de strijd onverbiddeijk blijft, hoe kunnen de volksmassa's, die door grenzen gescheiden zijn, erin slagen zich te verenigen en van hun verschillende regeringen een instelling afdwingen die werkelijk een volksrechtbank zal zijn?

Het tribunaal van Russell is uit deze twee tegenstrijdige bevindingen ontstaan. Het vonnis van Neurenberg heeft het bestaan van een instelling, bestemd om oorlogsmisdadente onderzoeken en als deze plaats vinden te berechten, noodzakelijk gemaakt. Noch de regeringen, noch de volkeren zijn op dit moment in staat een dergelijke instelling in het leven te roepen. Wij zijn er ons volkomen

van bewust door niemand te zijn gemachtigd. Maar toen wij het initiatief namen om samen te komen, was dat ook omdat wij wisten dat niemand ons die machtiging zou kunnen geven. Het is zeker waar dat ons tribunaal geen met macht beklede instelling is. Maar het treedt ook niet in de plaats van een gevestigde macht. Integendeel, het is juist ontstaan uit een leegte en een oproep. Wij zijn niet door regeringen aangeworven en met werkelijke macht bekleed. Maar, zoals we hierboven gezien hebben, was het feit dat de rechters van Neurenberg dat wel waren, onvoldoende om hen ook een onbetwistbare legitimiteit te geven. Integendeel, het feit dat de vonnissen ook uitgevoerd konden worden, heeft het de overwonnenen mogelijk gemaakt om hun geldigheid te betwisten. Steunend op macht leken die vonnissen gewoon op het recht van de sterkste. Het tribunaal van Russell is echter van mening dat zijn wettigheid voortkomt zowel uit zijn volstreekte onmacht als uit zijn algemeen-geldigheid.

Wij hebben geen macht en dat is ook juist de waarborg voor onze onafhankelijkheid. We worden door niemand geholpen, behalve door ondersteuningscomité's die, net als wijzelf, groepen mensen zonder macht zijn. Daar we noch een regering, noch een partij vertegenwoordigen, kunnen wij ook geen bevelen ontvangen: wij zullen 'naar eer en geweten' zoals men dat noemt of, als men dat liever heeft: in volle vrijheid, de feiten onderzoeken. Niemand van ons kan op dit ogenblik zeggen welke wending de beraadslagingen zullen nemen. Ook weten we niet of we de beschuldigingen met ja of nee zullen beantwoorden of dat we ons van een uitspraak zullen onthouden omdat wij de beschuldigingen misschien wel gegrond achten maar van mening zijn dat ze onvoldoende met feiten zijn gestaafd. Wat in ieder geval wel vast staat is, dat ook al zijn we overtuigd door de ter tafel gebrachte feiten, onze machteloosheid ons verbiedt een vonnis te vellen. Wat betekent een veroordeling, ook al is die nog zo licht, als ons de middelen ontbreken haar ten uitvoer te leggen? Als het geval zich voordoet zullen wij ons dan ook beperken tot de verklaring, dat deze of gene daad strafbaar is volgens de maatstaven van Neurenberg;

volgens die maatstaven is het dus een oorlogsmisdaad en als de wet toegepast zou worden, zou er die of die straf op staan. In dat geval zullen wij, indien mogelijk, de verantwoordelijken aanwijzen. De enige zorg van het tribunaal van Russell zal dan ook zijn, zowel waar het het onderzoek, als waar het de conclusies betreft, iedereen de behoefte die er aan zo'n internationale instelling bestaat bewust te maken. Wij hebben noch de middelen, noch de ambitie om als plaatsvervanger van zo'n instelling op te treden. Maar van zo'n instelling zou het de bedoeling moeten zijn het *ius contra bellum*, het doodgeboren kindje van Neurenberg, weer te doen herleven en zo de wet van de jungle te vervangen door ethische en juridische regels.

Doordat we eenvoudige burgers zijn hebben we, door mensen op brede internationale basis te kiezen, ons tribunaal een algemenere structuur kunnen geven dan dat van Neurenberg. Ik bedoel hiermee niet alleen te zeggen dat een groter aantal landen vertegenwoordigd is, want wat dat betreft zijn er nog heel wat gaten die opgevuld zouden moeten worden, maar ik wil er vooral op wijzen dat verscheidene juryleden Amerikaanse staatsburgers zijn, terwijl de Duitsers in 1945 alleen maar in de beklagdenbank zaten of desnoods voor de balie verschenen als getuigen *à charge*. De Amerikanen hier zijn afkomstig uit het land waarvan de politiek aan de orde gesteld zal worden en zij zullen dientengevolge een geheel eigen manier hebben om de zaak te zien en wat hun oordeel ook zal zijn, ze hebben in ieder geval een band met hun vaderland, zijn instellingen en zijn tradities en de conclusies van het tribunaal zullen daarvan dan ook ontegenzeggelijk de sporen dragen.

Hoe graag we ook onpartijdig willen zijn en de zaak een algemeen karakter willen geven, we zijn ons er zeer wel van bewust, dat dat onze onderneming nog niet legitiem maakt. Wat wij in werkelijkheid willen, is dat onze wettigheid achteraf zal blijken. We zijn dan ook niet voor onszelf of voor onze eigen stichting aan het werk gegaan en ook willen we onze conclusies niet als een soort bliksemslag bij heldere hemel opdringen. Wat we willen (en

hopen dat dit door medewerking van de pers zal lukken) is een voortdurend contact onderhouden met de mensen die in alle delen van de wereld het drama in Vietnam smartelijk volgen. Wij hopen dat ze zich net als wij op de hoogte zullen stellen, dat ze samen met ons de rapporten, documenten en getuigenissen zullen ontdekken, dat ze deze zullen beoordelen en dat ze zich net als wij van dag tot dag een mening zullen vormen en dat die vanzelf zal ontstaan bij iedereen, gelijktijdig met of misschien zelfs eerder dan bij ons. Deze zitting is een gemeenschappelijke onderneming en we hopen dat het uiteindelijk resultaat, om met de woorden van een filosoof te spreken, 'geworden waarheid' zal zijn. Ja, als de mensen ons oordeel onderschrijven wordt het ook waarheid en wij zullen plaats voor hen maken en zij zullen die waarheid bewaken en ondersteunen. Dan zullen wij weten dat ons optreden legitiem geweest is en dat het volk, door aan ons zijn goedkeuring te tonen hiermee een diepergaande wens naar voren brengt: dat er een echt 'Tribunaal ter Beoordeling van Oorlogsmisdaden' in het leven geroepen zal worden. Het zal dan een permanent tribunaal moeten zijn, zodat deze misdaden overal en altijd aangeklaagd en gestraft kunnen worden.

Deze laatste opmerkingen stellen ons meteen in staat een antwoord te geven op de kritiek die onlangs, zonder kwade bedoelingen overigens, door een Parijse krant werd geuit: 'Wat een vreemd tribunaal, juryleden maar geen rechter!' Het is waar, wij zijn alleen maar juryleden, wij beschikken niet over de macht om sancties te stellen. Dus: geen openbaar ministerie. Er is goed bezien niet eens een acte van beschuldiging. Maître Matarasso, voorzitter van de juridische commissie, zal een uiteenzetting geven over de aan de orde zijnde klachten. De jury zal zich hierover aan het eind van de zitting moeten uitspreken; zijn de klachten gegrond, ja of nee?

Eigenlijk zijn er overal rechters: het zijn de volkeren en in het bijzonder het Amerikaanse volk. Wij zijn dan ook voor hén dit werk begonnen.

Jean-Paul Sartre

1. Een tribunaal komt tot stand

Op 8 april 1963 verschijnt er in 'The New York Times' een brief van de Engelse filosoof en Nobelprijswinnaar Bertrand Russell. Russell beschuldigt de Amerikaanse regering ervan in Vietnam een vernietigingsoorlog te voeren. 'Het enige doel van deze oorlog', aldus Russell in zijn brief, 'is een bruut en feodaal bewind in het zuiden in het zadel te houden en allen die de dictatuur in het zuiden proberen te weerstaan, te vernietigen. (...) De werkelijke reden die de Verenigde Staten ertoe drijft de brute, door de Fransen opgegeven politiek in Indo-China voort te zetten, is de bescherming van economische belangen en het voorkomen van verstrekkende sociale hervormingen in dit deel van de wereld. Ik verhef mijn stem echter niet alleen omdat ik het volstrekt oneens ben met de Amerikaanse tegenwerking van sociale veranderingen in Vietnam, maar omdat deze oorlog gevoerd wordt met grote wreedheid. Napalm wordt zonder waarschuwing tegen hele dorpen gebruikt. Chemische strijdmiddelen worden aangewend om voedselgewassen en veestapels te vernietigen en de bevolking uit te hongeren.'

Deze brief, die door de redactie van 'The New York Times' van een lang en giftig commentaar wordt voorzien, is het begin van een langdurige, steeds dieper wordende betrokkenheid van Russell bij de oorlog in Vietnam. Er volgen meer brieven naar kranten. Russell bestudeert de Vietnamese geschiedenis en vooral de publikaties in de Amerikaanse pers. Hij oriënteert het werk van zijn in Londen gevestigde Bertrand Russell Peace Foundation steeds meer op de Vietnamese kwestie. Zijn secretaris, Ralph Schoenman, reist een aantal malen naar Noord-Vietnam.

In juni 1965, de oorlog heeft zich inmiddels in hevige mate verscherpt en uitgebreid tot Noord-Vietnam, verschijnt Russells 'Be-roep op het Amerikaanse geweten', waarin het Amerikaanse volk wordt opgeroepen protest aan te tekenen tegen het beleid van zijn regering. Aan het slot van de oproep wordt de voorbereiding van een internationaal tribunaal bekend gemaakt:

'Het internationaal tribunaal ter beoordeling van oorlogsmisdaden wordt momenteel met grote haast voorbereid. Ik benader vooraanstaande juristen, bekende schrijvers en regeringsleiders in Afrika, Azië en Latijns-Amerika en in de Verenigde Staten zelf. Vietnamese slachtoffers van deze oorlog zullen getuigen. Complete wetenschappelijke gegevens over de gebruikte chemische stoffen, hun eigenschappen en uitwerkingen zullen worden vastgelegd. Ooggetuigen zullen beschrijven wat ze hebben gezien en geleerden zullen worden uitgenodigd om de bewijsstukken die in het bezit van het tribunaal zijn, te onderzoeken. De zittingen zullen worden opgenomen op de band en de volledige bewijslast zal gepubliceerd worden. Er zal documentair filmmateriaal zijn over de getuigen en hun bewijzen. We beogen een zo volledig mogelijk beeld te geven van wat er met de mensen in Vietnam gebeurd is. Wij zijn voornemens de volkeren als nooit te voren wakker te schudden om des te beter de herhaling van deze tragedie elders te voorkomen.'

Op 15 november 1966 komen de juristen, schrijvers en de anderen die Russell bereid gevonden heeft in het tribunaal zitting te nemen, in Londen bijeen om het tribunaal voor te bereiden. De procedure van de zittingen wordt vastgelegd, de te onderzoeken gebieden vastgesteld.

Het tribunaal zal de volgende vijf vragen onderzoeken:

1. Zijn er door de regering van de Verenigde Staten (en door de regeringen van Australië, Nieuw-Zeeland en Zuid-Korea) daden van agressie bedreven in de zin van het internationale recht?
2. Is er door de Amerikaanse strijdkrachten gebruik gemaakt van,

of geëxperimenteerd met nieuwe wapens of wapens die door het oorlogsrecht verboden zijn (gas, bijz. chemische produkten enz.)?

3. Zijn er, en zo ja, op welke schaal, bombardementen uitgevoerd op doelen die een strikt civiel karakter hebben, en, meer in het bijzonder, op ziekenhuizen, scholen, sanatoria, dammen enz.?

4. Worden de Vietnamese gevangenen onderworpen aan onmenselijke behandelingen die door het oorlogsrecht verboden zijn, met name marteling en verminking? Hebben er ongerechtvaardigde represailles plaatsgevonden tegen de burgerbevolking, met name door de executie van gijzelaars?

5. Zijn er kampen voor dwangarbeid opgericht, heeft er deportatie van de bevolking plaatsgehad, of zijn er andere daden verricht met de bedoeling bevolkingsgroepen uit te roeien, daden die juridisch als daden van genocide gekarakteriseerd kunnen worden?

Men herhaalt de reeds door Russell persoonlijk gedane uitnodiging aan de Amerikaanse regering om medewerking aan het tribunaal te verlenen.

'Wij nodigen de regering van de Verenigde Staten uit, nuttig materiaal te leveren of te doen leveren en haar functionarissen of vertegenwoordigers opdracht te geven voor ons te verschijnen om haar standpunt te verdedigen.'

Na de november-zitting bestaat het tribunaal uit de volgende leden:

—Wolfgang Abendroth, Duits jurist en hoogleraar;

—Günther Anders, Oostenrijks schrijver en filosoof;

—Mehmet Ali Aybar, jurist, specialist op het gebied van het Internationale Recht, lid van het Turkse parlement, voorzitter van de Turkse Arbeiders Unie;

—Lelio Basso, jurist, hoogleraar in de sociologie te Rome, lid van het Italiaanse parlement, voorzitter van de Partij voor Socialistische Eenheid;

- Simone de Beauvoir, Frans schrijfster en filosofe;
- Stokely Carmichael, een van de leiders van de beweging voor de burgerrechten in de Verenigde Staten (Carmichael werd op de eerste tribunaalzitting vervangen door Cox, SNCC-leider);
- Lawrence Daly, Brits vakbondsleider en politicus;
- Vladimir Dedijer, jurist, Joegoslavisch historicus en schrijver;
- Dave Dellinger, Amerikaans pacifist, hoofdredacteur van het blad 'Liberation', organisator van de grote marsen tegen de oorlog in Vietnam op 15 april en 21 oktober 1967;
- Isaac Deutscher, Brits historicus en schrijver (overleed in de zomer van 1967, tussen de beide zittingen van het tribunaal);
- Amado Hernandez, Philippijns dichter, journalist en vakbondsleider;
- Mahmud Ali Kasuri, advocaat aan het hooggerechtshof van Pakistan;
- Kinju Morikawa, jurist, vice-voorzitter van de Japanse Unie ter verdediging van de burgerlijke vrijheden;
- Shoicho Sakata, hoogleraar in de natuurkunde aan de Universiteit van Tokio, Nobelprijswinnaar;
- Laurent Schwartz, hoogleraar in de wiskunde te Parijs, vice-president van het tribunaal;
- Jean-Paul Sartre, Frans schrijver en filosoof.

Later zouden nog toetreden, volgens de statuten van het tribunaal met unanieme instemming van de reeds zitting hebbende leden:

- Melba Hernandez, Cubaanse juriste, voorzitter van het Cubaanse Comité voor Solidariteit met Vietnam;
- Carl Oglesby, oud-voorzitter van de Amerikaanse Students for A Democratic Society (SDS), toneelschrijver;
- Peter Weiss, Zweeds toneelschrijver van Duitse afkomst.

Het tribunaal benoemde Sartre tot voorzitter, Dedijer tot voorzitter van de zittingen en de toen bijna 95-jarige Russell tot erevoorzitter.

De juridische basis voor het Tribunaal ter Beoordeling van Oorlogsmisdaden is in eerste instantie het Charter van Neurenberg. In Neurenberg werd immers voor het eerst een poging gedaan oorlogsmisdaden exact te formuleren. Definities die niet tot de specifieke oorlogsmisdaden van de nazi's beperkt zouden mogen blijven. Zei niet opperrechter Jackson, van het Amerikaanse Supreme Court, die voor de Amerikaanse regering in Neurenberg als aanklager optrad: 'Als bepaalde daden en schendingen van verdragen misdaden zijn, dan zijn het misdaden, of ze nu bedreven worden door de Verenigde Staten of door Duitsland. Wij zijn niet bereid een maatstaf voor misdadig gedrag ten opzichte van anderen vast te leggen, die wij niet op onszelf zouden willen toepassen.'

In artikel 6 van het Charter van Neurenberg worden de strafbare misdaden als volgt gedefinieerd:

'De volgende daden, of een ervan, zijn misdaden die onder de bevoegdheden van het tribunaal vallen en waarvoor persoonlijke verantwoordingsplicht zal bestaan:

a. *misdaden tegen de vrede*, namelijk het plannen maken, het voorbereiden, het initiatief nemen tot, of het voeren van een agressieoorlog, of een oorlog, in strijd met internationale overeenkomsten of toezeggingen, of het deelnemen aan een gezamenlijk plan of samenzwering om een van de voornoemde tot stand te brengen;

b. *oorlogsmisdaden*, namelijk schending van de wetten of regels van oorlog. Zulke schendingen houden in (maar worden niet beperkt tot): moord, mishandeling of deportatie voor dwangarbeid of enig ander doel, van de burgerbevolking van of in bezet gebied, moord of mishandeling van krijgsgevangenen of personen op zee, het doden van gijzelaars, het plunderen van openbare of privé-eigendommen, moedwillige verwoesting van steden of dorpen, of vernietiging die niet door militaire noodzaak wordt gerechtvaardigd;

c. *misdaden tegen de mensheid*, namelijk moord, uitroeiing, on-

derwerping, deportatie en andere onmenselijke maatregelen, genomen tegen enige burgerbevolking voor of tijdens de oorlog, of vervolgingen op politieke, raciale of religieuze gronden ter uitvoering van of in verband met enige misdaad die onder de jurisdictie van het tribunaal valt, al dan niet in overtreding van de inheemse wetten van het land waar zij bedreven werden.'

Door een éénstemmige beslissing van de Verenigde Naties van 12 december 1946 werd het Charter van Neurenberg opgenomen in het internationaal positief recht. Naast de toepassing van het Charter van Neurenberg, besloot het Vietnam-tribunaal ook andere basisgegevens uit de internationale wetgeving, zoals de Conventie van Genève van 1925 en de Haagse Conventie van 1907, bij zijn werk te gebruiken.

2. Wie is de agressor?

De eerste, en zeker ook de meest omstreden vraag die het tribunaal op de eerste zitting in Stockholm wenst te beantwoorden is: 'Zijn er door de regering van de Verenigde Staten (en door de regeringen van Australië, Nieuw-Zeeland en Zuid-Korea) daden van agressie bedreven in de zin van het internationale recht?'

Het antwoord op deze vraag valt in twee delen uiteen: wat is er de afgelopen 25 jaar precies gebeurd in Vietnam en hoe moeten we deze gebeurtenissen juridisch interpreteren? Het onderzoek naar de historische gebeurtenissen in Vietnam is verwerkt in een vijftal voor het tribunaal vervaardigde rapporten. Twee daarvan, geschreven door de Amerikaanse historicus Gabriel Kolko van de Universiteit van Pennsylvania en door de Noordvietnamese Commissie van Onderzoek naar Oorlogsmisdaden, beslaan de gehele periode vanaf de Tweede Wereldoorlog tot vandaag. Daarnaast zijn er twee deelrapporten, één over de periode 1945—1964 door Jean Chesneaux, directeur van de Ecole des Hautes Etudes van de Parijse Sorbonne, en één over de periode 1964—1967 van de Franse journalist en historicus Charles Fourniau. Tenslotte is er nog een vijfde rapport, samengesteld door de Japanse pendant van het tribunaal, het Japanse comité van onderzoek naar Amerikaanse oorlogsmisdaden in Vietnam, een rapport dat zowel juridische als historische aspecten belicht.

Alvorens ons met het vraagstuk van de agressie bezig te houden volgt hieronder eerst een samenvatting van de geschiedenis van de laatste jaren, aan de hand van bovengenoemde vijf rapporten.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog was Vietnam, tot dan een Fran-

se kolonie, bezet door het Japanse leger dat echter het Franse koloniale bestuursapparaat intact liet. De Vietnamese onafhankelijkheidsbeweging, de Liga voor de Onafhankelijkheid van Vietnam, afgekort Vietminh, moest een strijd op twee fronten voeren: tegen de Japanse bezetters en tegen de Fransen die met elkaar samenwerkten tot de Fransen in maart 1945 door de Japanners aan de kant werden gezet. De Vietminh werd aan wapens geholpen door de Amerikaanse Office of Strategic Services (OSS), de voorloper van de CIA. In ruil voor deze wapenhulp kregen de Amerikanen inlichtingen over Japanse troepenbewegingen en werden neergeschoten Amerikaanse piloten opgevangen en verzorgd.

Aan het einde van de oorlog was de Vietminh, waarin mensen met verschillende politieke overtuigingen met elkaar samenwerkten en waarin de traditioneel invloedrijke en goed georganiseerde communisten onder leiding van Ho Chi Minh een belangrijke rol speelden, zeer sterk geworden en had grote delen van het land van de Japanners en van de Fransen bevrijd.

De politiek van de Verenigde Staten ten aanzien van Vietnam was in die tijd dubbelzinnig: enerzijds bewapende men de Vietminh via de OSS, anderzijds werd ook de Franse militaire missie in Vietnam erkend. In juli 1945 koos Amerika partij. Prof. Gabriel Kolko schrijft over deze periode, die hij voor het verdere verloop van de gebeurtenissen van beslissend belang acht:

‘De Vietminh maakte in juli 1945 zijn programma aan Washington bekend en gaf de volgende wensen te kennen:

- onafhankelijkheid binnen een periode van vijf of tien jaar,
- democratie gebaseerd op algemeen kiesrecht,
- aankoop van de Franse bezittingen door de staat.

De daarop volgende maand riep de Vietminh een nieuwe staat, de Democratische Republiek Vietnam, uit en baseerde zijn nieuwe onafhankelijkheidsverklaring op die van de Amerikanen en gaf er ook dezelfde naam aan. In oktober 1945 vertelde Ho aan een afgevaardigde van het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken: ‘Mijn volk ziet uit naar de Verenigde Staten als

naar het land dat waarschijnlijk de meeste sympathie voor onze zaak zal hebben.' Nooit heeft een revolutionair leider zich meer vergist. Op de conferentie van Potsdam van juli 1945 en enige weken later in General Order Nr 1 van de Verenigde Staten, maakten de Amerikanen een einde aan hun dubbelzinnigheid ten opzichte van Indo-China door de Engelsen te machtigen het land ten zuiden van de 16e breedtegraad over te nemen en door de Chinezen van Tsjang Kai Tsjek de bezetting ten noorden van de 16e breedtegraad toe te staan. Dit betekende het herstel van het gezag van de Fransen die immers sinds 1943 loyaal door de Verenigde Staten ondersteund waren. Het belang van deze beslissing kan niet worden overschat, omdat het de Verenigde Staten verantwoordelijk maakte voor de terugkeer van de Fransen op een moment dat Washington de onafhankelijkheid van het land had kunnen dicteren. Gezien de alternatieve mogelijkheden was de Amerikaanse steun voor de terugkeer van Frankrijk in Indo-China duidelijk een middel om de overwinning van links tegen te gaan, een kwestie die niet alleen voor dat land maar voor het gehele Verre Oosten van belang was. Zowel ideëel als materiëel had de Amerikaanse regering, hoe onaangenaam ze dat ook eerst gevonden mocht hebben, nu besloten te gokken op de terugkeer van het Franse kolonialisme. Eind 1945 was de Gaulle in Washington en op 24.12 sprak hij met Truman over Indo-China. De Verenigde Staten, zo vertelde de president de Franse leider, waren nu voorstanders van de terugkeer van Frankrijk in Indo-China' (!) Zoals de Amerikanen gewild hadden, bezetten Engelse troepen het zuiden van Vietnam, de Chinezen—in die tijd nog de 'nationalistische' Chinezen van Tsjang Kai Tsjek—bezetten het noorden.

Vietnam was eind 1945 van de Japanners bevrijd maar door Engelsen en Chinezen bezet. De beslissing tot deze verandering was over het hoofd van het Vietnamese volk genomen. De Chinese bezetting in het noorden was volgens alle aanwezige ooggetuigen barbaars, vertelde Chesneaux het tribunaal. In het zuiden werkten nog aanwezige Fransen en Engelsen samen om de Vietminh

onder de duim te houden. Zo keerden, onder bescherming van Engelsen en Chinezen de Fransen terug. Aanvankelijk leek het erop of ze met de op 2 september 1945 uitgeroepen Democratische Republiek Vietnam van Ho Chi Minh tot overeenstemming wilden komen. Er werden besprekingen gehouden in het voorjaar van 1946, eerst in Fontainebleau, later in Parijs. Ze liepen op niets uit. Toen de Fransen in november 1946 in geheel Vietnam voldoende troepen dachten te hebben openden zij de vijandelijkheden. Ze deden dat met het zg. Haiphongincident van 23 november 1946. De havenstad Haiphong werd door de Franse vloot beschoten waarbij ongeveer 6000 doden vielen. De oorlog tussen de Vietnamezen en de Fransen was begonnen. Hij zou tot 1954 duren.

De steun die de Verenigde Staten aan de Franse koloniale oorlogsvoering gaven, was in de eerste jaren van het conflict relatief beperkt. De Amerikaanse politiek was erop gericht de Fransen ertoe te brengen in Vietnam een uit Vietnamezen bestaand regiem in het leven te roepen dat met de Democratische Republiek zou kunnen concurreren. Een dergelijke regering werd door de Fransen in 1948 in het leven geroepen: de 'Republiek Vietnam' onder leiding van Bao Dai aan wie de Fransen in 1949 een beperkte vorm van onafhankelijkheid gaven.

Na het aan het bewind komen van de communisten in China in 1949, werd de Amerikaanse belangstelling groter. Men erkende de regering van Bao Dai en richtte in Saigon een militaire missie, de Military Aid Advisory Group (MAAG), op.

Het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken gaf de diplomaat Philip Jessup de opdracht een nieuwe Zuidoost-Azië-politiek te ontwerpen. Kolko citeert de opdracht die Jessup van de toenmalige minister van buitenlandse zaken, Dean Acheson, kreeg: 'Neem als uitgangspunt van de Amerikaanse politiek de fundamentele beslissing van de Verenigde Staten geen verdere uitbreiding van de communistische expansie op het continent van Azië of in het Zuidoostaziatische gebied toe staan'... Zorg ervoor 'dat we geen gelegenheid die ons wordt geboden voorbij la-

ten gaan om ons doel, de verspreiding van het totalitaire communisme in Azië een halt toe te roepen, te bereiken.' (U.S. Senate, Com. on Foreign Relations, Hearings: Nomination Philip Jessup 82: 1, Washington, 1951, p. 603).

De gevolgen van deze 'fundamentele beslissing' van de Amerikaanse politiek lieten niet op zich wachten. In de periode van 1950 tot 1953 gaven de Verenigde Staten een directe militaire steun ter waarde van 2,956 miljard dollar aan Frankrijk. In het jaar 1954 kwam daar nog eens 684 miljoen dollar bij. Deze hulp maakte het de Fransen mogelijk ondanks ernstige economische moeilijkheden door te vechten. De helft van de Franse oorlogsinspanning, zo verklaarde president Truman in januari 1953, werd door de Verenigde Staten betaald.

Maar de Amerikaanse hulp beperkte zich niet tot de financiën. Begin 1954 hadden de Amerikanen reeds 200 man bij hun militaire missie MAAG in Vietnam aan het werk. Daarnaast hadden de Amerikanen ook technici en CIA-mensen in Vietnam: de basis waarop het hen in juli 1954 zou lukken Ngo Dinh Diem aan de macht te brengen, was reeds voor de Akkoorden van Genève gelegd.

De Akkoorden van Genève

Op 26 april 1954 startte de Conferentie van Genève. Behandeld werd voorlopig alleen Korea. Op 8 mei begonnen de delegaties van Cambodja, de Democratische Republiek Vietnam, Frankrijk, Laos, de Volksrepubliek China, de Republiek Vietnam (van Bao Dai), de Sovjetunie, Groot-Brittannië en de Verenigde Staten van Amerika met de behandeling van de toestand in Indo-China. De dag daarvoor was Dien Bien Phu, een Franse vesting in het noorden van Vietnam, door het volksleger van de Vietminh onder de voet gelopen. Militair gezien, aldus prof. Kolko in zijn historisch rapport voor het tribunaal, beheerste de Vietminh het gehele gebied ten noorden van de 17de parallel, behalve de steden in de delta van de Rode Rivier (Hanoi en Haiphong), de helft van het gebied tussen de 14de en de 17de parallel en grote delen ten zui-

den daarvan. Driekwart van Vietnam was in Vietnamese handen en de rest dreigde door snelle overwinningen van de Vietminh bevrijd te worden. De positie van de Democratische Republiek Vietnam op de conferentie was dus uitermate sterk. Bovendien had de Franse premier, Pierre Mendès France, het Franse volk beloofd op korte termijn vrede in Vietnam te zullen sluiten.

De Akkoorden van Genève, waarmee de Conferentie van Genève op 21 juli afgesloten werd, bestaan uit vier delen. Drie daarvan zijn bilaterale wapenstilstandsovereenkomsten in Laos, Cambodja en in Vietnam.

De 'Wapenstilstandsovereenkomst in Vietnam', getekend op 20 juni 1954 door de opperbevelhebber van de Franse troepen in Indo-China, Generaal Delteil, en de vice-minister van Nationale Defensie, Ta-Quang Buu, voor de Democratische Republiek Vietnam, bepaalt o.a. het volgende:

- dat er een militaire demarcatielijn wordt ingesteld, ten noorden waarvan de strijdkrachten van het Vietnamese Volksleger en ten zuiden waarvan de strijdkrachten van de Franse Unie zullen worden gehergroepeerd (art. 1);
- de volledige verantwoordelijkheid voor het bestuur van de hergroeperingszone komt voor de verantwoordelijkheid van de daar gehergroepeerde partij (art. 14);
- nieuwe wapens, behalve in nauwkeurig in de wapenstilstandsovereenkomst gespecificeerde uitzonderingsgevallen, mogen niet worden ingevoerd (art. 17);
- met het in werking treden van de Akkoorden is het vestigen van nieuwe militaire bases in het gehele gebied van Vietnam verboden (art. 18);
- het is verboden voor de hergroeperingsgebieden om deel te gaan uitmaken van een militair blok (art. 19);
- niet alleen de ondertekenaars van deze Akkoorden maar ook hun opvolgers zijn verantwoordelijk voor het navolgen van het overeengekomene (art. 27).

Canada, die toezicht op de naleving van de bepalingen zou houden. Deze ICC zou, wanneer men het onderling niet eens zou kunnen worden, of één van de partijen niet tot naleving van de Akkoorden zou weten te bewegen, de gerezen problemen aan de (dan opnieuw bijeengeroepen) Conferentie kunnen voorleggen. Walter Bedell Smith sloot deze consultatiemogelijkheid, die was ingelast om het hooglopen van conflicten te vermijden, uitdrukkelijk van zijn 'kennismemen' van de Akkoorden uit.

De ICC was door de Conferentie belast met het toezicht op de te houden verkiezingen. Bedell Smith legde in zijn slotwoord er de nadruk op dat het het standpunt van zijn regering was dat deze verkiezingen onder toezicht van de Verenigde Naties zouden moeten worden gehouden. Op dezelfde dag verklaarde president Eisenhower in Washington: 'De Verenigde Staten zijn geen deel in de overeenkomst en zijn ook niet door de besluiten die op de Conferentie genomen zijn gebonden...'

De Akkoorden worden niet nageleefd

De Akkoorden betekenden voor de onafhankelijkheidsbeweging, de Vietminh, een groot offer: het land werd voor twee jaar tijdelijk verdeeld, zij moest het zuidelijk deel van het land, dat zij voor het grootste gedeelte had bevrijd, verlaten. Het Franse leger, dat op het punt stond geheel in de pan gehakt worden, kon ongehavend vertrekken. Het betekende bovendien een groot persoonlijk offer omdat vele Vietminhstrijders die uit het zuiden afkomstig waren voor twee jaar van hun familie moesten scheiden. Veel huwelijken werden in de periode van hergroepering nog op de valreep gesloten. Het feit dat de oorlog nu voorbij was en de scheiding slechts tijdelijk zou zijn, maakte het offer echter drage-lijk. De hergroepering, waarvoor een periode van 300 dagen was afgesproken, verliep zonder incidenten. Na afloop ervan deelden zowel Frankrijk als de Democratische Republiek Vietnam aan de ICC mee tevreden te zijn.

In Saigon was inmiddels Diem aan het bewind. Ngo Dinh Diem was medio 1951 aan Foster Dulles voorgesteld. Dulles dacht in

Diem de man gevonden te hebben die in staat zou zijn een sterk 'nationalistisch' regiem te vormen dat voldoende tegenwicht tegen de populaire Vietminh zou kunnen geven. Diem was katholiek (een relatief kleine minderheid van 10 % in Vietnam) en afkomstig uit een mandarijnenfamilie. Hij had enige tijd deel uitgemaakt van de Franse koloniale administratie. Deze had hij echter in 1933 verlaten omdat hij vond dat de Fransen onvoldoende haast met de onafhankelijkheid maakten. Diem was een felle anticommunist.

Vlak voor het einde van de Conferentie van Genève slaagden de Amerikanen erin Diem aan de macht te brengen. Zij profiteerden daarbij van hun politieke en militaire apparaat dat zij in Saigon hadden opgebouwd bij de steunverlening aan de Fransen—de militaire missie, MAAG, werd reeds genoemd. Direct na het sluiten van de Akkoorden werden er zowel op diplomatiek als op militair terrein koortsachtig activiteiten ontplooid. Het reeds lang in voorbereiding zijnde militaire pact, de Zuidoost-Aziatische Verdragsorganisatie (ZOAVO) werd op 8 september 1954 opgericht in de Philippijnse hoofdstad Manila. Deelnemende landen waren Australië, Frankrijk, Nieuw-Zeeland, Pakistan, de Verenigde Staten, de Philippijnen, Groot-Britannië en Thailand. Het Pact van Manila bevat in artikel 4 lid 1 de unieke bepaling dat het verdrag ook van toepassing kan worden verklaard op 'iedere staat of elk gebied die de ondertekenaars daartoe unaniem zullen aanwijzen', aan wie dus verdediging kan worden verschaft. Ook, al heeft deze staat of dat gebied het verdrag niet getekend. Bijv. omdat die staten of gebieden door andere internationale verdragen de verplichting op zich genomen hebben niet aan een militair verbond deel te nemen. In het Protocol behorende bij het Pact van Manila wordt de bovengenoemde bepaling meteen van toepassing verklaard op Laos, Cambodja en 'het vrije grondgebied van de staat Vietnam', gebieden die volgens de Akkoorden van Genève zich bij geen militair verbond mochten aansluiten.

Zuid-Vietnam stroomde vol met Amerikaanse goederen en—en

der het mom van wetenschapsmensen van de Michigan State University—ook met agenten van de Central Intelligence Agency (CIA). De reeds in Saigon opererende Amerikaanse militaire missie werd in snel tempo uitgebreid, nieuwe militaire organisaties werden gevormd. Op 29 september 1954 maakte een communiqué, uitgegeven na Frans-Amerikaanse besprekingen, bekend dat de Amerikaanse dollarhulp voortaan niet meer via de Fransen maar direct aan de regering in Saigon verleend zou worden. Steun aan de strijdkrachten van Diem wordt overwogen, aldus het communiqué. Op 23 oktober 1954 beloofde president Eisenhower zijn 'onvoorwaardelijke steun' aan Diem.

Het rapport van de Japanse Tribunaal Commissie bevat talloze citaten uit de rapporten van de Internationale Controle Commissie (ICC) uit die tijd. Het zijn evenzovele klachten over het onmogelijk maken van effectieve controle:

'In het vijfde interimrapport van de ICC (van 11 augustus 1955 tot 10 december 1955) wordt o.a. verklaard dat het in Saigon gevestigde (ICC-controle)team aan de commissie rapporteerde dat op de luchthaven van Saigon regelmatig militaire toestellen landden, waaronder Amerikaanse marinetoestellen. Het team werd niet van te voren gewaarschuwd over deze bewegingen.'

'Moeilijkheden werden eveneens ondervonden bij de controle van vliegtuigen in Saigon sinds in augustus de verplaatsingsmogelijkheden van het team werden beperkt tot het VIP-kraampje en het parkeerterrein...'

In het zesde interimrapport van de ICC (van 11 december 1955 tot 31 juli 1965) wordt verklaard: 'Volgens de rapporten die van verschillende (controle)teams werden ontvangen, in het bijzonder van het in Saigon gevestigde team, bleven in de periode die we hier bespreken Amerikaanse marine- en legervliegtuigen Vietnam zonder melding binnenkomen en verlaten. In een aantal gevallen werd geconstateerd dat deze vliegtuigen Amerikaans en Vietnaams militair personeel transporteerden.' En verder: 'Door het team in Saigon werden 36 gevallen opgetekend waarin geen meldingen waren ontvangen en in 14 gevallen zag het team zelf dat

er militair personeel aankwam op het vliegveld van Saigon.' 'Het in Saigon gevestigde team constateerde herhaaldelijk dat er in de haven zonder voorafgaande melding oorlogsmateriaal aan land werd gebracht.'

'Bovendien werd in 1955, zonder toestemming van de ICC, door de Verenigde Staten in Zuid-Vietnam een militair lichaam ingesteld genaamd Temporary Equipment Recovery Mission (TERM) (...). De commissie werd ervan in kennis gesteld dat de leden van TERM de laatste week van mei 1955 Zuid-Vietnam zouden binnenkomen. De commissie stelde de Franse verbindingsmissie ervan in kennis dat de zaak werd bestudeerd en dat, zolang de beslissing van de commissie nog niet gevallen was, er geen binnenkomst mocht plaatsvinden. Desondanks zijn er 290 man militair personeel die tot TERM behoren uit de Verenigde Staten Zuid-Vietnam binnengekomen; zo werd de commissie voor een fait accompli geplaatst.'

Met de nadering van de 20ste juli 1955, de datum dat de besprekingen over het houden van de herenigingsverkiezingen moeten beginnen, groeide de spanning over hoe de reacties van de Verenigde Staten en die van de regering-Diem zouden zijn. Op 28 juni 1955 kwam Dulles met een verklaring waarin gezegd werd dat noch de Verenigde Staten noch de regering van Zuid-Vietnam de Akkoorden getekend hadden en zij er zich dus niet door gebonden achtten.

In plaats van besprekingen te beginnen hield Diem op de 2de oktober 1955 een—later algemeen als volstrekt frauduleus bestempeld—referendum dat hem met 98 % van de stemmen de presidentstitel gaf.

De Democratische Republiek Vietnam drong herhaaldelijk aan op het beginnen van besprekingen. Ze deed dit in januari, april, juni en november 1955. In september 1955 en nog eens op 17 november van dat jaar publiceerden Ho Chi Minh en Pham Van Dong hun voorstellen aangaande de organisatie van de verkiezingen: alle inwoners van het land boven de 18 jaar actief kies-

recht, passief kiesrecht boven de 21, vrije verkiezingscampagnes in beide zones, geheime en directe stemmingen, enzovoorts. Al deze verzoeken om tot de in de Akkoorden van Genève overeengekomen verkiezingen te komen—de laatste dateert van 22 december 1958—werden afgeslagen. De verkiezingen zijn nooit gehouden.

Premier Nehru van India, het land dat voorzitter van de Internationale Controle Commissie is, veroordeelde de houding van het Saigonregiem op 2 april 1956: 'De Zuidvietnamese regering heeft de verplichtingen voortvloeiend uit de Akkoorden niet geaccepteerd omdat zij, naar zij zegt, deze nooit ondertekend heeft. Dat zij ze nooit ondertekend heeft is volkomen juist. Zij was op dat moment geen onafhankelijke regering. De Franse regering tekende en de Zuidvietnamese regering werd opvolger in rechte van de Franse regering.'

Nehru doelde op het op 4 juni 1954 door de Fransen en Bao Dai getekende 'Onafhankelijkheidsverdrag' waarin expliciet aan Bao Dai de eis was gesteld dat alle rechten en verplichtingen van Frankrijk overgenomen zouden worden.

Waarom de Verenigde Staten en Diem weigerden de verkiezingen te houden blijkt uit Eisenhowers memoires *Mandate for Change*, waarin (op pag. 337—8) gezegd wordt: 'Het was de algemene opinie dat wanneer er verkiezingen gehouden zouden worden, Ho Chi Minh tot president gekozen zou worden' en (op pag. 372): 'Ik heb nooit met iemand die van Vietnamese zaken op de hoogte was gesproken of gecorrespondeerd die niet van mening was dat wanneer er ten tijde van de gevechten verkiezingen gehouden zouden zijn waarschijnlijk 80 % van de bevolking voor de communist Ho Chi Minh en niet voor het staatshoofd Bao Dai als haar leider zou hebben gestemd.'

'Verkiezingen waren de sleutel tot de Akkoorden van Genève', aldus prof. Kolko in zijn rapport, 'en de onmiddellijk afwijzende formuleringen van de Verenigde Staten over dit onderwerp gaven te kennen dat de Amerikaanse strategie in Vietnam erop gericht was het houden ervan te verhinderen.'

Vietnam wordt verdeeld

De weigering de verkiezingen te laten houden stond niet alleen. Het was slechts één van de aspecten van een gehele politiek. Daarbij hoorde de wens—eveneens in strijd met de Akkoorden—om de zuidelijke hergroeperingszone van Vietnam als een aparte, onafhankelijke staat te zien. President Eisenhower schreef in een brief aan Diem op 24 oktober 1954, waarin hij het Saigonregiem directe Amerikaanse steun aanbood, dat het zijn bedoeling was 'de regering van Vietnam te helpen, een sterke, levensvatbare staat te ontwikkelen en te handhaven, die capabel is pogingen tot subversie en agressie met militaire middelen te weerstaan.'

Walter S. Robertson, Amerikaans onderminister van buitenlandse zaken, ging op 1 juni 1956 zelfs zo ver te spreken van een Vietnam, 'verdeeld door de grote mogendheden.'

Deze 'onafhankelijke' staat Zuid-Vietnam was echter geheel aangewezen op Amerikaanse steun. De Japanse Tribunaalcommissie citeert een Japans regeringsrapport gepubliceerd in november 1961 over de economische situatie in Zuid-Vietnam: 'De economische hulp van de Verenigde Staten is de grootste van alle landen die hulp aan Vietnam geven. Op dit moment is 90 % van alle import gedekt door Amerikaanse hulp.' 'Ongeveer 80 % van het nationaal inkomen is afkomstig uit Amerikaanse hulp.' Van het 'totale budget gaat 70 % naar militaire doeleinden.' Kolko noemt als bedrag dat besteed werd aan financiële hulp tussen 1955 en 1959: 2,92 miljard dollar, waarvan 1,71 miljard werd besteed aan militaire programma's. Kennedy verklaarde in juni 1956: 'Als we niet de ouders van het kleine (Zuid-)Vietnam zijn dan zijn we toch in ieder geval de peten. We hebben bij de geboorte gestaan, we hebben het in leven geholpen, we hebben hulp geboden bij zijn oriëntatie in de toekomst.'

Vietnamdeskundige Bernard B. Fall schreef hetzelfde met andere woorden: 'Als er geen Amerikaanse bijstand voor de economie en het leger van (Zuid-)Vietnam zou zijn geweest, dan zouden deze niet hebben kunnen voortbestaan, voor geen tien minuten.'

Dat betekende niet—enige tribunaalrapporteurs wezen daar ook op—dat Diem voor de gehele 100 % een marionet was. Daarvoor was hij een te sterke persoonlijkheid. Het betekende echter wel dat de grote lijnen van de Amerikaanse regeringspolitiek door hem werden uitgevoerd. Voor de wijze waarop de Amerikaanse militaire en burgerlijke adviseurs hun wensen wisten door te zetten, zij verwezen naar het artikel 'Welfare Imperialism in Vietnam' van John McDermott ('The Nation', 25 juli 1966, herdrukt in het Vietnam Bulletin van 20 jan. 1968). De Amerikaanse macht was daarom volstrekt onweerstaanbaar, aldus McDermott, doordat elke inheemse belangengroep die tegenspel had kunnen bieden of te zwak of uitgeschakeld was, doordat de Amerikaanse adviseurs over een enorme voorsprong aan technische kennis en mogelijkheden beschikten, waaraan het de Vietnamezen geheel ontbrak. Tenslotte was er natuurlijk het geld en de kennis hoe men met een relatief beperkt aantal mensen een geheel land kon manipuleren, door zich op die sleutelposities te nestelen waar de beslissingen vallen.

Een en ander betekende ook dat Diem slechts zo lang aan de macht kon blijven als de Amerikanen dat toestonden. Zij verijdelden tot tweemaal toe, in 1960 en in 1963, een militaire putsch tegen Diem. Maar toen het Diem-regiem dreigde ineen te storten en Diem om zich te redden een gematigder koers dreigde in te slaan, lieten ze hem vallen. Op 21 oktober 1963 kondigde de Amerikaanse ambassade in Saigon aan dat zij zou ophouden met Diems politieke leger—het enige dat hem volstrekt was toegegaan—te betalen tenzij het aan de strijd tegen het Bevrijdingsfront zou gaan deelnemen ('New York Times', 22.10.'63). Op 30 oktober werd zijn lijfwacht uit Saigon weggestuurd. De volgende dag maakte een militaire coup aan Diems bewind een einde. De gehate diktator en diens broer, hoofd van de gevreesde politieke politie, werden vermoord.

Onderdrukking en verzet

Dat het zuiden van Vietnam in een snel tempo in een militaire ba-

sis werd veranderd, hebben we reeds uit de geciteerde klachten van de Internationale Controle Commissie kunnen aflezen. Op 8 februari 1962 werd er een officieel Amerikaans oppercommando onder generaal Paul Harkins in Zuid-Vietnam opgericht. In een speciaal rapport van de ICC uit juni 1962 werd gesteld: 'De vorming van een Amerikaans militair commando in Zuid-Vietnam vormt, evenals de binnenkomst van een groot aantal manschappen Amerikaans militair personeel, een feitelijk militair bondgenootschap, hetgeen bij de Akkoorden van Genève verboden is.'

Maar men behoeft zich niet uitsluitend op de rapporten van de ICC te baseren om een indruk te krijgen van de steeds verdergaande militaire opbouw. De Amerikaanse regeringswoordvoerders werden in de loop der jaren ook zelf steeds spraakzamer. Men was in 1954 begonnen met het versterken en trainen van Diems politieke politie die onder leiding stond van de CIA-Michigan State University missie.

In juni 1956 verklaarde onderminister van buitenlandse zaken, Walter S. Robertson, in een redevoering voor de 'American Friends of Vietnam', de militante Vietnamlobby in de Verenigde Staten: 'Onze inspanningen zijn er in de eerste plaats op gericht veiligheidstroepen te helpen onderhouden. Deze bestaan uit een gewoon leger van ongeveer 150.000 man, een mobiele civiele garde van een 45.000 man en lokale verdedigingseenheden die gevormd zijn om bescherming te geven tegen subversie op dorpsniveau. We geven budgetaire hulp en uitrusting voor deze troepen en hebben de taak bij de training van het leger te helpen. Bovendien helpen we bij de organisatie, training en uitrusting van de Vietnamese politie.' (Department of State Bulletin, 11.6.'56).

Chesneaux vermeldt de bevindingen van de Engelse parlementariër William Warbey: 'In 1957 maakte Warbey melding van 365.000 man in diverse categorieën. In 1958 hadden Amerikaanse scholen 3.296 Zuidvietnamese officieren opgeleid terwijl ze geen enkele ingenieursschool hadden gesticht.'

De Amerikanen leidden, op Formosa en Guam, aldus Chesneaux,

sinds 1961 speciale Zuidvietnamese parachutistencommando's op voor sabotage- en spionageactiviteiten. Deze commando's werden sinds 1957 met tussenpozen—en zeer onsuccesvol—voor aanvallen op Noord-Vietnam gebruikt. Deze raids op Noord-Vietnam—Hanson Baldwin, de militaire medewerker van 'The New York Times,' maakte er melding van op 23.2.'64—zouden de inleiding vormen tot het zg. 'Tonkin-incident' (waarover in een volgend hoofdstuk meer). Ze zouden via dat (geënceneerde) incident leiden tot de continu doorgaande bombardementen op Noord-Vietnam.

'Gedurende 1960 en 1961', aldus prof. Kolko, 'gaven de Verenigde Staten 599 miljoen dollar militaire hulp aan Vietnam; ze zeiden aan het einde van 1960 slechts 773 man troepen daar te hebben gestationeerd. In december 1965 waren er tenminste 14 grote Amerikaanse militaire luchtbases in Vietnam, 160.000 man troepen en dat aantal zou het volgende jaar meer dan verdubbelen. Gegevens over de financiële waarde van de militaire bijstand aan (Zuid-)Vietnam zijn geheim voor de periode na 1963, maar de richting waarin deze zich beweegt behoeft nauwelijks nadere toelichting.'

Prof. J.-P. Vigier, de Franse wapendeskundige van het tribunaal gaf het volgende overzicht van het aantal Amerikaanse bases in Zuid-Vietnam:

	<i>luchtbases</i>	<i>zeebases</i>
1954	6	2
1959	21	2
1960	57	5
1964	169	11

Dit hele militaire apparaat werd van begin af aan na het sluiten van de Akkoorden van Genève ingezet tegen de Vietnamese bevolking. De Australische journalist Wilfred G. Burchett vertelde op de tweede zitting van het tribunaal over een grote demonstratie in Saigon op 1 augustus 1954, enige dagen na het sluiten van de Akkoorden. Hierbij werd het onafhankelijk worden van Viet-

nam gevierd en de vrijlating van de politieke gevangenen—be-loofd in de Akkoorden van Genève—geëist. De demonstratie werd met geweervuur beschoten waarbij verschillende personen werden gewond, aldus Burchett. In oktober 1954 startte de campagne tegen de Vietminh-aanhangers in de provincie Quang Nam. Welke vervolging de regering-Diem tegen de aanhangers van de onafhankelijkheidsbeweging en tegen andere oppositie- en minderheidsgroepen direct na de Akkoorden inzette hoeft in dit verband niet beschreven te worden. Het is bekend uit talrijke goed gedokumenteerde publikaties. We noemen slechts:

—Op 11 januari 1956 vaardigde het Diemregiem een decreet uit dat het de minister van binnenlandse zaken mogelijk maakte alle personen die ‘gevaarlijk voor de nationale veiligheid’ geacht werden op te sluiten in concentratiekampen (Lacouture en Devillers, *Fin d'une Guerre*, p 303).

—Op 26 oktober 1956 bepaalde artikel 98 van Diems nieuwe grondwet dat de President van de Republiek het recht had reizen, verblijf, pers, en het vrije woord, de vrijheid van organisatie en het houden van bijeenkomsten te verbieden (idem).

—Eind 1958 zaten 40.000 Vietnamezen om politieke redenen in gevangenschappen, eind 1961 vier keer zoveel ('New Republic', 12.3. '62).

—De landhervorming die door de Vietminh tot stand was gebracht en de landloze boeren voor het eerst de beschikking over rijstgrond had gegeven, werd vervangen door een legale 'landhervorming' die voor het grootste deel de voor 1940 bestaande toestand waarbij 72 procent van de bevolking slechts 13 procent van het land bezat, weer herstelde (Kolko). De landeigenaren die reeds jaren lang niet meer op hun grond waren geweest keerden nu in het kielzog van de Diemsoldaten terug om hun achterstallige pacht op te eisen.

—Op 6 mei 1959 kwam Diem met de beruchte wet 10/59 waarbij de doodstraf in het vooruitzicht werd gesteld voor iedereen die verzet pleegde of zelfs maar tot een organisatie behoorde waarvan men verzet zou kunnen verwachten (Marvin E. Gettleman,

Vietnam, History, Documents etc. p. 268 e.v.). Niet alleen de vroegere Vietminh-leden werden door de vervolgingen getroffen, ook de leden van de, in Vietnam talrijke politiek-religieuze secten werden vervolgd: 'Tien van de elf (Cao Dai) subsecten hadden zich tegen Diem verzet, hun leiders vluchtten naar Cambodja of gingen ondergronds (...). De (Hoa-Hao) secte vormde in 1952 de Sociaal-Demokratische Partij als haar politieke verlengstuk. Zij verzetten zich ook tegen Diem en haar legers werden door de ARVN (het Zuidvietnamese regeringsleger) in 1956 in de pan gehakt (...). De derde van de esoterische secten in Vietnam, de Binh Xuyen (...) werd eveneens vernietigd.' ('A note on the Vietnamese Sects', JUSPAO (Amerikaanse voorlichtingsdienst in Saigon), mei 1966, geciteerd door B. B. Fall in 'Foreign Affairs', okt. '66). De op deze wijze in de oppositie gedreven bevolkingsgroepen vormden in 1960 het Nationaal Bevrijdingsfront van Zuid-Vietnam.

Het Nationaal Bevrijdingsfront is dus een coalitie van oppositiegroepen. In Nederlandse verhoudingen overgeplant zou men het kunnen vergelijken met het verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Als antwoord op het succesvolle optreden van het Bevrijdingsfront kwamen de Amerikaanse adviseurs met het ene 'Pacificatie'-programma na het andere. Zo hadden we in 1957—58 'Land-Ontwikkeling'; in 1959—61 het 'Agroville-project' en van 1962 tot de val van Diem de 'strategische dorpen'. Al deze plannen hadden ten doel de opstandelingen van de rest van de bevolking te isoleren. Al deze programma's werden echter met zo veel terreur uitgevoerd dat zij de opstand alleen maar versterkten. Het laatste programma, dat van de 'strategische dorpen', kwam er in de praktijk op neer dat men de gehele Zuidvietnamese bevolking in kampen wilde onderbrengen. Toen al deze programma's mislukten, kwamen de enorme aantallen Amerikaanse soldaten naar Zuid-Vietnam en begonnen de bombardementen op Noord-Vietnam. De Verenigde Staten waren uiteindelijk zelf gaan vechten.

Internationaal recht

Vormen bovenstaande daden van de Amerikaanse regering daden van agressie tegen Vietnam? Alvorens we hier het antwoord op proberen te vinden is het noodzakelijk een kort overzicht te geven van het van toepassing zijnde internationale recht.

Op pagina 18 werd artikel 6 van het Charter van Neurenberg al geciteerd. Als misdaad tegen de vrede wordt daarin genoemd: 'het plannen maken, voorbereiden, initiatief nemen tot, of het voeren van een agressieoorlog, of een oorlog in strijd met internationale overeenkomsten of toezeggingen, of het deelnemen aan een gezamenlijk plan of samenzwering om een van het voornoemde tot stand te brengen.'

Artikel 2 van het Charter van de Verenigde Naties bepaalt in lid 4: 'Alle leden zullen in hun internationale relaties zich van dreiging met, of gebruik van geweld tegen de territoriale onschendbaarheid of politieke onafhankelijkheid van iedere staat, of op enige andere wijze onverenigbaar met de Doelstellingen van de Verenigde Naties, onthouden.' Dit artikel grijpt terug op het Briand-Kellog Pact van 1928 waarin het gebruik van geweld in de internationale betrekkingen werd verboden. In een resolutie van de Verenigde Naties van 14 december 1960 wordt de noodzaak benadrukt om alle volkeren 'vreedzaam en vrij hun rechten op complete onafhankelijkheid en integriteit van hun nationale grondgebied' toe te staan. Naast deze beginselen van algemene aard gelden voor Vietnam in het bijzonder de reeds behandelde Akkoorden van Genève.

Conclusie

Voordat het tribunaal in zijn eerste zitting uitspraak deed—de volledige tekst daarvan is te vinden achterin dit boekje—bracht de Italiaanse hoogleraar Lelio Basso een samenvattend rapport uit. De behandeling van de vraag of de Verenigde Staten in Vietnam daden van agressie hebben gepleegd, nam daarin de overheersende plaats in.

Het probleem is, aldus Basso, dat er geen algemeen aanvaarde de-

finitie van het begrip agressie bestaat. Er wordt al over gesproken sinds de Eerste Wereldoorlog, maar ook de Verenigde Naties hebben nog steeds niet een voor iedereen aanvaardbare definitie weten te vinden. Dat betekent echter niet dat men in specifieke gevallen niet tot het vaststellen van agressie zou kunnen besluiten. Allereerst hebben we de in het Charter van Neurenberg gegeven definitie. Daarnaast bestaat er de 31 januari 1952 aangenomen VN-resolutie (599) waarin gezegd wordt: 'het bestaan van de misdaad van agressie kan worden afgeleid uit de omstandigheden die karakteristiek zijn voor ieder geval.'

In het geval Vietnam nu, aldus Basso, hebben we met de volgende verschillende étappes te maken:

1. Een vastomlijnd plan om het Vietnamese volk zijn fundamentele rechten te onthouden

De Amerikaanse politiek na de Tweede Wereldoorlog werd door twee hoofdmotieven beheerst:

1. alle landen in de kapitalistische invloedssfeer te houden die niet in Yalta als behorend tot het invloedsgedebiet van de Sovjetunie waren erkend, en dus iedere nieuwe socialistische revolutie tegen te gaan;
2. in ieder land dat tot de kapitalistische invloedssfeer behoort de Amerikaanse leiding tegenover die van andere kapitalistische landen te verzekeren. Deze twee hoofdlijnen hebben soms in Vietnam met elkaar gebotst, waardoor men de indruk kreeg van tegenstellingen die in werkelijkheid uitsluitend schijnbaar waren. Daar waar het mogelijk was werd het kolonialisme vervangen door de subtielere methoden van het neo-kapitalisme. Daar waar de tegenstander het communisme is, wordt de oude koloniale macht gesteund. Basso bracht het onthullende telegram van Eisenhower aan het Franse staatshoofd tijdens het beleg van Dien Bien Phu ('verdediging van de vrije wereld') in herinnering. In dit telegram worden 'vrije wereld' en kolonialisme gelijkgesteld. Wat de Vietnamezen zelf wilden speelde in geen enkele fase van het conflict een rol. De Amerikaanse politiek was erop gericht,

aldus Basso, het Vietnamese volk zijn fundamentele recht op zelfbeschikking, zoals vastgelegd in de resolutie van de Verenigde Naties van 14 december 1960, te onthouden. In dit licht moet men zien:

—eerst de bezetting van Vietnam, met instemming van Washington, ja zelfs op haar instigatie, door Chinese troepen—de vijanden van de Vietnamezen door de eeuwen heen—in het noorden en door de Engelsen in het zuiden in 1945;

—de steun aan de terugkeer van de Franse kolonisten;

—toen het Vietnamese volk zich niet wilde onderwerpen en zijn onafhankelijkheidsstrijd begon: financiële steun aan de Fransen die het hun mogelijk maakte deze kostbare oorlog gedurende maar liefst 8 jaar vol te houden. Zonder Amerikaanse financiële steun zouden de Fransen er waarschijnlijk reeds in de jaren 1949, 1950 een einde aan hebben moeten maken;

—niet alleen geld en wapens kregen de Fransen voor hun strijd tegen de Vietnamezen maar de Verenigde Staten stuurden ook zelf een militaire missie om mee te helpen de lokale collaborateurs te trainen;

—dan het aan de macht brengen van Diem—een man die evenveel recht had over Vietnam te heersen als over Texas—daarbij steunend op het in de voorafgaande periode opgebouwde apparaat in Saigon (voor details zie men: *Hoe de VS in de Vietnamkwestie verzeild raakten* door Robert Scheer, in Nederland vertaald uitgegeven door de Katernen 2000, Amersfoort).

Tijdens de Conferentie van Genève gaven de Verenigde Staten duidelijk te kennen dat zij zich—ondanks het feit dat zij het tegendeel zeiden—zich niet aan de Akkoorden zouden houden:

—de weigering kennis te nemen van de bepaling die nader overleg tussen de mogendheden wil mogelijk maken, mocht er iets mis gaan met de uitvoering van de Akkoorden. Een clausule bedoeld om een ontwikkeling zoals die nu ontstaan is te vermijden;

—de weigering akkoord te gaan met de door de conferentie bepaalde manier waarop de verkiezingen zullen worden gecontroleerd, namelijk door de Internationale Controle Commissie die

mede voor dit doel in het leven is geroepen. De welbewuste bedoeling van de Verenigde Staten zich niet aan de Akkoorden te houden, blijkt uit het bovenstaande duidelijk;

—tenslotte de oprichting van de ZOAVO.

Dit laatste is een schending van de Akkoorden. Om twee redenen, aldus Basso:

1. omdat de Akkoorden van Genève, die de Verenigde Staten beloofd hadden te zullen respecteren, deelname van Vietnam aan militaire bondgenootschappen of blokken in iedere vorm verbod, dus ook in passieve vorm, die van een ontvangen garantie, omdat die de militaire status quo verandert;

2. omdat Zuid-Vietnam slechts een voorlopige militaire hergroeperingszone is die slechts twee jaar heeft te bestaan, dus geen staat is. Haar toch de garantie van territoriale integriteit te geven waarop zij geen recht heeft, betekent de Akkoorden van Genève als een vodge papier te beschouwen.

De bezetting van Vietnam door de Chinezen en Engelsen, de steun aan de terugkeer van de Fransen en aan hun strijd tegen de onafhankelijkheidsbeweging, het aan de macht brengen van Diem en het opnemen van Vietnam onder de 'beschermende parapluie', zoals dat het in het jargon heet, van de ZOAVO, dat alles apart en bij elkaar toont duidelijk de wil om het Vietnamese volk zijn zelfbeschikkingsrecht te onthouden.

2. De schending van de Akkoorden van Genève en de oprichting van een afgescheiden staat

De Akkoorden van Genève brachten de—door de Vietminh gewonnen—militaire strijd op een politiek niveau. Het eindresultaat dat door de akkoorden in het vooruitzicht werd gesteld, was een herenigd land onder leiding van de krachten die de vrijheid hadden bevochten en die, zoals Eisenhower wist, de meerderheid van het volk achter zich hadden. De Akkoorden van Genève waren één geheel: wapenstilstand, voorlopige deling van het land in twee hergroeperingszones waardoor het verslagen Franse leger zich kon redden, garantie voor het houden van vrije, gecontro-

leerde verkiezingen, verbod om militaire bases in het land in te richten, enz.

'Al deze bepalingen', aldus Basso, 'grijpen in elkaar en hebben ten doel het land te herenigen. Sommige bepalingen van Genève niet nakomen, betekent het gehele gebouw dat men in Genève opgebouwd heeft, vernietigen. De kwade trouw van de Amerikanen bestaat hierin dat zij de onmiddellijke oplossing aanvaardden, dat wil zeggen, de deling, maar dat ze er het tijdelijke karakter ervan weigerden en daarna consequent alle verplichtingen weigerden na te komen over de militaire status quo, de vrijheid voor de tegenstanders van het regiem en, vooral, de oplossing (van het conflict) door verkiezingen.'

De argumentatie die de vs en Diem in 1955 gegeven hebben om geen besprekingen over de verkiezingen te beginnen was dat de in Noord-Vietnam bestaande politieke situatie geen waarborgen zou geven tot het houden van eerlijke, vrije verkiezingen zoals voorzien in de Slotverklaring. Door te weigeren besprekingen te openen, aldus Basso, heeft Diem zichzelf de mogelijkheden ontnomen die ongunstige situatie in het Noorden te veranderen, zo die al bestond, want daarvoor werd geen enkel bewijs geleverd. De clausule in de Akkoorden om de verkiezingen te gaan bespreken en een begin te maken met de organisatie daarvan een jaar vóór het moment dat ze gehouden moesten worden was juist met het oog op een eventueel niet geheel optimale toestand voor verkiezingen in één van beide zones, die dan in de tussentijd verbeterd kon worden, in de Akkoorden opgenomen.

Het tweede argument van de vs en Diem om de verkiezingen niet te houden was dat zij beiden de Akkoorden niet onderschreven hadden. Dat dit voor het Diemregiem geen houdbaar argument was hebben we reeds gezien. Frankrijk was nog in het bezit van de souvereiniteit over Vietnam toen het op de conferentie de Akkoorden sloot. Al hun rechten en plichten werden aan het Diemregiem overgedragen.

Een lijst van schendingen van de Akkoorden te maken, is onmogelijk omdat de ICC slechts een beperkt deel van alle schendingen

heeft kunnen controleren aangezien haar controletaak in het zuiden onmogelijk werd gemaakt. In 1955 werd het ICC-kantoor in Saigon zelfs door een menigte Diemaanhangers aangevallen.

Men kan niet aan het dilemma ontsnappen, aldus Basso: of de Akkoorden zijn geldig voor beide partijen of ze zijn dat niet. Als ze het niet zijn heeft het Vietnamese volksleger het recht de 17de parallel over te steken en de strijd in het zuiden te voltooien. Wat echter volstrekt onmogelijk is, is dat de autoriteiten in Saigon het naleven van de Akkoorden eisen van de regering in Hanoi en tegelijkertijd zelf de belangrijkste bepalingen niet nakomen.

Hierboven werd reeds melding gemaakt van het feit dat er geen internationaal aanvaarde definitie van het begrip agressie is. De in artikel 6 van het Charter van Neurenberg gegeven definitie van misdaden tegen de vrede is achterhaald en is daardoor te beperkt geworden. Basso stelde in zijn tribunaalrapport de volgende formulering voor:

‘De poging om in de internationale verhoudingen een wettig gefundeerde situatie te veranderen, hetzij door de dreiging met of het gebruik van geweld, inwendige subversie, krachtige economische druk, de weigering een internationale beslissing uit te voeren, of ieder ander onwettig middel dat de voorgenomen verandering te weeg brengt.’

Deze definitie houdt meer rekening met de sinds de Tweede Wereldoorlog in gebruik gekomen vormen van niet direct zichtbare agressie. De Amerikaanse interventie in Vietnam in deze en de volgende fase wordt onder deze definitie, meer nog dan onder die van Neurenberg, als agressie gekarakteriseerd.

De tweede etappe van de Amerikaanse agressie tegen Vietnam wordt gevormd door het niet nakomen van de Akkoorden van Genève en het oprichten van een afgescheiden staat uit de hergroeperingszone. De Verenigde Staten zijn voor deze afscheiding direkt verantwoordelijk. Men zie de brief van Eisenhower aan Diem, de garantie gegeven door de ZOAVO—speciaal voor dit doel opgericht—, de verklaring van Robertson, en die van Dulles over

de verkiezingen, de gehele economische en militaire hulp van de vs aan de 'Republiek Vietnam', hulp zonder welke deze 'Republiek' geen moment had kunnen bestaan. Om hun controle over Zuid-Vietnam compleet te maken, staakten de Verenigde Staten met ingang van 1 januari 1955 de hulp aan de Fransen, hetgeen de Fransen—verantwoordelijk voor het naleven van de in de Akkoorden overeengekomen verkiezingen—dwong zich snel uit Vietnam terug te trekken. Dat de vs zeer goed wisten dat ze bezig waren een nieuw conflict te scheppen blijkt niet alleen uit hun principiële weigering van overleg maar ook, aldus Basso, uit het feit dat zij de eerste twee jaren iedere dag Diems politie en leger verder versterkten.

In de tweede fase van Amerika's interventie in Vietnam dus: schendingen van de Akkoorden van Genève en het afsplitsen van een stuk land van een ander land: schending van artikel 2 lid 4 van het Charter van de Verenigde Naties, dat de schending van de territoriale integriteit van een land verbiedt.

3. Direkte interventie en de bombardementen op Noord-Vietnam

Zoals te voorzien veroorzaakten de door Diem ingestelde vervolgingen een volksverzet. Aangezien Diem—uitgezonderd enige stedelijke groepen, de meerderheid van de katholieken en niet te vergeten zijn machtige familieclan—over geen enkele steun bij de bevolking beschikte, was het verzet van de bevolking succesvol. Dit verzet was in de eerste jaren geheel spontaan geweest en vond pas sinds 1960 plaats onder leiding van het Nationaal Bevrijdingsfront waarin de in de oppositie gedreven groepen samenwerkten. De Amerikanen antwoordden met 'militaire adviseurs' (die in de praktijk al spoedig aan de gevechtshandelingen zelf gingen meedoen), chemische ontbladeringsvluchten (sinds 1961) en het ene 'pacificatie'-programma na het andere. Het mislukken van het laatste van deze programma's, dat van de strategische dorpen waarin de bevolking gedwongen werd ondergebracht, leidde in 1963 tot Diems val. De daarna volgende massale troepeninzettingen en de algehele Amerikanisatie van de oorlog zijn iedereen be-

kend. Het enige wat we op deze plaats nog moeten onderzoeken is de Amerikaanse propagandastelling 'agressie uit het noorden', die als rechtvaardiging van het Amerikaanse optreden wordt aangevoerd.

Het Amerikaanse witboek van 1961, *A Threat to the Peace*, bewijst dat van Noordvietnamees ingrijpen—waartoe men overigens na de schendingen van de Akkoorden van Genève geheel gerechtigd zou zijn geweest—tot op dat moment geen sprake is. Het witboek toont geen enkel buitgemaakt wapen. Het schrijft zelfs 'De wapens van de VC zijn over het algemeen Frans of van Amerikaanse makelij of zijn op primitieve manier zelf gemaakt in de jungle.' Het witboek bevat verder geschiedenissen van gevangen genomen infiltranten uit het noorden. Hierbij blijken twee dingen: ze zijn allemaal zonder één uitzondering in het zuiden geboren, zijn in 1954 in het noorden gehergroepeerd, en: ze zijn pas in 1960—een zeer enkele in 1959—begonnen met hun terugkeer. Dat is dus vier jaar na het tijdstip van de in de Akkoorden afgesproken hereniging van het land, waarbij ze legaal hadden mogen terugkeren.

Het tweede Amerikaanse witboek, *Agression from the North* (uitgebracht in februari 1965, nadat de Verenigde Staten in augustus 1964 en in begin februari 1965 Noord-Vietnam hadden gebombardeerd), kon slechts 4 infiltranten noemen die in Noord-Vietnam geboren waren. Geen enkel bewijs kon overgelegd worden over de aanwezigheid van geregelde Noordvietnamese eenheden. De Amerikaanse propaganda—een derde stuk werd uitgebracht in maart 1966, *The Legality of United States Participation in the Defence of Viet-Nam*, geschreven door de Legal Adviser van het State Department—maakt geen onderscheid tussen gewapende en ongewapende manschappen en spreekt zichzelf bovendien voortdurend tegen. *Agression from the North* maakte bijv. melding van 5.500 tot 6.400 infiltranten in de periode 1959—1961, terwijl het aantal door de Legal Adviser op 10.000 is gesteld. *Agression from the North* meldt 5.400 man infiltranten in 1962, bij de Legal Adviser zijn dat er 13.000 geworden. En zo goochelen

de officiële stukken verder, vanzelfsprekend zonder enige poging tot bewijsvoering.

Maar ook al zouden de Amerikaanse cijfers op waarheid berusten—hoewel er geen reden voor is dat aan te nemen—dan nog was het het Amerikaanse leger dat het eerste in Zuid-Vietnam was en daar deelnam aan een strijd tussen een door de Amerikanen in het zadel geholpen en gehouden regering en de in opstand gekomen bevolking. Volgens het rapport-Mansfield—de Democratische meerderheidsleider in de Amerikaanse Senaat—van 3 jan. '66 waren er 10.000 Amerikaanse soldaten in 1962 in Vietnam, 34.000 in mei 1965 en 170.000 in december 1965. Blijft ook het feit, aldus Basso, dat het leger van de Democratische Republiek het recht had, de vijandelijkheden te hervatten nadat de akkoorden—door het niet houden van de verkiezingen—door de Amerikanen geschonden waren. Vietnam is volgens de Akkoorden van Genève één land: de Vietnamezen uit het noorden kunnen dus geen invallers in hun eigen land zijn.

Maar we hebben eigenlijk al te veel ruimte aan de Amerikaanse propaganda besteed. Dat het propaganda is, weten we uit de eerste hand van Roger Hilsman, de 'Director of Intelligence' van het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken onder Kennedy. Hilsman schrijft in zijn boek *To Move a Nation*, geschreven nadat hij vanwege de bombardementspolitiek van de opvolgers van Kennedy was afgetreden, o.a.: 'In privé-gesprekken zeiden enige regeringsofficials dat het bombarderen van Noord-Vietnam niet zozeer gerechtvaardigd had moeten worden met de aanwezigheid (in Zuid-Vietnam) van Noordvietnamese geregelde eenheden vóór de bombardementen (op Noord-Vietnam) maar met de verzameling van deze eenheden in Noord-Vietnam en Laos ter voorbereiding van infiltratie naar Zuid-Vietnam' (*To Move a Nation*, pag. 531). Er waren op het moment dat de bombardementen op het Noorden begonnen dus niet bewijsbaar geregelde Noordvietnamese eenheden in Zuid-Vietnam. De aanwezigheid van Noordvietnamese troepen in het zuiden is geen oorzaak maar

3. De bombardementen op Noord-Vietnam

Tot begin november 1967 wierpen de 1200 tot 1500 Amerikaanse vliegtuigen, die bij de oorlog in Vietnam zijn ingeschakeld, in totaal ruim 1,5 miljoen ton bommen op Noord- en Zuid-Vietnam. Ongeveer de helft daarvan kwam terecht op Noord-Vietnam. De onlangs door Amerikaanse autoriteiten gemaakte vergelijking met de Tweede Wereldoorlog, waarbij het totaaltonnage door Amerikaanse vliegtuigen op Duitsland afgeworpen bommen (641.000 ton), thans nét zou zijn overtroffen door het totaaltonnage op Noord-Vietnam, wekt een valse indruk. Want wie het Duitsland uit die dagen op de kaart van Noord-Vietnam legt, komt tot de ontdekking dat Noord-Vietnam vijfmaal zo klein is. Hetgeen betekent dat de bombardementen op Noord-Vietnam niet gelijk, maar vijfmaal zo intensief zijn. En dan laten we een vergelijking in tijdsduur nog buiten beschouwing.

De intensiteit van de bombardementen neemt toe. In 1965: 315.000 ton. In 1966: 512.000 ton. En in de eerste negen maanden van het jaar 1967 liep het op tot 681.000 ton. Vietnam leeft onder een konstante hagel van bombardementen, van tijd tot tijd onderbroken door pauzes (in totaal een keer of zes), waarvan de langste 37 dagen duurde. Dagelijks bevinden zich boven Noord-Vietnam 200 tot 400 Amerikaanse gevechts- en herkenningsvliegtuigen. De Amerikaanse luchtmacht beschikt daarbij over een vijftigtal achtmotorige B-52 straalbommenwerpers, toestellen die elk per vlucht 20 ton aan bommen kunnen vervoeren. Deze gigantische, vernietiging zaaiende luchtvloot, werpt dag na dag zijn last aan zware explosieve bommen, napalm- en fosforbommen, frag-

mentatiebommen en tijdbommen over Vietnam uit, verspreidt oogstvernietigende en jungleontbladerende wolken gifgas boven Zuid-Vietnam. Waarom?

De eerste bombardementen op Noord-Vietnam hadden plaats op 4 augustus 1964. Zij werden officieel door president Johnson gemotiveerd als 'vergeldingsactie' voor een 'aanval' van Noord-vietnamese patrouillevaartuigen op de Amerikaanse torpedojagers Maddox en Turner-Joy in de Golf van Tonkin. Achteraf is gebleken dat het 'incident' in de Golf van Tonkin door de Amerikanen is gebruikt als aanleiding om datgene te gaan doen wat allang in voorbereiding was en overwogen werd. Op 9 december 1967 verklaarde de ex-marine officier John W. White, volgens Associated Press, dat er geen sprake is geweest van een Noord-vietnamese aanval op de Maddox en de Turner-Joy. 'Er waren alleen wat verwarde radioberichten over en weer.' Desondanks gebruikte de Amerikaanse regering het 'incident' in de Golf van Tonkin als aanleiding, om een resolutie door de Senaat te drijven waarin president Johnson blanco volmachten kreeg voor verdere escalatie.

De beslissing tot escalatie moet derhalve in de zomer van 1964 of daarvoor reeds gevallen zijn. De tijd dus, waarin Johnson in zijn verkiezingscampagne Goldwater bestreed op oorlogsstellingen die in feite al in voorbereiding waren.

De beslissing tot de eerste bombardementsvluchten op Noord-Vietnam, in augustus '64, viel in een tijd dat de militaire en politieke situatie in Zuid-Vietnam voor de Amerikanen en de regering in Saigon uiterst kritiek was. Neutralistische politieke krachten in Saigon wonnen steeds meer aan invloed en de militaire en politieke posities van het Nationaal Bevrijdingsfront van Zuid-Vietnam op het platteland waren sterker dan ooit. De 'pacificatie' en de gedwongen verplaatsing van de plattelandsbevolking naar de 'strategische dorpen' was een groot fiasco geworden. In Saigon groeide de oppositie van de boeddhisten; er dreigde wederom een regeringswisseling, het politieke klimaat in Saigon neigde naar onderhandelen. Het Tonkin-incident werd dan ook zowel in

Saigon als in Washington met beide handen aangegrepen om uit de impasse weg te escaleren.

Terwijl de strategen van de luchtmacht zich over de kaart van Noord-Vietnam bogen, om de vliegroutes en de doelen voor de bombardementsvluchten uit te stippelen, werd in Washington gewerkt aan de opstelling van de tweede White Paper over Vietnam, werden foto's en argumenten bijeengezocht om de reeds in voorbereiding zijnde bombardementsvluchten op Noord-Vietnam tegenover de rest van de wereld te kunnen rechtvaardigen.

'Agression from the North'

Aangezien het verzet in Zuid-Vietnam volgens de officiële Amerikaanse doctrine niet gebaseerd kon en mocht zijn op de grieven van Zuid-Vietnamezen zélf tegen het regiem in Saigon en de Amerikaanse aanwezigheid, aangezien de erkenning van de ontwikkeling van een sociale revolutie in Zuid-Vietnam zélf de Amerikaanse aanwezigheid zou karakteriseren als interventie in de binnlandse aangelegenheden van een ander land, moest een externe factor als verklaring voor de steeds maar voortdurende strijd in Zuid-Vietnam worden aangewezen. Die externe factor werd gezocht in Hanoi, terwijl achter Hanoi het spookbeeld van Peking werd geprojecteerd. Een dergelijke verklaring, die aansluit bij reeds jarenlang aangekweekte politieke denkschema's, is makkelijker te geven dan te bewijzen.

De aangedragen bewijslast, die op 17 februari 1965 werd gepubliceerd in het Amerikaanse Witboek 'Agression from the North', toont aan hoe zwak, hoe onjuist deze officiële Pentagon-doctrine is. Dit Witboek, dat de rechtvaardiging moet zijn voor de in februari '65 begonnen systematische bombardementen op Noord-Vietnam, is dermate zwak in zijn bewijslast, dat het welhaast ongelooflijk genoemd moet worden dat vele Amerikaanse politici en vele westerse regeringen het als zoete koek geslikt hebben. Aangezien het Witboek de officiële rechtvaardiging moet geven voor de bombardementen op Noord-Vietnam, mag men er terecht van uitgaan dat hierin de maximale bewijslast is afgedrukt.

En als dan met de bewijzen die dit Witboek levert genoegzaam genomen, dan zou het bijvoorbeeld voor de Franse regering in 1960 een kleinigheid zijn geweest om te 'bewijzen' dat achter de Algerijnse opstand de Amerikaanse regering stond, aangezien er vele foto's zijn van Algerijnse rebellen die oude Amerikaanse marine uniformen droegen, en die met mortieren en machinegeweren van Amerikaanse makelij schoten. Op nog geen twee mijl van het Pentagon (Interarmco Ltd., 7 Prince Street, Alexandria) is een wapenhandelaar die méér wapens van Chinese, Tsjechische en Russische herkomst in zijn voorraden heeft, dan zoveel als er in de 18 maanden, voorafgaand aan de publikatie van het Witboek, op de Vietnamese slagvelden gevonden zijn.

Officiële Pentagon cijfers, overigens nu net niét afgedrukt in het hier bedoelde Witboek, geven het volgende overzicht van op Zuidvietnamese guerilla's veroverde en door Zuidvietnamese guerrilla's veroverde wapens:

	Door Amerikanen buitge- maakt op de guerrillastrijders	Door Amerikanen ver- loren aan de guerrillastrijders
1962	4.800	5.200
1963	5.400	8.500
1964	4.900	13.700
	15.100	27.400

Hetgeen betekent dat in drie jaar tijd, in de periode tevens waarover het Witboek spreekt, door de guerrillastrijders 12.300 méér wapens op de Amerikanen zijn veroverd dan omgekeerd. En als men dan tegenover deze statistiek het schamele resultaat plaatst van de in 18 maanden tijd in Zuid-Vietnam gevonden communistische wapens, dan is een van de fundamenteën van de stelling 'Aggression from the North', namelijk bevoorrading met wapens als motivering voor de bombardementen op Noord-Vietnam, bijna onvoorstelbaar in zijn zwakte en kan men zich nauwelijks voorstellen hoe men dit Witboek heeft dúrven publiceren. Dat

overzicht van communistische wapens, in de 18 maanden tijd, die voorafgingen aan de publikatie van het Witboek, aangetroffen in Zuid-Vietnam, ziet er als volgt uit:

- 72 geweren (46 Sovjet, 26 Tsjechisch)
  - 64 halfautomatische geweren (40 Tsjechisch, 24 Frans maar 'aangepast' in Noord-Vietnam)
  - 15 karabijnen (Sovjet)
  - 8 machinegeweren (6 Chinees, 2 Noordvietnamees)
  - 5 pistolen (4 Sovjet, 1 Tsjechisch)
  - 4 mortieren (Chinees)
  - 3 niet-terugstotende .75 mm geweren (Chinees)
  - 3 niet-terugstotende .57 mm geweren (Chinees)
  - 2 bazookas (1 Chinees, 1 Tsjechisch)
  - 2 raketafvuurinstallaties (Chinees)
  - 1 afvuurinrichting voor granaten (Tsjechisch)
- 179 totaal

Wanneer men die wapenvoorraad van 179 wapens, waaronder overigens slechts 26 van Noordvietnamese makelij, waarbij dan nog eens 24 in Noord-Vietnam omgebouwde Franse wapens, wanneer men die wapenvoorraad vergelijkt met het overschot van 12.300 door de guerrilla's op de Amerikanen veroverde wapens uit die tijd, dan blijft er toch weinig overeen van de these 'Aggression from the North', ook al drukt men in het Witboek grote foto's af van de paar aangetroffen Chinese wapens om de suggestie te versterken dat 'Peking' erachter zit. Wij wilden hier niet verder ingaan op het Witboek uit februari '65, het document waarmee het Witte Huis de aanvang van bombardementen op Noord-Vietnam wilde rechtvaardigen. Anderen hebben dat reeds elders op overtuigende wijze gedaan. (*Vietreport*: augustus '66 en april '67. Verder 'I. F. Stones Weekly' van 8 maart '65). De bombardementen op Noord-Vietnam en de intensivering van de bombardementen in Zuid-Vietnam zijn het resultaat van een militaire keuze die in de zomer van '64 werd gedaan, toen het regiem in

Saigon op wankelen stond en de Amerikanen voor de keuze werden geplaatst zich uit een hopeloze situatie terug te trekken óf verder te escaleren.

'Militaire doelen'

Het behoort tot de officiële stellingen van het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken dat bij de bombardementen op Noord-Vietnam, uitsluitend 'militaire doelen' worden gebombardeerd. Op 31 december 1966 verklaarde president Johnson op een persconferentie: 'Het is de politiek van de regering om uitsluitend militaire doelen te bombarderen.' Op 15 maart 1967 herhaalde Johnson dit standpunt toen hij in Tennessee zei: 'Wat betreft de bombardementen op de burgerbevolking, lijkt het me voldoende te zeggen dat we een in de geschiedenis der oorlogen unieke inspanning leveren om dit te voorkomen. Het is onze politiek uitsluitend militaire doelen te bombarderen.' 'Wij hebben nooit opzettelijk steden gebombardeerd of welk doel dan ook aangevallen met de bedoeling de burgerbevolking slagen toe te brengen.' Het was te verwachten dat de Nederlandse minister van buitenlandse zaken, de heer Luns, een dergelijk standpunt volledig zou overnemen en verkondigen. Tijdens het Vietnamdebat in de Tweede Kamer op 25 augustus '67 zei hij dan ook: '...dat een verhoogde activiteit van de Amerikaanse luchtmacht tegen militaire doelen in Noord-Vietnam, hoe onafwendbaar ook, de regering met zorg vervulde.' Hij voegde daar overigens wel aan toe: 'Ik behoef wel niet te betogen, mijnheer de voorzitter, dat mocht onverhoopt de Amerikaanse regering hebben besloten ook bewoonde centra in Noord-Vietnam te bombarderen, de regering hiertegen onmiddellijk haar grootste bedenkingen zou laten horen.'

Wat is een militair doel? In diverse verklaringen van de kant van de regering der Verenigde Staten is, in verband met de bombardementen op Noord-Vietnam, een omschrijving gegeven van wat onder een militair doel verstaan moet worden. De vs-ambassade in Londen ('The Guardian', 23.11.'67) omschreef militaire doelen als volgt: vrachtwagens, vliegtuigen, radarinstallaties, lucht-

afweergeschut. In andere omschrijvingen worden ook bruggen, spoorlijnen, belangrijke wegen, genoemd. Verder de olieopslagplaatsen, aangezien bijvoorbeeld benzine primair vereiste is voor verbindingen, militaire transporten etc. Dergelijke opsommingen zijn ook terug te vinden in de traditionele militaire handboeken over doelkeuze bij bombardementen. Er wordt daarbij een duidelijk onderscheid gemaakt tussen militaire doelen en economische doelen. Economische doelen worden dan onderscheiden in verschillende categorieën, al naar gelang ze meer of minder direct aan het militaire apparaat verbonden zijn. De wapenindustrie, de staalindustrie en de petrochemische industrie liggen daarbij dichterbij tegen de militaire opbouw aan, dan bijvoorbeeld de voedselindustrie die onmisbaar is voor met name de burgerbevolking.

Belangrijk bij dergelijke theoriën over de doelkeuze bij bombardementen is het onderscheid dat gemaakt wordt tussen burgerbevolking enerzijds en het militaire apparaat anderzijds. In de juridische terminologie in internationale akkoorden en afspraken geldt al evenzeer het onderscheid tussen 'combattanten' en 'non-combattanten.' Dit onderscheid wordt kennelijk ook gemaakt bij de bombardementen op Noord-Vietnam, gezien de hantering van de term 'militaire doelen', gezien de uitleg die aan die term gegeven wordt, gezien bijvoorbeeld ook president Johnsons verklaringen waarbij hij herhaaldelijk de burgerbevolking in Noord-Vietnam 'in bescherming neemt.'

Zo ligt dus het officiële standpunt. Het bovenstaande geeft in grote lijnen weer hoe op politiek en diplomatiek niveau wordt geargumenteed, bij de kwestie van de bombardementen op Noord-Vietnam. Maar hoe liggen de feiten? Er blijkt een bijkans onoverbrugbare kloof te liggen tussen de verklaringen der politici en diplomaten enerzijds, en de nieuwe militaire handboeken en de feiten in Noord-Vietnam zélf anderzijds. Dit wantrouwen duikt al op wanneer men de feiten in Noord-Vietnam nog buiten beschouwing laat en zich ertoe beperkt de officieel toegegeven gebruikte wapens, die bij de bombardementen op Noord-Vietnam

in het bommenpakket zitten, zuiver op hun ingebouwde functie, hun in de constructie vastliggende 'bedoeling', te analyseren.

Juridische aspecten

Voor wij ertoe overgaan de thans in omloop zijnde militaire handboeken in de Verenigde Staten en de bij de bombardementen op Noord-Vietnam gebruikte wapens te analyseren, wilden wij eerst ingaan op de juridische aspecten van de bombardementen op Noord-Vietnam. Daarbij is het noodzakelijk de conclusies van het vorige hoofdstuk, namelijk dat er sprake is van agressie door de Verenigde Staten in Vietnam, voorop te stellen. Agressie, naar maatstaven van het internationale recht, is de grootst mogelijke misdaad. Met name het proces van Neurenberg sprak zich in deze zin uit. Agressie is de grootst mogelijke misdaad in termen van het internationale recht, omvat alle andere misdaden tegen het internationale recht, in die zin dat ze uit de agressie voortkomen, ermee samenhangen. De historische analyse van het optreden van de Verenigde Staten in Vietnam, zoals gegeven in het vorige hoofdstuk, levert de basis voor de uitspraak dat de Verenigde Staten in Vietnam zich schuldig maken aan agressie. Het tribunaal heeft de juridische aspecten van de bombardementen op Noord-Vietnam in dát perspectief geplaatst.

De Conventie van Den Haag van 1907 stelt in artikel 25: dat 'het aanvallen of bombarderen, met welk middel dan ook, van steden, dorpen, behuizingen of gebouwen die niet verdedigd worden, verboden is.'

Dit principe werd verder uitgewerkt in de juristenconferentie, die van december 1922 tot februari 1923 in Den Haag bijeenkwam en zijn slotconclusies formuleerde in de 'Declaration of The Hague.' In artikel 24/3 wordt het bombarderen van strijdkrachten, militaire inrichtingen en fabrieken die voor de oorlog noodzakelijke produkten leveren, geoorloofd verklaard. Maar in artikel 22 wordt uitdrukkelijk gesteld dat bombardementen vanuit de lucht, met de bedoeling terreur onder de burgerbevolking te veroorzaken, verboden zijn. Dit betreft uiteraard oorlogshandelingen in

een verklaarde oorlog. De Verenigde Staten heeft Noord-Vietnam tot nu toe niet de oorlog verklaard, ook al wordt Noord-Vietnam nu al zo'n drie jaar door Amerikaanse vliegtuigen gebombardeerd.

In artikel 6 van het statuut van het tribunaal van Neurenberg staat onder de lijst van oorlogsmisdaden: 'de ongemotiveerde vernietiging van steden en dorpen.' De Conventie van Genève van 12 augustus 1949 verbiedt in artikel 18 categorisch het bombarderen van ziekenhuizen en sanatoria. Ook het bombarderen van dijken, met de bedoeling oogsten te schaden, valt sinds Neurenberg onder de lijst van oorlogsmisdaden. Eén van de 24 te Neurenberg ter dood veroordeelde nazi's was Seyss-Inquart. Zijn veroordeling werd mede gebaseerd op het feit dat hij in Nederland dijken had laten vernielen, waardoor grote stukken bouwland onder water waren komen te staan, hetgeen had bijgedragen tot de beruchte hongervinter in 1945.

Zo zijn nog wel meer internationale akkoorden en afspraken te citeren, waarin het bombarderen van civiele doelen in tijd van oorlog ten scherpste veroordeeld wordt. Voor formalisten die dan zeggen dat dit voor de bombardementen op Noord-Vietnam niet kan gelden, aangezien hier geen sprake is van een verklaarde oorlog, mag gewezen worden op hoofdstuk 1, sectie 1, paragraaf 9 van het Amerikaanse legerhandboek, 'The Law of Land Warfare' (juli 1956), waarin letterlijk staat dat verdragen en akkoorden met betrekking tot de oorlog ook gelden 'wanneer een formele oorlogsverklaring ontbreekt.'

Maar goed. Wat dan nog, zullen velen zeggen. Ondanks alle prachtige internationale akkoorden en afspraken over de bombardementen op steden en dorpen, ondanks zelfs een verbod van dergelijke bombardementen, heeft de wereld sindsdien Dessië in Abessinië, Guernica in Spanje, Rotterdam, Warschau, Londen, Coventry, Berlijn, Hamburg, Hiroshima, Hanoi en Haiphong gekend. De ontwikkeling van de oorlog is steeds meer de weg opgegaan van het terreurbombardement op de burgerbevolking, als strategisch middel voor het militaire doel. Dit alles moge waar

zijn, maar het neemt het bestaan van de internationale akkoorden en afspraken niet weg. Evenmin is hiermee de tegenspraak opgelost tussen de woorden van Johnson ('wij bombarderen uitsluitend militaire doelen'), en de groeiende lijst van burgerslachtoffers in Noord-Vietnam.

Analyse van gebruikte wapens

De tegenspraak tussen de verklaringen der Amerikaanse politici en de feitelijke gebeurtenissen bij de bombardementen op Noord- en Zuid-Vietnam, treedt al aan het licht wanneer men het bommenpakket, de gebruikte bommen, los van de feitelijke uitwerking, op hun ingebouwde functie analyseert.

Bij de bombardementen op Noord- en Zuid-Vietnam worden gebruikt: zware explosiebommen, per vliegtuig vervoerde raketten, fragmentatiebommen en brandbommen. De gebruikte brandbommen zijn te onderscheiden in napalmbommen, witte fosforbommen, magnesiumbommen en thermietbommen.

Laten we eens dieper ingaan op de fragmentatiebom, een type bom dat in het patroon van de bombardementen een steeds overheersender positie inneemt, een type bom bovendien waarvoor de Amerikaanse luchtmacht per april 1968 een miljoenenorder bij particuliere wapenfabrieken heeft uitgezet.

Er zijn twee soorten fragmentatiebommen. Een derde type schijnt sinds kort in gebruik te zijn genomen. Het eerste type werd voor het eerst gebruikt op de Noordvietnamese stad Le Thuy, op 8 februari 1965. Het tweede type werd voor het eerst gebruikt op 18 april 1966 op de stad Mac Chau, in Noord-Vietnam. De Franse wapendeskundige op het tribunaal, de natuurkundige J. P. Vigier, vroeger verbonden als wapenspecialist aan de generale staf van het Franse leger, verklaarde tijdens de eerste zitting van het tribunaal dat er sterke aanwijzingen waren, dat een derde type fragmentatiebom in Californië (San José) in massafabricage was gegaan. Bij de tweede zitting van het tribunaal kon hij dit vermoeden bevestigen. De intensivering van het gebruik van de fragmentatiebom en de snelle ontwikkeling die het wapen doormaakte (3

types in korte tijd), tonen aan dat de fragmentatiebom als nieuw experimenteel wapen, hoog op de lijst staat. Vigier noemde de fragmentatiebom een van de belangrijkste wapens in de strategie van de beperkte oorlog, en dus een belangrijke stap in de wapenontwikkeling sinds de atoombom.

Eerste type fragmentatiebom (z.g. ananastype in Vietnamese terminologie)

Methode van vervoer: in cylinders die bevestigd zijn tegen de wand van het vliegtuig. In elke cylinder zitten 19 buizen. In elke buis zitten 18 tot 25 bommen. De bommen vliegen achter elkaar uit de buizen, terwijl de buizen in de cylinder blijven zitten. Deze fragmentatiebommen van het eerste type dalen vervolgens nogal langzaam naar de grond, bij hun val gestabiliseerd en deels ook gedragen door een aantal vinnen aan het uiteinde van de bom. Bij het eerste contact met de grond komt een ontstekingsmechanisme in werking en ontploffen ze. Er schijnen ook types te zijn die werken met een tijdmechanisme, die bijvoorbeeld pas later tot ontploffing komen, als gevolg van trillingen door langslopen of langsrijden.

Inhoud van elke bom. Dit type bom is ongeveer 12 centimeter hoog en 8 centimeter in doorsnee. In de wand van de bom zitten ongeveer 200 stalen kogeltjes van 6,3 mm diameter. Bij ontploffing vliegen deze kogeltjes met zeer hoge snelheid in alle richtingen rond. Gewicht per bom: 800 gram, waarvan 160 gram cyclotol.

Uitwerking. Uit elke aan het vliegtuig bevestigde cylinder worden 360 van deze fragmentatiebommen van het eerste type op ongeveer 1 kilometer hoogte losgelaten. Als de bommen de grond raken, betekent dat dus dat over een beperkt oppervlak (200 bij 250 meter) 70.000 tot 100.000 kogeltjes met zeer hoge snelheid rondvliegen. Deze kogeltjes, dit is door Vigier experimenteel uitgeprobeerd in zijn laboratorium, ketsen af op ijzer, en kunnen onmogelijk door massief materiaal als steen of dik hout heendringen. Een zandzak of helm is voor militairen een volstrekt afdoende bescherming. De kogeltjes zijn uitsluitend effectief tegen onbe-

schermde mensen of dieren, dringen diep in het lichaam door, laten een chirurgisch moeilijk herstelbaar spoor na. De fragmentatiebom wordt trouwens door de Amerikaanse militaire handboeken en door de Amerikaanse militairen een 'anti-personel-weapon' genoemd, gericht dus tegen personen, niet tegen militaire objecten. De stalen kogeltjes zijn alleen door grondig Röntgenonderzoek van het menselijk lichaam op te sporen. Ze dringen vaak door tot in de hersenen en het zenuwstelsel, daarmee de dood of partiële verlammingen veroorzakend. Een veelvuldig voorkomende verwonding door de fragmentatiebom is totale blindheid.

Tweede type fragmentatiebom (z.g. guave-type in Vietnamese terminologie)

Methode van vervoer. In grote containers van twee meter lang en veertig centimeter doorsnee. In het vliegtuig, dus niet meer bevestigd aan de wand. Deze container die 640 tennisbalvormige bommen bevat, wordt in zijn geheel op grote hoogte uit het vliegtuig uitgegooid. Op 1 kilometer hoogte springt de container open en sproeit 640 'tennisballen' rond, die dan alle in een breed tapijt neerdalen en tot ontploffing komen bij contact met de grond.

Inhoud van elke bom. In de wand van het tweede type fragmentatiebom zitten per bom ongeveer 260 stalen kogeltjes van 5 mm diameter, iets kleiner dus dan bij het eerste type. Als de bom ontploft, vliegen de 260 kleine stalen kogeltjes met zeer grote snelheid rond. Draagwijdte van de kogeltjes is ongeveer 50 meter. Gewicht per bom: 400 gram waarvan 50 gram cyclotol A3.

Uitwerking. Per container of moederbom 640 ronde fragmentatiebommen die ieder 260 (in het latere standaardtype 300) stalen kogeltjes bevatten. Derhalve om en nabij de 200.000 stalen kogeltjes, die tegelijkertijd over een oppervlakte van 500 bij 500 meter met hoge snelheid rondvliegen. Ook deze kogeltjes hebben dezelfde eigenschappen als bij het eerste type, voor wat betreft de uitwerking.

Een vergelijking tussen het eerste type en het tweede type laat zien dat het aantal kogeltjes per container verdubbeld is, dat het verspreidingsoppervlak is vergroot, dat de piloot veiliger is (hij kan op grote hoogte blijven vliegen), dat de diameter van de kogeltjes verkleind is waardoor opsporing en verwijdering van de stalen kogeltjes via een chirurgische ingreep nog meer wordt bemoeilijkt.

Derde type fragmentatiebom

Hoewel het gebruik nog niet officieel is toegegeven, bestaan er duidelijke bewijzen dat dit type bom thans ook boven Vietnam in gebruik is. De massafabricage van dit derde type berust bij een wapenfabriek in San José, bij San Francisco in Californië. De stalen kogeltjes zijn hierbij vervangen door naalden, stalen naalden van ongeveer 5 mm lengte. Aan het uiteinde van de naald zitten stabilisatievinnetjes. De militaire code voor deze bom is XM-546. In Vietnam worden ze 'bijkorven' genoemd. De 'verbetering' van het derde type, in vergelijking met de andere bommen, is, dat de actieradius van de naalden minstens dubbel zo groot is als van de kogeltjes. De naalden hebben een hogere snelheid, zullen dan ook met grotere kracht het menselijk lichaam binnendringen. De wonden zullen kleiner zijn, chirurgische opsporing moeilijker. Het argument dat de fragmentatiebom gericht zou zijn tegen radarspiegels, een doelfunctie die bij de stalen kogeltjes wellicht nog staande kan worden gehouden, valt bij de stalen naalden totaal weg. De stalen naalden hebben op de meest duidelijke wijze de ingebouwde bedoeling, gericht te zijn tegen personen. De fragmentatiebom is, zoals de Amerikaanse militairen zelf zeggen, een anti-personal-weapon.

De militaire handboeken

Na in het voorafgaande de doelkeuze bij de bombardementen benaderd te hebben vanuit de ingebouwde bedoeling in het gebruikte wapen zélf, in dit geval de fragmentatiebom, kunnen we het probleem van de doelkeuze in Vietnam ook benaderen vanuit de

militaire handboeken, de handboeken voor de Amerikaanse luchtmacht. Terwijl het State Department in zijn politieke verklaringen blijft vasthouden aan de formule, dat in Noord-Vietnam louter militaire doelen worden gebombardeerd, waarna de traditionele lijst volgt van vrachtwagens, vliegtuigen, radarinstallaties, afweergeschut enz., omschrijft een officieel handboek voor de Amerikaanse luchtmacht ('Fundamentals of Aerospace Weapon System') het vraagstuk van de militaire doelen als volgt:

'Evenzeer als op andere terreinen van militaire studie, is de studie op het gebied van de doelen tijdens een oorlog ingewikkelder geworden, parallel aan de industriële en technische organisatie in de wereld. Als gevolg daarvan kan naar alle waarschijnlijkheid een complete definitie van een militair doel niet meer eenvoudig worden gehouden. Sterk generaliserend zou men kunnen vaststellen dat een militair doel is: welke persoon, welk ding, welke gedachte of entiteit of plaats dan ook, die wordt uitgezocht voor vernietiging, inactivering of onbruikbaarmaking, met wapens die de wil of het vermogen van de vijand om zich te verzetten, verminderen of vernietigen.'

Het State Department is, als verdediger van de bombardementsvluchten kennelijk zelfverzekerder in zijn omschrijving van een militair doel, dan de uitvoerder van deze opdracht, de Amerikaanse luchtmacht zelve. Terwijl het Witte Huis en het State Department zich in de definitie van een militair doel, gezien hun officiële verklaringen, beperken tot de traditionele omschrijving (vliegvelden, radarinstallaties, afweergeschut en netwerken voor de communicatie als bruggen, wegen en spoorlijnen), omschrijft de luchtmacht een militair doel al in termen als 'welke persoon, welk ding, welke gedachte of entiteit of plaats dan ook.'

Het hoofdstuk 'Target Intelligence' van het boven geciteerde luchtmachtdocument geeft een uitgebreide analyse van de gang van zaken, de logika, bij de doelkeuze bij bombardementen. De lijst van te bombarderen doelen wordt volgens een strikt militaire redenering opgesteld, volgens een denkmodel dat hier enige aandacht verdiend. Want ook dit denkmodel bij de doelkeuze levert

bruikbaar materiaal voor onze analyse van de bombardementen op Vietnam. Het luchtmachtdocument geeft een opsomming van de verschillende soorten doelen. Uitgangspunt daarbij is, wat in het document genoemd wordt 'de structurele componenten van de kracht van een natie.' De vier belangrijkste structuurcomponenten van een natie zijn:

- a. de militaire sector,
- b. de economische sector,
- c. de politieke sector,
- d. de psycho-sociale sector.

Hieruit resulteren vier verschillende typen van doelen, voor met name de bombardementsvluchten: militaire doelen, economische doelen, politieke doelen en psycho-sociale doelen. De bedoeling van de 'target-choice', die tegenwoordig met de computer wordt gedaan, is nu om tegen zo min mogelijk kosten, met zo min mogelijk verlies aan eigen piloten, in zo kort mogelijke tijd etc., de 'kracht van een natie' dusdanig aan te tasten dat 'de wil en het vermogen van de vijand, om zich te verzetten' worden gebroken. Aangezien de vier structuurcomponenten van de kracht van een natie onderling verbonden zijn, moeten dus, afhankelijk van de omstandigheden in het te bombarderen land zélf, die soorten van doelen worden uitgekozen die het meest effectief zijn in de uiteindelijke doelstelling: 'het breken van de wil of het vermogen tot verzet.' J.-P. Vigier, de tribunaaldeskundige op het gebied van de wapens, die overigens tot twee maal toe naar Noord-Vietnam is gereisd om de feitelijke uitwerking van de bom te vergelijken met zijn bevindingen in zijn laboratorium te Parijs, zei hierover het volgende:

'Gezien de redenering die men thans aanhangt, de redenering die de vs zelf geeft, is het zeer waarschijnlijk dat voor een onderontwikkeld land de meest effectieve target-choice terecht zal komen in het psycho-sociale vlak. De psycho-sociale sector is de sector die een natie sociaal, cultureel en in de persoonlijke relaties aan een bindt. Dus scholen, kerken, ziekenhuizen, ontspanningscentra, café's, sportvelden, en dergelijke. Want stel dat je Noord-

Vietnam volgens dit denkmodel in de computer zou stoppen. Je weegt dan het type economie dat ze hebben, je weegt de wil tot verzet, de moraal, hun militaire opbouw, je weegt alles. Neem nu de militaire component. Als je het Pentagon in de Verenigde Staten zou bombarderen, dan zou je werkelijk het centrale militaire brein van de VS lamleggen. Maar zoiets bestaat in Noord-Vietnam helemaal niet. 'Jantje de Jap' heeft weinig stafkantoren of kaarten. Er is weinig centralisatie. Strikt militaire doelen van werkelijk zwaar gewicht zijn er weinig. Ze zijn moeilijk localiseerbaar. Een vliegveld, dat wel. Maar voor de rest? De Noord-Vietnamese bevolking is bewapend, de meesten gaan met een geweer op hun rug naar het veld. De zwaarwegende militaire doelen zijn in feite totaal gedecentraliseerd, opgezogen in het gehele patroon van het land. Een effectieve target-choice zou het gewicht van deze militaire doelen, juist vanwege hun gedecentraliseerde karakter, laag aanslaan. Gering gewicht, wanneer de computer gaat wegen. Dan het politieke doel. In het algemeen is in een onderontwikkeld land geen sterk politiek centrum. Het gewicht van het politieke doel is relatief onder de maat. Voor Noord-Vietnam geldt zeer zeker, vanwege de sterke decentralisatie, dat je er niet bent als je het huis van Ho Chi Minh bombardeert.

De politieke bevoegdheden zijn over het gehele land uitgesmeerd. Houden we over het economische doel. In een onderontwikkeld land is het duidelijk dat het economische doel niet erg zwaar weegt. Er zijn weinig of geen zware, voor de economie vitale en gecentraliseerde fabrieken. Noord-Vietnam was wel op weg naar een sterkere industrialisatie, maar door de dagelijkse bombardementen is daar weinig meer van over. De zware industrie die er was, is er niet meer. Het economische doel zal in zo'n geval in de formule, die als vraag in de computer wordt gestopt, niet zo'n groot gewicht meer krijgen. Daar kan het hoofddoel, namelijk de vernietiging van de wil of het vermogen tot verzet bij de vijand, ook niet meer liggen.

Dan blijft, in het denkmodel dat de Verenigde Staten zélf hanteert bij de target-choice het psycho-sociale doel over. Kerken,

scholen, ziekenhuizen, alle sociale diensten. Kortom alles wat een gemeenschap in sociale zin bijeenhoudt.'

Uit deze redenering valt kort en goed de conclusie te trekken dat in het algemeen in een onderontwikkeld land, zonder sterk politiek centrum, met een voornamelijk agrarische economie, met weinig zware militaire doelen (vergelijk de guerrilla van een met geweren bewapende boerenbevolking), bij een computer-analyse volgens het model van de Amerikaanse luchtmacht, de meest effectieve doelkeuze terecht zal komen in de psycho-sociale sector.

En nu de feiten uit Vietnam

Terwijl dus de analyse van de gebruikte wapens enerzijds, en de analyse van de in gebruik zijnde handboeken voor de luchtmacht anderzijds, reeds een sterke aanwijzing opleveren voor de stelling dat de bombardementen op Noord-Vietnam zich helemaal niet beperken tot die doelen die traditioneel een militair doel genoemd worden, waarnaar de politici verwijzen, blijkt uit de feitelijk geraakte doelen in Noord-Vietnam op overtuigende en schokkende wijze, dat de publieke opinie in het westen nu al jarenlang doodgewoon misleid wordt. Wanneer critici dan zeggen dat onze redenering tot nu toe grotendeels gebaseerd is op de analyse van de fragmentatiebom, en niet op de analyse van andere wapens, dan mag het volgende gelden ter rechtvaardiging van de benaderingswijze vanuit de fragmentatiebom.

Om een overzicht te geven van de verhoudingen waarin de verschillende typen van bommen worden gebruikt, nemen wij een opsomming over uit het rapport van het vierde onderzoekteam van het tribunaal, dat van 31 maart tot 14 april 1967 in Noord-Vietnam verbleef. De hieronder vermelde cijfers zijn van Noord-vietnamese herkomst. Het tribunaal heeft in het algemeen de betrouwbaarheid van de Noordvietnamese cijfers getoetst aan de hand van steekproeven, zoals bijvoorbeeld in het geval van het opgegeven aantal gebombardeerde ziekenhuizen. De teams bezochten bijvoorbeeld 34 van de opgegeven 127 tot augustus '67

gebombardeerde medische instellingen. In al deze 34 willekeurig gekozen instellingen klopte de Noordvietnamese opgave met de ter plaatse gekonstateerde werkelijkheid.

In de periode 1965—1966 vielen op de Noordvietnamese provincie Nghe An (een kustprovincie):

afgeworpen in 6.206 aanvalsvluchten	46.855 hoog-explosieve bommen
	28.831 fragmentatiebommen
	34.728 raketten
	71 napalmbommen

In het eerste trimester van 1967 verschoof dit patroon zeer sterk in de richting van de fragmentatiebommen:

afgeworpen in 611 aanvalsvluchten	5.302 hoog-explosieve bommen
	20.333 fragmentatiebommen
	5.322 raketten

Een dergelijk beeld van de overheersende en steeds overheersender wordende positie van de fragmentatiebom in het patroon van de bombardementen is ook af te lezen uit de cijfers van de andere provincies in Noord-Vietnam. De recente ontwikkelingen wijzen allerminst op een wijziging in bovengeschetst beeld. Want nog zeer onlangs (november '67) heeft de Amerikaanse luchtmacht een boekje uitgegeven, een offerte aan de particuliere wapenfabrieken, om in te tekenen op een order van de luchtmacht voor de productie van maar liefst 48 miljoen fragmentatiebommen, ingaande april 1968.

Metal Parts for Fragmentation Bomb, BLU-26/B or BLU-36/B, zo heet de brochure van de Amerikaanse luchtmacht, niet dikker dan 43 bladzijden, waarin exact en precies uiteen wordt gezet hoe de fragmentatiebom geproduceerd moet worden, hoe de bom in elkaar zit.

Het leger biedt de particuliere wapenondernemers een miljoenenorder voor de massaproductie van fragmentatiebommen, hetgeen bewijst dat deze bom in de toekomst nog meer gebruikt gaat worden. Terzijde mag nog worden opgemerkt dat in de op hoogdravende toon geschreven inleiding op de legerbrochure wordt gesproken over de noodzaak om 'het volledige productieve vermo-

gen van de natie te mobiliseren.'

Welnu, het volledig produktieve vermogen van de natie heeft zich onder andere gericht op de aanmaak van 48 miljoen fragmentatiebommen. De gepubliceerde legerbrochure bewees bovendien achteraf, dat de analyse van de bouw door de tribunaaldeskundige Vigier in mei 1967, volledig correct was geweest.

De miljoenenorder én de ontwikkeling, de verschuiving, in het patroon van de bombardementen in de richting van de fragmentatiebom, mogen rechtvaardigen dat wij bij onze analyse van de bombardementen op Vietnam met name de fragmentatiebom als uitgangspunt hebben genomen. Hetgeen niet wil zeggen dat we de napalmbommen vergeten zouden zijn.

Volgens het rapport van de Amerikaan Pepper (januari '67) zijn in Zuid-Vietnam in de loop van de oorlog 250.000 kinderen gedood en om en nabij de 750.000 gewond. Dit op een Zuidvietnamese bevolking van 14 miljoen. Senator Edward Kennedy schatte het aantal burgerslachtoffers (gewonden) in Zuid-Vietnam op 150.000 per maand.

In Noord-Vietnam zijn de zes grootste steden gebombardeerd en geheel of gedeeltelijk verwoest. Van de dertig grotere provinciesteden zijn er 25 gebombardeerd, waarvan er 6 volledig zijn verwoest. De stad Dong Hoi, met een oppervlakte van 3 km² en 16.000 inwoners is in totaal 396 keer gebombardeerd, waarbij 160 keer 's nachts. Van de 110 districtssteden zijn er 72 gebombardeerd. Twaalf daarvan zijn totaal geruïneerd, van 27 anderen is niet veel meer over. De arbeidersstad Ha Tu, in de streek van de kolenmijnen, met 6000 inwoners is in de loop van 1965 en 1966 21 keer aangevallen.

Direct boven de gedemilitariseerde zône hebben de zware B 52 bommenwerpers op 13 en 26 juli 1967 een verzadigingsbombardement over een lengte van 6 kilometer en een breedte van 3 tot 4 kilometer uitgevoerd. De dorpen Vinh Son, Vinh Thuy en Vinh Lam zijn totaal verwoest. Geen huis, geen boom staat meer overeind.

Tot de datum van 31 augustus 1967 zijn 127 medische instellingen, ziekenhuizen en sanatoria, gebombardeerd. Praktisch alle grote ziekenhuizen zijn gebombardeerd en verwoest. Op 21 augustus 1967 heeft een raket het grote ziekenhuis in het centrum van Hanoi, gelegen naast de grote kathedraal, getroffen.

Tijdens de raid van 17 november 1967 is het grootste ziekenhuis van Noord-Vietnam, het centrale ziekenhuis van Bach Mai (1000 bedden), geraakt door twee zware explosieve bommen van elk 750 pond. Bij dat bombardement op het ziekenhuis werden tevens een groot aantal fragmentatiebommen gebruikt. Het provinciale ziekenhuis van Quang Binh is 13 keer gebombardeerd, het provinciale ziekenhuis van Ha Tinh is 17 keer gebombardeerd. De melaatseninrichting van Quinh Lap, een volkomen geïsoleerd liggend melaatsendorp tussen de heuvels met 2000 patiënten en 160 gebouwen, is tientallen malen gebombardeerd. Volgens opgave van de Noordvietnamezen 39 keer. De onderzoekteams van het tribunaal die de verschillende gebombardeerde ziekenhuizen en sanatoria bezocht hebben (in totaal 34 bezoeken), bezochten eveneens de leprozerie van Quinh Lap. De leprozerie van Quinh Lap, die ver ligt van welke weg, brug of spoorlijn dan ook, waar geen enkele industrie in de buurt is, deze melaatseninrichting die tientallen kilometers verwijderd ligt van wat traditioneel onder een militair doel zou kunnen worden verstaan, is 39 maal gebombardeerd. Iets wat zo systematisch gebombardeerd wordt, kan moeilijk als vergissing worden gezien. Men kan niet anders dan tot de conclusie komen dat de Amerikaanse luchtmacht in Noord-Vietnam, bewust en opzettelijk, in tientallen bombardementsvluchten met fragmentatiebommen en zware explosieve bommen, een melaatsendorp in Noord-Vietnam met de grond gelijk heeft gemaakt. Film, foto's en ooggetuigenverklaringen laten geen andere conclusie toe.

Dijken

Er is sprake van systematische bombardementen op dijken en waterwerken, een directe aanval op het zwakste en tevens meest

vitale punt in Noord-Vietnam. Grote stukken landbouwgrond liggen onder de waterspiegel, net als in Nederland. Het bombarderen van dijken in regentijd, als het water hoog staat, is dé manier om oogsten te vernietigen en daarmee de bevolking door honger te demoraliseren. Het aantal aanvallen op dijken in april 1967 was drie maal zo groot als in april 1966. Alleen in juli 1967 werden 74 bombardementen op dijken uitgevoerd. In de provincie Nam Ha wierp de Amerikaanse luchtmacht in de eerste helft van 1966 207 raketten en 201 bommen op de dijken van die provincie. In de eerste helft van 1967 werden in dezelfde provincie 409 bommen en 427 raketten op de dijken losgelaten. Het tribunaal heeft in zijn archieven een lange lijst van gebombardeerde dijken en molens. De bedoeling achter de bombardementen op de dijken is een poging tot vernietiging van oogsten, waardoor de voedselvoorraden zullen verminderen. Honger moet de bevolking dan tot opgave van hun verzet brengen. Deze methode is door het Neurenberger proces gekwalificeerd als oorlogsmisdaad.

In dezelfde lijn liggen de systematische aanvallen op de coöperatieve boerderijen. Ten noorden van de 17de parallel zijn alle coöperatieve boerderijen meer of minder verwoest, 61 staatsboerderijen zijn gebombardeerd. Er is een boerderij die zo vaak is aangevallen, tot er geen steen meer stond. In de provincie Qang Binh is iedere dorpscoöperatie met een gemiddelde van 160 keer door vliegtuigen aangevallen. De visserscoöperaties aan de kust zijn vele malen aangevallen. De visserscoöperatie van Ngy Thuy, bezocht door een tribunaalteam, werd in 2 jaar tijd 1150 keer aangevallen.

In het industriële vlak is weinig meer te vernietigen. De grotere fabrieken die er waren zijn allemaal gebombardeerd. De industriesteden Viet Tri en Thai Nguyen zijn praktisch vernietigd. De zich nog in een aanvangsstadium bevindende lichte industrialisatie van Noord-Vietnam, is daarmee wederom voor jaren achteruit gezet. De mijnstreek Quang Ninh heeft in de loop van 1965/1966 in totaal 11.000 zware bommen te verwerken gekregen. Waarbij de fragmentatiebommen en raketten niet zijn meegeteld.

Er zijn in totaal tot augustus '67 561 scholen gebombardeerd, waarvan 170 scholen in de eerste helft van 1967. Er zijn 230 kerken gebombardeerd, 3 seminaries en 23 pagodes. Op 27 september 1967, om 7.30 uur in de ochtend, juist terwijl de school begon, werd de school van Ha Fu gebombardeerd met raketten en fragmentatiebommen. Er vielen 33 doden onder de leerlingen (tussen de 8 en 12 jaar) en 30 gewonden. De lange rij van bombardementen op scholen, kerken, sanatoria, ziekenhuizen, pagodes, begraafplaatsen, crèches en dergelijke, hier aangegeven in statistische formules, is per bombardement te voorzien van ooggetuigeverslagen, dodenlijsten, foto's, films etc. Het gaat de beschikbare ruimte in dit boekje te buiten en wij verwijzen voor verdere informatie naar de archieven van het tribunaal.

Naast de bombardementen op fabrieken, bruggen, spoorlijnen en luchtafweergeschut, is het onmiskenbaar dat in Noord-Vietnam, in tegenstelling tot de herhaalde uitspraken van Johnson en Dean Rusk, wel degelijk bewust en systematisch gebombardeerd wordt op burgerlijke doelen, op scholen, kerken en ziekenhuizen. Niet alleen de ingebouwde functie van de fragmentatiebom of de handboeken van de luchtmacht, maar ook de door het tribunaal ter plaatse geconstateerde feiten in Noord-Vietnam, laten geen andere conclusie open. Ook de verklaringen van de boven Noord-Vietnam neergeschoten Amerikaanse piloten, wijzen in die richting. De oorlogsmisdaden die het leger van de Verenigde Staten in Vietnam begaat, komen wel het duidelijkst aan het licht bij de terreurbombardementen op Noord-Vietnam, bombardementen op de burgerbevolking, bombardementen die tot doel hebben de wil of het vermogen tot verzet bij 'de vijand' te verminderen of te vernietigen. Het lijkt ons evident, dat vanaf heden iedereen die blijft herhalen dat de Verenigde Staten in Vietnam 'louter militaire doelen' bombarderen, en die daarbij niet in staat is de loodzware bewijslast van het tribunaal punt voor punt te weerleggen, eenvoudig een leugenaar genoemd moet worden.

4. Verboden wapens

De Spaanse burgeroorlog, die aan de Tweede Wereldoorlog voorafging, werd door de Duitsers gebruikt om een aantal nieuwe, nog niet in de strijd beproefde, wapens uit te proberen. De Stuka-bommenwerper, een aantal nieuwe Krupptanks, de Selbstfahrlafette, een gepantserde wagen op rupsbanden, werden er beproefd. Behalve met wapens nam men ook proeven met nieuwe strategische opvattingen: de speertheorie, het snelle doorstoten tot ver achter de vijandelijke linies met snelle gemotoriseerde eenheden, het bombarderen van open steden: Guernica en Durango.

De oorlog in Vietnam geeft opnieuw, maar nu op massale schaal, het gebruik te zien van nieuwe wapens en nieuwe strategische theorieën. Sommige van deze theorieën, bijv. die van het 'vluchtelingen scheppen', zullen in andere hoofdstukken aan de orde komen. In dit hoofdstuk beperken we ons tot de afzonderlijke wapens en wel tot die wapens die volgens de internationaal geldende regels verboden zijn. Talrijke internationale overeenkomsten en verdragen beperken het recht om in tijd van oorlog ieder willekeurig wapen op elke willekeurige manier te gebruiken. In de Conventie van Den Haag van 1907 wordt gezegd:

'Art. 22 De oorlogvoerenden hebben geen onbeperkt recht aangaande de keus van de middelen om de vijand schade toe te brengen.

Art. 23. Behalve hetgeen door Speciale Conventies verboden is, is het in het bijzonder verboden:

a. gif of vergiftigde wapens te gebruiken (...)

e. wapens, projectielen of ander materiaal te gebruiken die meer kwaad doen dan nodig is.

Art. 25 Het is verboden met welk middel dan ook, steden dorpen, woonplaatsen of gebouwen, die niet verdedigd worden, aan te vallen, te beschieten of te bombarderen.

Art. 27 Bij belegeringen, beschietingen en bombardementen moeten alle noodzakelijke maatregelen worden genomen om zoveel mogelijk te ontzien: gebouwen gewijd aan de cultuur, de kunsten en wetenschappen, instellingen van liefdadigheid, historische monumenten, ziekenhuizen en verzamelplaatsen voor zieken en gewonden, vooropgesteld dat deze niet tegelijkertijd voor militaire doeleinden gebruikt worden.'

In 1925 sloten de toenmalige grote mogendheden het zg. Protocol van Genève dat handelt over het verbod van chemische en bacteriologische wapens:

'Ondergetekenden, gevolmachtigden uit naam van hun respectievelijke regeringen,

—overwegende dat het gebruik van gifgassen of dergelijke middelen, evenals alle vloeistoffen, stoffen en analoge procédé's terecht algemeen door de ontwikkelde landen veroordeeld is,

—overwegende dat het verbod op het gebruik van deze middelen is neergelegd in verdragen, die de meeste landen hebben ondertekend,

—met het doel dit verbod algemeen te doen erkennen als deel uitmakend van het internationaal recht dat evenzeer geldt voor het geweten als voor de praktijk van de landen,

verklaren,

Dat de in dit verdrag ondertekende partijen, voor zover zij nog niet gebonden zijn aan verdragen die dit gebruik verbieden, dit verbod erkennen, aanvaarden dat dit verbod wordt uitgebreid tot het gebruik van bacteriologische wapenen en het er over eens zijn dat zij zich onder elkaar aan de formuleringen van deze verklaring gebonden achten.

De verdragsluitende partijen zullen alles in het werk stellen om de andere Staten over te halen zich bij dit Protocol aan te sluiten.'

De Verenigde Staten hebben zowel de Conventie van Den Haag

van 1907 als het Protokol van Genève van 1925 ondertekend. Beide internationale overeenkomsten zijn echter niet door de Amerikaanse Senaat bekrachtigd. Betekent dat dat de Verenigde Staten niet aan deze internationale overeenkomsten gebonden zijn? De deskundigen van het tribunaal meenden van wel. Dit om de volgende redenen:

1. De preambule van de Conventie van Genève van 1907 wordt gevormd door de zg. Clausule-Martens. Hierin wordt bepaald dat het oorlogsrecht afhankelijk is van de rechten van de mens zoals deze voortvloeien uit de gewoonten van de beschaafde volkeren, de wetten van de menselijkheid en de eisen van het menselijk geweten. Overeenkomstig deze principes verplicht de officiële handleiding in het oorlogsrecht van het Amerikaanse leger, getiteld *The Law of Land Warfare*, Department of Army Field Manual (FM 27-10) van juli 1956, de strijdkrachten te velde niet van ieder soort en van elke graad van geweld gebruik te maken zolang dat niet werkelijk noodzakelijk is voor het bereiken van het gestelde militaire doel.

2. Internationaal recht is ook van toepassing op een bepaald land, ook al heeft dat land zelf het verdrag of de Conventie die geschonden wordt niet geratificeerd, wanneer voldoende andere landen en internationale organen de betrokken wetgeving accepteren.

3. Op 5 december 1966 werd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties een resolutie aangenomen waarin van de regeringen werd gevraagd het Gasprotokol van Genève na te leven en het Protokol te tekenen. De vertegenwoordiger van de Verenigde Staten stemde voor deze resolutie.

Er kan dan ook niet aan getwijfeld worden dat de Verenigde Staten door het internationaal recht gebonden zijn aan het verbod chemische en bacteriologische wapens te gebruiken, aldus de juridische experts van het tribunaal.

'Ontbladerings'-middelen

De chemische oorlogsvoering in Vietnam is al in 1961 begonnen.

Het Amerikaanse blad 'Newsweek' berichtte op 17.11.'61 dat 'Amerikaanse specialisten aan Zuidvietnamese piloten leren hoe ze in de gebieden die door de communisten beheerst worden, middelen moeten uitstrooien waardoor de rijstvelden verdorren en de gewassen op het veld worden gedood.'

Het doel van het gebruik van plantendodende middelen is tweeledig. Door een Amerikaanse regeringswoordvoerder werden ze als volgt gedefinieerd: 'Chemische onkruidverdelgers worden in Vietnam gebruikt om de jungle te ontbladeren en de kans op hinderlagen door de strijdkrachten van de Vietcong te verminderen... Voedsel wordt slechts vernietigd in ververwijderde en dunbevolkte gebieden die onder bestuur staan van de Vietcong en waar door zulke vernietiging een aanzienlijke onthouding van voedselvoorraden teweeg gebracht kan worden.' (Dixon Donelley, onderminister van buitenlandse zaken, 'Bioscience', jan. '67).

Deze besproeiingen vinden, aldus de Amerikaanse autoriteiten, plaats met 'ontbladeringsmiddelen' (defoliants) en 'onkruidodders' (weedkillers) en het doel van het gebruik van deze middelen is de Vietcong 'voedsel te onthouden' (food denial). Deze termen zijn weldoordachte eufemismen voor het doden van planten en uithongering.

De Amerikanen zeggen de gevechtskracht van het Bevrijdingsfront te willen verminderen door voedselgebrek. De voedseldeskundige Jean Mayer van Harvard University zegt hierover ('Science', 14.4.'66): 'Het doel van het programma is de Vietcong uit te hongeren door die velden te vernietigen die de rijst voor hun rust- en veldrantsoenen leveren. Het doel hiervan is in wezen hetzelfde als dat van elke voedselblokkade. Als voedseldeskundige die hongersnoden heeft gezien in drie werelddelen, waaronder Azië, en als historicus van de volksgezondheid met een bijzondere belangstelling voor hongersnood, kan ik met alle stelligheid zeggen dat er nooit een hongersnood of een voedselgebrek is geweest—(...) die niet in de eerste plaats en in hevige mate de kleine kinderen heeft getroffen. Het is duidelijk dat dood door verhongering het eerste optreedt bij jonge kinderen en bij ouden van

dagen en dat volwassenen en bijna volwassenen het gemakkelijker overleven (zwangere vrouwen krijgen vaak abortus; moeders met zogende kinderen hebben geen melk meer en de baby's sterven). Kinderen beneden de vijf jaar, die in vele delen van de wereld, waaronder Vietnam, vaak op de rand staan van kwashiorkor (een eiwitgebrek-ziekte) zijn het meest kwetsbaar. Een ander gevolg van de hongersnood is dat men zijn woongebied verlaat en op weg gaat naar die gebieden waar men denkt voedsel te kunnen vinden. Gezinnen worden gescheiden en de kinderen raakt men kwijt, naar alle waarschijnlijkheid zullen zij sterven.'

'Voedselvernietiging schijnt dus nooit de militaire operaties van de vijand te treffen maar maakt een groot aantal kinderen tot slachtoffer. Gedurende de Eerste Wereldoorlog had de (geallieerde) blokkade geen nadelige gevolgen voor de prestaties van de Duitse en Oostenrijkse legers maar voor het eerst sinds de 19de eeuw, werd door hongers, Vitamine-A-gebrek en eiwittekort de gezondheid, het zien en zelfs het leven van duizenden kinderen in West-Europa vernietigd... Waar het mij om gaat is niet dat onschuldige omstanders door zulke maatregelen getroffen zullen worden, maar dat omstanders alleen getroffen zullen worden.' Sinds de Amerikanen en hun Zuidvietnamese bondgenoten in 1961 met het sproeien van chemische middelen begonnen, is het daardoor getroffen gebied ieder jaar groter geworden. In 1966 was de besproeide oppervlakte, volgens officiële Amerikaanse schattingen, gestegen tot omstreeks 500.000 acres ('N.Y. Times', 10.9.'66). In 1967 bedroeg het 650.000 acres ('The Nation', 15.1.'68). De opgaven van het Bevrijdingsfront liggen nog veel hoger (876.000 hectare in 1966).

Behalve de bedoelde effecten heeft het sproeien van chemische middelen ook nog gevolgen die niet beoogd heten te zijn. Zo werd bijv. de Michelinrubberplantage, ten noordwesten van Saigon, getroffen. ('N.Y. Times', 25.7.66). De Franse eigenaars kregen 87 dollar per buiten productie gestelde boom (de schadevergoeding per 'bij vergissing' gedode 'onschuldige' Zuidvietnamese burger bedraagt 34 dollar).

Boven de besproeide gebieden worden pamfletten met de volgende tekst afgeworpen:

‘Compensatie voor oogstverliezen

De Regering van de Republiek Vietnam is er toe over gegaan ontbladeringsmiddelen te gebruiken die uw rijstooogst en andere oogsten die op het veld staan, zullen vernietigen. Dit is noodzakelijk omdat uw rijstveld ligt in een gebied waar vanuit de Vietcong bevoorraad wordt. U moet echter niet teleurgesteld zijn want de regering zal al de schade die uw rijstooogst is toegebracht, vergoeden; intussen zal de regering u helpen te evacueren naar andere plaatsen waar voedsel, onderdak en kleding tot de volgende rijstooogst te krijgen zullen zijn, zo u dat wenst.’

De schadevergoedingsregeling, waarvan in dit pamflet sprake is, kan echter niet praktisch verwezenlijkt worden: de schadeformulieren kunnen alleen verkregen worden op ver van de plek van schade verwijderde plaatsen, er moeten vele instanties eerst naar de schade komen kijken, die instanties komen niet uit luiheid of omdat ze zich niet in dat gebied durven wagen, etc. Blijft als betekenis van dit pamflet ondubbelzinnig over: de wens vluchtelingen te scheppen.

De chemische verbindingen die in grote hoeveelheden voor het sproeien gebruikt worden zijn 2,4-D (2-4-dichloorphenoxyazijnzuur) en 2,4,5-T (trichloorphenoxyazijnzuur). Deze middelen worden ook in de Amerikaanse landbouw gebruikt. Het gebruik ervan is dan aan allerlei restricties en raadgevingen gebonden. De middelen die in Vietnam gebruikt worden hebben echter een veel grotere concentratie en worden bovendien gemengd met giftige arsenicum- en cyanide-verbindingen. Het gevolg hiervan is dat deze ‘ontbladeringsmiddelen’ niet alleen de plantenwereld schade toebrengen maar ook mensen en dieren. Een inwoner van de provincie Ben Tre schrijft er in een brief (opgenomen in een Bevrijdingsfrontpublicatie) het volgende over: ‘Hun chemische producten hebben verschillende vormen: gele vloeistof, grijze, witte of zwarte poeder of kleverige druppels. Mensen die ernstig door gif waren aangetast hadden pijn bij het ademen, voelden heftige

hoofdpijn en hadden heftige buikkrampen en werden uitgeput door braken en diarree. Een heleboel stierven. Dat gebeurde voornamelijk met vrouwen, kinderen en ouden van dagen. In de meeste gevallen krijgen de patiënten heftige pijn door onsteking van de huid. In het dorp Nhon Thanh, in Anh Cam, voedde een boer per ongeluk zijn 10 eenden uit een vat dat met vergif was besmet. Hij zag ze alle tien ter plaatse doodvallen. Varkens en zelfs buffels bezweken onder invloed van de giftige producten.'

Napalm

Over napalm kunnen we kort zijn: iedereen kent het effect van dit wapen uit beelden van de televisie. Volgens officiële Amerikaanse (minimum-)opgaven werd er sinds eind 1963 tot einde 1967 110.960 ton napalm boven Zuid-Vietnam afgeworpen ('The Nation', 15.1.'68).

Over napalm werd op het tribunaal een rapport uitgebracht. Behalve de brandwonden die door dit wapen worden veroorzaakt, wordt er in dit rapport op gewezen dat bij het gebruik van napalm het gas koolmonoxyde (CO) vrijkomt. Dit gas werd door de nazi's gebruikt in de gaskamers in het begin van de Tweede Wereldoorlog. Zij gebruikten dieselmotoren als koolmonoxyde-producent. Omdat deze vergassingsmethode relatief veel gas noodzakelijk maakte, ging men later over op het gebruik van het zenuw-gas Zyklon-B. Napalm geeft, geworpen in een ruimte waar het niet geheel kan verbranden, ook koolmonoxyde af. Koolmonoxyde verbindt zich met de stof haemoglobine, de stof die in het bloed zorgt voor het zuurstoftransport naar de cellen waar de zuurstof wordt verbruikt. Koolmonoxyde nu maakt deze transportfunctie onmogelijk. Naast de effecten van napalm, veroorzaakt door verbranding, is dit gifgaseffect zeer belangrijk en verantwoordelijk voor veel van de doden die door dit wapen gemaakt worden. Juist in Vietnam, waar het erop aankomt mensen die diep in de grond ingegraven zitten, te treffen, wordt dit wapen zeer op prijs gesteld. Het napalmrapport komt tot de volgende samenvattende conclu-

sies: 'Napalm, strategisch gebruikt op het slagveld of bij het bombarderen van stedelijke agglomeraties, is een veel gebruikt, geen onderscheid makend vernietigingsmiddel, dat voor alles mensen en licht ontvlambare bouwsels aantast. Wanneer het op gebieden met grote bevolkingsdichtheid wordt gegooid, veroorzaakt het:

—grote onmiddellijke verliezen aan mensenlevens door directe en indirecte verbrandingen en door verstikking, in het laatste geval wordt indirect een giftig gas (koolmonoxyde) gebruikt;

—grote verwoestingen door branden in bewoonde gebieden, speciaal daar waar de huizen van lichte materialen vervaardigd zijn;

—zeer ernstige schade aan het lichaam als gevolg van ernstige brandwonden; overlevenden zijn dan zo zwaar gewond dat ze niet meer kunnen hopen een eigen zelfstandig bestaan te leiden. Enkelen van deze zwaar gehandicapte slachtoffers kunnen door lange kostbare behandelingen tot op zekere hoogte herstellen, maar deze mogelijkheid bestaat bij de grote meerderheid van de slachtoffers bij de huidige stand van wetenschap niet.'

Napalm wordt, evenals de chemische plantenvernietigende middelen, voor het allergrootste deel gefabriceerd door de Amerikaanse firma Dow Chemical—een filiaal van deze onderneming staat in Terneuzen. De directeur van Dow, Herbert D. Doan, verklaarde: 'We geloven in de algemene politiek van de regering. Als de geschiedenis later Lyndon Johnson als massamoordenaar of als een tweede Hitler zal veroordelen, dan zullen we met vreugde voor het gerecht gaan staan omdat we geloofd hebben dat ons land moreel verantwoord handelde.' ('Newsweek', 13.11.'67)

Volgens de Amerikanen zijn de vele slachtoffers met brandwonden in Vietnam niet het gevolg van de door hen afgeworpen 110.960 ton napalm, maar het gevolg van onoordeelkundig gebruik van kacheltes waarin de brandstof kerosine wordt gebruikt en die wel eens uit elkaar willen springen (zie o.a. 'Newsweek', 17.4.'67).

Eén van de getuigen van het tribunaal, prof. dr. Erich Wulff, een Duitse arts die jarenlang in Hué had gewerkt in het kader van de

Westduitse hulpverlening, vertelde hoe dit verhaal in de wereld is gekomen. 'De mensen die met brandwonden in de ziekenhuizen liggen, zijn bang. Het feit dat ze met napalmwonden liggen, bewijst dat ze in Vietcongebied hebben gewoond. Hen wordt vaak verteld niet tegen bezoekers te zeggen dat het napalm is. Ze zijn bang niet dezelfde hulp als voorheen te krijgen als ze het toch zeggen. Iemand uit een vreemd land krijgt dus foute antwoorden als hij in een ziekenhuis op bezoek komt. Daar komt dan nog bij dat de woorden van diegene die wel de waarheid zegt nog altijd door de tolk verdraaid kunnen worden.'

Gifgas

In Vietnam wordt door de Amerikanen op grote schaal gebruik gemaakt van gas. Het gaat hier om de gassen CS, DM en CN. Volgens het Pentagon gaat het hier om 'traangassen' die ook in Amerika bij relletjesbestrijding gebruikt worden. De door het Pentagon beschreven effecten van deze gassen gelden inderdaad bij lage concentraties. Gebruikt in hogere concentraties en toegepast op kleine kinderen, ouden van dagen, vrouwen die zwanger zijn of kinderen zogen, en bij mensen in slechte lichamelijke conditie, zijn de effecten veel ernstiger, en vaak dodelijk. Dit te meer daar de Amerikanen het gebruiken tegen afgesloten ruimtes, tunnels, onderaardse schuilplaatsen e.d. waar men van buiten de ruimte waarover het gas verspreid wordt, niet kan overzien. Dit in tegenstelling tot de relletjes waar het gas in de open lucht verspreid wordt. Het Bevrijdingsfront legde het tribunaal vele honderden gevallen voor met plaats en datum van dodelijke afloop door het gebruik van deze gassen. Een onderzoekcommissie van het tribunaal nam ter plaatse in Zuid-Vietnam monsters (het meest gebruikte gas, CS, wordt verspreid in poedervorm—men vond o.a. een heel vat), waarmee in Parijs dierproeven werden genomen, die reeds bij kleine concentraties tot dodelijke effecten leidden. In een Amerikaans militair handboek werd voor mensen als dodelijke dosis opgegeven tussen 11 en 25 duizendste gram CS per kubieke meter lucht en 30 duizendste gram per kubieke meter lucht

voor het gas DM.

Voorzover er nog enige twijfel mocht bestaan aan de werkelijke dodelijkheid van deze gassen nam de getuigenis van de Amerikaanse ex-soldaat Peter Martinson, die vertelde hoe hij een zestienjarig meisje aan gasvergiftiging had zien sterven en de op het tribunaal vertoonde door Amerikanen (journalisten en soldaten) gemaakte filmopnamen, waarbij men babylijkjes uit de door de Amerikanen met gifgas bewerkte tunnels zag halen, iedere twijfel weg.

5. De behandeling van krijgsgevangenen

Het maken van krijgsgevangenen

De behandeling van krijgsgevangenen is onderworpen aan duidelijke, vaak herhaalde, internationale afspraken. Deze afspraken zijn neergelegd in de Conventie van Den Haag van 1899 en van 1907 en die van Genève van 1929 en 1949. Deze afspraken garanderen alle de menselijke behandeling van krijgsgevangenen. Ze zijn door de Verenigde Staten ondertekend en door de Amerikaanse senaat bekrachtigd. Daarnaast is het internationaal recht op dit gebied vastgelegd in de processen van Neurenberg en Tokio.

Om een beeld te geven van de inhoud van de geldende regels beperken we ons tot de laatste internationale Conventie, die van Genève 1949.

Art. 13 bepaalt: 'Krijgsgevangenen moeten ten alle tijde met menselijkheid worden behandeld. Iedere daad of onwettige nalatigheid van de kant van de gevangenhoudende macht die de dood of ernstig gevaar voor de gezondheid van de gevangene die zich in haar macht bevindt, met zich mee brengt, is verboden en zal als ernstige schending van deze Conventie worden beschouwd. In het bijzonder mag geen enkele krijgsgevangene aan lichamelijke verminking onderworpen worden. (...)'

Art. 15 'De gevangenhoudende macht moet gratis in het onderhoud van de krijgsgevangenen voorzien en hen gratis de medische verzorging ter beschikking stellen die door de gezondheidstoestand van de gevangene wordt vereist.'

In artikel 17 wordt iedere lichamelijke of morele dwang om inlichtingen los te krijgen of om de gevangene tot medewerking te bewegen, verboden. Verder is het werken van krijgsgevangenen geregeld (art. 49 tot 57), het recht om brieven te schrijven (art. 69 en 73 tot 77), het recht om geld te ontvangen (art. 58 tot 68) en beschermd te worden tegen maatregelen van willekeur (art. 82 e.v.). Deze regels zijn geldig onafhankelijk of men de oorlog heeft verklaard aan de partij tegen wie men vecht (art. 2), onafhankelijk of de andere partij de conventie heeft ondertekend en onafhankelijk van de vraag of men de tegenpartij als land erkent (art. 2), onafhankelijk ook of men te maken heeft met een internationale oorlog of met een burgeroorlog (art. 4).

Op de tweede zitting van het tribunaal werden 3 Amerikaanse ex-soldaten ondervraagd over de behandeling van krijgsgevangenen. De eerste getuige was David Tuck, 25 jaar oud. Hij diende van 8 januari 1966 tot 9 februari 1967 in Vietnam. Hij maakte deel uit van het 35ste infanterie regiment van de 25ste infanteriedivisie van het Amerikaanse leger. Ten tijde van de tribunaalzitting was hij werkzaam bij de Posterijen van Cleveland, Ohio.

David Tuck is een neger. Zoals bekend vechten er in de voorste en gevaarlijkste gelederen van het Amerikaanse leger veel meer negers, Porto-Ricanen en andere niet-blanke groepen dan overeenkomt met het percentage van deze bevolkingsgroepen op het totaal van de vs-bevolking. Dit is een gevolg van het in de Verenigde Staten heersende geïnstitutionaliseerde racisme. Hierdoor hebben de niet-blanke groepen een lager opleidingsniveau. Bij de selectie, die in het leger optreedt, komen zij bij de ongeschoolden terecht, die het vuile werk moeten opknappen. In Tucks eenheid waren 117 van de 156 man zwart. Op de totale bevolking van Amerika is 11 % zwart, in Vietnam zijn meer dan 20 % van de gesneuvelden negers.

David Tuck verklaarde dat zijn eenheid opdracht had geen gevangenen te maken. Letterlijk verklaarde hij het volgende: 'Ons werd bevolen te schieten, geen gevangenen te maken. Dat was standaardpolitiek, in ieder geval bij gewonde gevangenen, want

sommige officieren waren daar bijzonder fanatiek in. Zij meenden dat de enige goede Vietnamees een dode Vietnamees is.' David Tuck vertelde op 23 maart 1966 getuige te zijn geweest van het doden van gevangenen door Amerikaanse soldaten met hakmessen. Hij vertelde over enkele gevallen van martelingen en over het uit een helikopter gooien, op 2000 meter hoogte, van een geboeide gevangene.

Peter Weiss ging hier nader op in en vroeg: 'Meneer Tuck, ik wilde het hebben over de gebeurtenis waarover u sprak, waarbij een gevangene uit een helikopter werd gegooid. U zei dat dit een "alledaagse gebeurtenis" was, dat het vaker gebeurde en dat niemand zich daar werkelijk druk over maakte. Dat die man, die deze gevangene uit de helikopter gooide niet gestraft zou worden en dat er zelfs misschien niet eens gevraagd zou worden naar wat er gebeurd was. Kunt u het tribunaal een indruk geven, een schatting van het aantal keren, dat u dergelijke dingen hebt meegemaakt uit eigen ervaring? En andere gevallen waarbij gevangenen of gedood werden of aan een zekere dood werden overgelaten omdat niemand voor hen zorgde?'

David Tuck: 'In de eerste plaats zou ik willen zeggen dat gevangenen vijanden nooit vanzelf stierven, ze werden altijd doodgeschoten, het kwam nooit voor dat men ze aan hun wonden liet sterven. Ik heb ook gevallen gezien waarbij een gewonde gevangene lag te wachten om naar een ziekenhuis gebracht te worden en ik heb verscheidene GI's langs zien gaan en hem in zijn hoofd zien schieten alleen om van hem af te zijn.'

Peter Weiss: 'Zonder speciaal bevel?'

David Tuck: 'Nee, nou, in sommige gevallen hadden ze bevelen, en in andere gevallen, omdat het een standaardgewoonte in mijn eenheid was om geen gevangenen te maken, deden we het gewoon. In enkele gevallen, als we een gewonde officier hadden en er was een Amerikaanse officier in de buurt, dan zei die tegen ons, dood die man niet maar stuur hem naar een Medevac om daar ondervraagd te worden. Maar als de man geen officier was en hij was gewond, liquideerden we hem gewoon.'

Peter Weiss: 'Gebeurde dat meerdere malen?'

David Tuck: 'Dat gebeurde altijd in Vietnam, het is heel gewoon.'

Peter Weiss: 'Is het regel?'

David Tuck: 'Ja.'

David Tuck werd gevraagd of de Amerikaanse soldaten die naar Vietnam worden gezonden op de hoogte zijn van de vonnissen van Neurenberg en dat zij het recht, ja zelfs de plicht, hebben om onmenselijke bevelen niet op te volgen. Hij werd bovendien gevraagd of hem gevallen bekend waren van mensen die gestraft waren voor het begaan van oorlogsmisdaden. David Tuck antwoordde daarop het volgende (evenals de vorige en de volgende citaten citeren we uit uitgetypte bandopnamen):

'Nou, ik zou willen zeggen dat ik nooit gehoord heb van GI's die werden gestraft omdat zij oorlogsmisdaden begingen. De meesten van ons hadden wel gehoord van de Geneefse Conventie (van 1949). We wisten dat we bepaalde dingen niet hoorden te doen. Maar aan de andere kant waren we ons ervan bewust dat we realistisch moesten zijn, want als je weigert een bevel op te volgen dan zullen ze zich vroeger of later van je ontdoen. Ik bedoel, wat ik wil zeggen is dit, als ik bijvoorbeeld geweigerd zou hebben de Vietcong te bevechten, mijn vrienden, mijn eigen vrienden en de officieren me gedood zouden hebben, daaraan bestaat geen twijfel. Daarom doe je maar mee.'

De tweede Amerikaanse getuige was Donald Duncan. Donald Duncan, 37 jaar oud, diende in Vietnam van maart 1964 tot september 1965. Hij behoorde tot de Special Forces, de halfgeheime elite-eenheden die belast zijn met de guerrilla-bestrijding. Tot zijn werk behoorde onder andere het beginnen met het project Delta, het sturen van moordteams naar Laos, waarop verderop nog zal worden teruggekomen en het schrijven van de geschiedenis van de Special Forces in Vietnam. Donald Duncan bevestigde de instructies om gevangenen te doden. Hij lichtte dat toe aan de hand van een specifiek voorbeeld.

Donald Duncan: 'Dit speelde zich af in de An Lao Vallei in 1965.'

We gingen naar dit gebied met een team van 8 man (van de Special Forces). Dit gebied werd al enige tijd door het Nationale Bevrijdingsfront beheerst. In feite waren er in dat gebied al enige jaren geen regeringstroepen geweest. Onze opdracht was 5 dagen in dit gebied te blijven om de vallei zo'n beetje onder de duim te krijgen en hopelijk bij de terugtocht zo mogelijk een paar gevangenen te maken om die later te kunnen ondervragen. Zoals dat nu eenmaal gebeurt wanneer je in iemand anders zijn gebied opereert, moesten we per ongeluk een paar gevangenen maken. We moesten gevangenen maken voor onze veiligheid want ze liepen recht op ons af. We probeerden nog ze te laten lopen, maar dat lukte niet. Toen we ze gevangen genomen hadden, stonden we voor het probleem: we waren in die vallei, we hadden vier gevangenen, wij waren zelf maar met zijn achten. Het is duidelijk dat we deze mensen niet met ons mee konden slepen en dat we ze ook niet vrij konden laten lopen. Ik nam via de radio contact op met de basis, stelde hen van de situatie op de hoogte en mijn instructies via de radio waren 'hen kwijt te raken.' Ik vroeg of ze dat wilden herhalen en ze zeiden 'Raak ze kwijt.' Ik deed alsof ik het niet begrepen had wat er gezegd was—natuurlijk begreep ik de verbinding uitstekend—en liet een helikopter komen om ons daar weg te halen. Toen ik terug was op het basiskamp, waren de mensen verschrikkelijk boos. En als ik zeg de mensen, dan bedoel ik de commandant van de operatie in die tijd, omdat ik gevangenen mee teruggebracht had en dat we niet vier of vijf dagen (volgens plan) in dat gebied waren gebleven. Hij maakte het zeer duidelijk dat met de mededeling 'ze kwijt te raken', natuurlijk, zoals ik wel wist, bedoeld was dat zij vermoord hadden moeten worden en dat we onze opdracht hadden moeten uitvoeren. Ik denk dat er twee andere mensen aanwezig waren op het moment dat het gesprek plaats vond. Ik denk dat het in die tijd de standaardpolitiek was om in een dergelijke situatie de gevangenen kwijt te raken en de enige manier om hen kwijt te raken was natuurlijk moord.'

De opleiding van de soldaten

Donald Duncan ging in zijn verklaringen verder in op de wijze waarop dergelijke bevelen werden gegeven. 'Dood de gevangene' werd nooit via de radio gezegd omdat de radioverbindingen allemaal op de band worden opgenomen en als er nog eens een juridisch vervolg op zou komen dan zou men altijd aan de gesproken woorden 'ze kwijt te raken' een andere betekenis—ze vrij laten lopen bijvoorbeeld—kunnen geven. De Amerikaanse getuigen lieten er geen twijfel over bestaan dat een juridische vervolging van oorlogsmisdaden, of alleen maar een onderzoek, uitsluitend plaats zou kunnen vinden na krantenpublicaties die onrust onder de publieke opinie in de vs teweeg brachten.

'Ze kwijt te raken', zo vertelde Donald Duncan, was niet het enige eufemisme dat in het radiocontact gebruikt werd. De CIA-agenten die aan de verschillende legeronderdelen waren toegevoegd, hadden een hele reeks van codewoorden die zo op het gehoor een onschuldige, of onbegrijpelijke, betekenis hadden maar waarvan de werkelijke betekenis minder onschuldig was.

Donald Duncan, die zelf instructeur van de Special Forces is geweest, gaf verder een belangwekkende getuigenverklaring over de training van de soldaten van de Special Forces voor de ondervraging van krijgsgevangenen. Uit deze getuigenis blijkt opnieuw de systematische verdoezeling van de werkelijkheid onder een stortvloed van eufemismen. De toekomstige ondervragers worden getraind in de psychologische ondervraging van de gevangenen, een training zo ongeveer als de opleiding van een goede advocaat, het betrappen op tegenstrijdigheden e.d. Daarna volgt een cursus die 'tegenmaatregelen tegen vijandige ondervraging' heet, een cursus die wordt gegeven aan de hand van een echt of fictief leerboek van de Russische geheime dienst. In deze cursus leert men de fijne kneepjes van de lichamelijke ondervraging, het martelen, kennen. Aan het einde van deze cursus blijkt dat er eigenlijk geen afweermogelijkheden tegen lichamelijke ondervraging bestaan.

Donald Duncan heeft onlangs een boek geschreven waarin hij het

optreden van de Special Forces beschrijft. In dit boek, *The New Legions*, beschrijft hij wat er na het vaststellen dat er geen afdoende afweermethodieken tegen lichamelijke ondervraging bestaan, gebeurt:

‘“Sergeant Lacey, deze cursus heet Tegenmaatregelen tegen een ondervraging van de vijand, maar u heeft ons bijna aldoor zitten te vertellen dat er geen tegenmaatregelen zijn. Als dat waar is dan is de enige reden ons dat te onderwijzen, denk ik, om ons te leren deze dingen te gebruiken. Zegt u dat wij de methoden moeten gebruiken?” De klas lacht en Lacey kijkt naar de grond, schept een dramatische pauze. Wanneer hij zijn hoofd weer opheft, staat zijn gezicht plechtig maar zijn ogen tintelen vrolijk. “Dat kunnen we u niet zeggen, sergeant Harrison. De Amerikaanse moeders zouden dat nooit goed vinden.” De hele klas barst in lachen uit bij dit sarcastische cynisme. “Bovendien”—een sarcastische knipoog—“ontkennen wij formeel dat iets dergelijks onderwezen of beoogd wordt.”’

‘Wanneer wij in het buitenland zijn als lid van een anti-guerrilla organisatie, dan bent u het niet die ondervraagt. Uw rol is uw inheemse collega de verschillende vormen van ondervraging te leren. Het zou niet van pas komen wanneer u, als buitenstaander, de ondervragingen zou leiden—zeker als deze smerig worden. De eenheden die zich tegen uw tegen-guerrilla’s verzetten, zullen waarschijnlijk inheemsen zijn, van dezelfde huidskleur, van hetzelfde geloof. Als u blijk geeft van de wil de inheemsen kwaad te willen doen, zelfs als het de vijand is, kan dat slecht door de anti-guerrilla’s opgevat worden. De inheemse aanvoerder van de anti-guerrilla moet het gevoel hebben dat zijn gedragspatroon uit hemzelf komt. Uw autoriteit moet door middel van suggestie worden uitgeoefend. Als uw inheemse strijders zich realiseren dat ze onder bevel staan van een vreemde mogendheid, kunt u eraan gaan.’ Dat is dus de ideologische achtergrond van de Amerikaanse gewoonte zelf zo weinig mogelijk te folteren maar dat altijd onder leiding door de bij hen in dienst zijnde Vietnamezen te laten doen. Dit maakt het bovendien mogelijk het martelen af te doen als iets

dat zich tussen de Vietnamezen onderling—per definitie ‘wrede Aziaten’—afspeelt en waar de Amerikanen buiten staan. Hoe dit mechanisme werkt wordt beschreven door de Amerikaanse journalist Jonathan Schell in zijn boek *The Village of Ben Suc*. ‘De Vietnamese troepen hebben zo hun eigen stijl van ondervragen: de verdachten werden met een vinylzweep in hun gezicht geslagen. De officieren lachten en maakten onderling grapjes. Een Amerikaanse verbindingsofficier, kapitein Ted. L. Shipman (adviseur) die bij dit ondervragen aanwezig was, zei tegen de schrijver: ‘Zij hebben methodes waaraan wij niet gewend zijn. Maar men moet begrijpen dat in Azië alleen de angst voor geweld tot resultaten leidt.’

Het martelen van gevangenen

De derde Amerikaanse ex-soldaat was Peter Martinson, 23 jaar oud. Martinson diende van 7 september 1966 tot 22 juni 1967 in Vietnam. Hij maakte deel uit van de 541ste Amerikaanse Military Intelligence Detachment en was belast met het ondervragen van gevangenen. Op het moment dat hij verhoord werd door het tribunaal was hij student in Berkeley waar hij psychologie studeerde. Hoewel hij in Roskilde aanvankelijk besloten had niet naar de Verenigde Staten terug te gaan, heeft hij dat later toch gedaan. (‘Volkskrant’, 12.1.’68)

Martinson legde gedetailleerde verklaringen af over een aantal gevallen van oorlogsmisdaden waarvan hij getuige was geweest. In november 1966, niet lang na zijn aankomst in Vietnam ondervroeg hij een gevangene, die hij ervan verdacht lid van de Vietcong te zijn. Omdat op al zijn vragen geen ander antwoord dan ‘Ik weet het niet’ kwam sloeg Martinson de Vietnamees. Daarna werd hij door een luitenant vervangen, die de gevangene met behulp van de veldtelefoon elektrische schokken toebracht, eerst op de handen, daarna op de geslachtsorganen. Het toebrengen van elektrische schokken met de veldtelefoon wordt in het militaire jargon ‘opbellen’ (wiring up) genoemd.

Bij de operatie Cedar Falls, in begin 1967 werd een Noordvietna-

mese officier door Martinson ondervraagd, terwijl een collega van hem de man tegelijkertijd met de veldtelefoon schokken toebracht. Omdat dit niet tot de gewenste informatie leidde, werden de gevangene daarna bamboesplinters onder de nagels geslagen. Deze handeling werd later door hogere officieren afgekeurd, omdat het verboden is bij het ondervragen sporen achter te laten.

Gedurende de operatie Cedar Falls, zo vertelde Peter Martinson, kwam een van de manschappen van een andere ondervragings-eenheid naar hem toe en zei: 'We hebben een gevangene verloren.' Ik kon het niet geloven, maar een ander zei: het is zo, de kapitein was hem aan het opbellen, toen viel de man voorover en stierf. De kapitein kwam zelf even later en zei: ja ik was hem aan het opbellen en hij stond op het punt om door te slaan. Toen ging-ie dood. De dokter gaf als doodsoorzaak een hartaanval op'. In mei 1967 liet Martinson een gevangene zijn eigen graf graven, terwijl hij in het Vietnamees—Martinson was één van de weinige ondervragers die een beetje Vietnamees kende—de seconden aftelde die de gevangene nog te leven had als hij niet zou praten. De gevangene werd ondertussen door een tolk geslagen. 'Als ik zelf serieus ondervraagd zou worden, gedurende langere tijd, dan zou ik vele honderden gevallen van martelingen kunnen vertellen' aldus Martinson.

Waren zijn ervaringen uitzondering of regel?

Martinson: 'Ik kan aan geen ondervraging, die ik in Vietnam gezien heb, denken, waarbij oorlogsmisdaden zoals omschreven in de Geneefse Conventie van 1949, niet werden bedreven. De bevelvoerende officieren wisten ervan. Voor de vorm verklaarden zij dat er geen geweld gebruikt mocht worden tegen de gevangenen, maar ze vonden goed dat er gemarteld werd en stonden er bij te kijken.'

'Was er dan niemand die weigerde te martelen?' vroeg de Amerikaanse pacifist Dave Dellinger. 'Ik ken geen geval. Ik had zelf bijna een keer geweigerd, maar ik had er de moed niet toe.' Hij had zelf nooit iemand doodgemarteld, zei hij 'maar ik kon alles doen wat ik wilde. Ik wist dat er geen rapport zou worden opge-

maakt als een gevangene toevallig zou sterven. Er zou mij niets overkomen. Misschien zou er voor de dood van de gevangene een verklaring worden gegeven als "neergeschoten bij vluchtproging" of "dood door hartaanval." Onze eenheid doodde niemand tijdens het martelen maar als het gebeurd zou zijn, zou dat niet bestraft zijn.'

Loterij zonder neten

Verreweg de meeste gevangenen die Martinson ter ondervraging bij zich kreeg, waren niet afkomstig van echte militaire operaties. Dat is een bevestiging van de verklaringen van Duncan en Tuck dat er tijdens gevechtsoperaties geen gevangenen worden gemaakt. Verreweg het grootste aantal gevangenen wordt niet bij militaire operaties tegen vijandelijke eenheden maar bij operaties tegen dorpen in Bevrijdingsfrontgebied—vrijwel het gehele land buiten de grote steden en de directe omgeving van de Amerikaanse bases—gemaakt.

Slechts 7 procent van ondervraagden blijken na ondervraging 'krijgsgevangenen' te zijn. Een gevangene kan al of niet als 'Vietcong' worden gerubriceerd. Vietconggevangenen die belangrijk genoeg leken, werden door Martinsons eenheid voor verdere ondervraging naar hogere niveaus doorgestuurd en de allerbelangrijksten onder hen belandden uiteindelijk in Saigon, waar een gemeenschappelijk door de Amerikanen en Saigontroepen beheerd ondervragingscentrum is.

Onbelangrijke Vietcongs worden, aldus Martinson, 'geplaatst in een gevangenkamp totdat de Vietnamezen beslissen of hij al dan niet gevaarlijk blijkt. Als ze hem niet langer gevaarlijk vinden dan wordt hij naar een ander soort gevangenkamp gebracht, die "Chu Hoy" dorpen worden genoemd, of "strategische dorpen" en ze zeggen tegen hem: als je blijft hier ben je op je eentje. Je moet jezelf maar zien te verdedigen tegen een Vietcongaanval, je staat nu aan onze kant. In werkelijkheid is dit een concentratiekamp.' De niet als 'Vietcong' gerubriceerde gevangenen worden uitgesplitst als:—burger misdadigers (CD, Civil Defendant), mensen

die geen reispapieren of indentificatiekaart bij zich hebben. 'Over het algemeen heeft een Vietnamees geen identificatiekaart bij zich, ze dragen die niet bij zich omdat ze bang zijn hem te verliezen. Dus die mensen maken zich aan een misdaad schuldig. Ik werd doodmoe van het zien van mensen zonder identificatiepapieren.'

—'dienstontduikers' is een volgende categorie gevangenen. Martinson vertelde dat hij bij de operatie 'Cedar Falls' in het gebied van de zg. IJzeren Driehoek ten noordwesten van Saigon, elke man tussen de 20 en 30 jaar eruit moest halen om in het Zuidvietnamese regeringsleger opgenomen te worden.

Wat er met de overgebleven gevangenen, de 'onschuldige burgers' (IC, Innocent Civilians) gebeurt, is afhankelijk van het type operatie waar men mee te maken heeft. 'Bij de operatie Cedar Falls werden de vluchtelingen (!) naar Fu Bai gebracht', zo vertelde Martinson. 'Ik herinner me dat ik daar een vluchtelingenkamp gezien heb met duizenden mensen. Ze waren op open trucks geladen met zoveel mogelijk van hun bezittingen en werden naar het kamp gebracht.' 'Er waren meerdere honderden mensen die het gebied waar de operatie gehouden werd niet wensten te verlaten en die rond bleven lopen. Deze mensen werden ter plaatse neergeschoten.' De gevangenen die naar het 'vluchtelingen'-kamp worden gebracht, worden verwelkomd met de spreuk 'Welkom vluchtelingen uit de handen van het communisme.'

Bij andere operaties worden de mensen na verhoor ook wel eens niet naar 'vluchtelingen'-kampen gebracht maar weer vrij gelaten. 'Wanneer mensen vrijgelaten worden, worden ze niet gewoon buiten de poort van het basiskamp gezet met de mededeling dat zij vrij zijn. In plaats daarvan worden ze naar het provinciale centrum—in ons geval Swan Lok—gebracht en daar uitgelaten bij een bushalte. Dan konden ze 20 of 30 kilometer van huis zijn. Dat gebeurde honderden keren. Als iemand niet als burger-misdadiger gekwalificeerd kon worden maar je wilde hem toch vast houden, dan liet je hem vrij voor de deur van de nationale (Zuidvietnamese) politie in Swan Lok. Daar werd hij dan opnieuw ge-

arresteerd door de politie, want zij hebben geen reden nodig om iemand vast te kunnen houden.'

Als we het bovenstaande proberen samen te vatten dan is de conclusie dat er voor de Zuidvietnamese bevolking sprake is van een loterij zonder neten. Vecht men en komt men niet als overwinnaar uit de strijd te voorschijn dan wordt men doodgeschoten. Vecht men niet, dan komt men óf in het Saigonleger, of in een krijgsgevangenkamp, óf in een 'vluchtelingen'-kamp, of men komt ergens onderweg om door marteling of wordt 'op de vlucht neergeschoten.' Dat desondanks nog zo vele Vietnamezen buiten de concentratiekampen weten stand te houden, moet aan de grote inventiviteit van het Vietnamese volk, niet aan de humaniteit van de Amerikanen en hun bondgenoten, worden toegeschreven.

6. De behandeling van de burgerbevolking van Zuid-Vietnam

In het hoofdstuk over de bombardementen hebben wij er al op gewezen dat Zuid-Vietnam minstens net zo intensief gebombardeerd wordt als Noord-Vietnam. Met dit verschil dat de Vietnamezen de luchtafweer in Noord-Vietnam veel beter hebben kunnen organiseren. In Zuid-Vietnam is de Amerikaanse luchtmacht, zolang ze althans in de lucht is, nagenoeg onkwetsbaar. De aanvallen van het Nationaal Bevrijdings Front richten zich vooral op de vliegvelden, op de vliegtuigen die op de grond staan. De enorme nadruk, die niet alleen in Noord-Vietnam maar ook in Zuid-Vietnam, gelegd is op de taak van de luchtmacht, de stelselmatige uitbreiding van het aantal vliegvelden en vliegtuigen, moet illustratief geacht worden voor de ontwikkeling van de oorlog. Op de grond is het Amerikaanse leger voortdurend in het defensief, mislukken de pacificatieprogramma's, blijken de plannen van de militaire strategen voortdurend vast te lopen. Het enige wapen waarmee het Amerikaanse leger zichzelf tot nu toe in Vietnam heeft kunnen handhaven, is de luchtmacht. Aangezien het Amerikaanse leger relatief het veiligst is in de lucht, trekken de Amerikanen zich steeds meer terug 'in de lucht', om vandaaruit de oorlog voort te zetten. Deze ontwikkeling heeft vergaande consequenties voor het karakter van de oorlog, met name in Zuid-Vietnam. Grote gebieden in Zuid-Vietnam staan op de kaarten van de luchtmacht geregistreerd als 'free fire' zones. In deze gebieden mag al wat beweegt beschoten of gebombardeerd worden.

Het onderscheid tussen 'Vietcong' en plattelandsbevolking is hierbij totaal opgeheven. De bevolking in zijn totaliteit wordt als 'de vijand' beschouwt. In deze gebieden is de oorlog vanwege de Amerikaanse terugtrekking tot in de lucht, in alle duidelijkheid gereduceerd tot een strijd tussen de Vietnamese bevolking enerzijds en de Amerikaanse luchtmacht anderzijds.

De Amerikaanse schrijfster Mary McCarthy beschrijft in haar *Report from Vietnam* die situatie als volgt: 'Het lijkt even onmogelijk aan de luchtmacht te ontsnappen als aan Gods oog, en men gaat zich verbeelden (wat naar wij hopen overdreven is) dat alles binnenkort door die gruwelijke speurende blik zal worden platgebrand, verkoold en ontbladerd. Soms wordt voorbeeldig gestraft. Een correspondent, die het een humoristisch incident vond, beschrijft hoe hij met een vlieger in een klein FAC-toestel zat, een vliegtuig dat bij grote bombardementsmissies vooropgaat; beneden hem fietste een eenzame Vietnamees, die afstapte, omhoog keek, zijn geweer nam en vuurde; de vlieger liet alle napalmbommen—genoeg voor een heel peloton—boven hem afwerpen.'

De behandeling van de burgerbevolking in Zuid-Vietnam, door de troepen van de Verenigde Staten en door andere legereenheden (Zuid-Koreanen, Zuid-Vietnamezen, Australiërs, Nieuw-Zeelanders, Thai's), is schematisch als volgt samen te vatten:

1. Deportatie van de bevolkingen van dorpen en streken naar de zogenaamde strategische dorpen of, in een nieuwere versie, de 'dorpen van het nieuwe leven.'
2. De hiermee samenhangende totale vernietiging en platbranding van de verlaten dorpen, hoewel vaak blijkt dat deze dorpen bij de vernietiging nog niet geheel zijn verlaten.
3. Marteling van de burgerbevolking, teneinde strategische informatie los te krijgen over 'waar de Vietcong' zit.
4. De systematische uiteenrukking van het familieverband, waardoor onder andere het geboortecijfer in Zuid-Vietnam sterk aan het teruglopen is.
5. Vernietiging van oogsten in de door het Bevrijdingsfront ge-

controleerde gebieden, zodat doelbewust honger wordt veroorzaakt in die gebieden waar de oogst met chemische middelen vernietigd wordt.

6. Het systematische gebruik van gas, bij de inname van dorpen, waarbij de toegepaste methode (het werpen van gasgranaten in schuiltunnels en schuilkelders) vaak heeft geleid tot verstikking. In die tunnels schuilen doorgaans de vrouwen en kinderen, aangezien de mannen van deze dorpen doorgaans bij de guerrilla-eenheden zitten.

7. De massale ontbladering van het oerwoud met chemische producten, die door de hoge concentratie waarin ze gebruikt worden en de ongerichtheid van het gebruik vooral op de zwakkeren (ouden van dagen, zieken, kinderen, zwangere vrouwen) een vergiftigende, soms dodelijke uitwerking hebben.

8. De verplichte inlijving van de jeugd in het Saigon-leger.

9. Terreurbombardementen, zoals in Noord-Vietnam, in de door het Bevrijdingsfront bestuurde gebieden.

10. De degradatie van het Zuidvietnamese volk, met name in en rond de Amerikaanse legerbases (Saigon, Danang, Hué etc.) tot tweederangs mensen, 'spleetogen', die mogen dienen als schoenpoetsers, coladragers, schoonmaakpersoneel en prostituee's.

Het materiaal, ter illustratie van de bovenstaande overigens niet volledige opsomming, dat tijdens de tweede zitting van het tribunaal in Denemarken op tafel kwam, bestond uit:

a. Rapporten van het 7de onderzoekteam van het tribunaal, bestaande uit de Fransen prof. Kahn, dr. Krivine en de cineast en fotograaf Roger Pic, die van 15 september '67 tot 7 oktober '67 in gezelschap van een guerrilla-eenheid van het Nationaal Bevrijdingsfront door Zuid-Vietnam trokken.

b. Rapporten van het Zuidvietnamese Bevrijdingsfront.

c. Rapporten van het onderzoekteam van het tribunaal, samengesteld tijdens een lange reis door de Verenigde Staten, waarbij Vietnam-veteranen zijn gehoord, waarbij Amerikaanse journalisten, artsen, historici en juristen zijn gehoord, waarbij een overzicht is verzameld van de laatste wetenschappelijke en politieke

rapporten, artikelen en reportages, alle de vraag naar de behandeling van de burgerbevolking van Zuidvietnam betreffende.

De rapporten van het 7de onderzoekteam

Het zevende onderzoekteam trok drie weken lang door de Zuidvietnamese provincie Tay Ninh, ten noordwesten van Saigon. Het legde een afstand af van ongeveer 600 kilometer in dit gebied, bezocht verwoeste dorpen, sprak met de bevolking, verhoorde slachtoffers.

Uit het rapport van het zevende team: 'Gedurende die drie weken hebben we geen enkel dorp gezien, geen enkel huis, dat niet was getroffen door de bombardementen of bezocht was door de bulldozers. Ook al zijn de bossen en de jungle in Oost Nambo bestand gebleken tegen chemische produkten, ook al heeft de helft van de bevolking in de door het Bevrijdingsfront bestuurde gebieden het overleefd, alle dorpen daar zijn vernield. Alle boeren die wij ontmoet hebben en die wij ondervroegen, vertelden ons afschuwelijke verhalen.' 'Iedere familie is getroffen, hetzij door de bombardementen, hetzij door deportatie, foltering of gevangenis. Alle getuigenverklaringen (in totaal 373, in het Vietnamees geschreven, van handtekening voorzien en vertaald), die in onze rapporten zijn vastgelegd, zijn schokkende verhalen over nutteloos lijden, over pijn en rouw.'

'Gedurende de twee maanden durende operatie "Junction City" (februari-maart '67) werd de gehele Tay Ninh provincie uiterst nauwkeurig uitgekamd door zogenaamde "zoek en vernietigings-teams" (search and destroy teams). Alle dorpen werden met de grond gelijk gemaakt, alle rijstplantages werden vergiftigd met chemische produkten. Steekproeven hiervan hebben we (het 7de onderzoekteam van het tribunaal) meegenomen. De graanvoorraden werden vernietigd en de aangetroffen burgerbevolking werd gedeporteerd naar gebieden met concentratiekampen, door de Amerikanen "pacificatie zones" en "dorpen van het nieuwe leven" genoemd, ter vervanging van de reeds beruchte benaming "strategische dorpen". Vele boeren die wij gezien hebben, waren

uit de concentratiekampen ontsnapt, vele anderen waren weggevlucht voor de voorwaarts trekkende Amerikaanse troepen of hadden zich verborgen gehouden in de bossen en waren aan de tank colonnes ontsnapt.'

'De burgerbevolking is thans gedwongen ondergedoken in het bos te leven. Zij bouwen miserabele hutten, goed verborgen in de wildernis. Iedere familie heeft een ondergrondse schuilplaats gegraven, zij leven als primitieven teneinde te voorkomen gelocaliseerd te worden.'

'Deze zogenaamde witte zone of vrije schietzone (free fire zone), is in feite thans door de Amerikanen tot "totale Vietcong" zone verklaard, waar alle tekens van leven systematisch uitgeroeid moeten worden.'

'Dag en nacht tijdens ons verblijf, was het konstante vuren van de artillerie te horen. Vanuit de militaire bases, in het bijzonder in onze streek Traug Long en Tour Hai, schoot de Amerikaanse artillerie willekeurig in het rond, teneinde een konstante atmosfeer van angst en onzekerheid te handhaven.'

'De herkenningsvliegtuigen vliegen rond volgens een vaste methode over het gehele gebied, in grote concentrische cirkels. Zo gauw zich enigerlei beweging voordoet, ten teken van de aanwezigheid van mensen, zo gauw als blijkt dat een stukje grond bebouwd is, wordt de opdracht gegeven voor een geconcentreerde aanval van artillerie.'

'Het minste teken van leven, dat door de herkenningsvliegtuigen wordt geregistreerd, wordt onmiddellijk gevolgd door een aanval van gevechtsbommenwerpers, die raketten afschieten, fragmentatiebommen, napalm- en fosforbommen laten vallen. Wij hebben in de wildernis een plek bezocht waar op een oppervlak van tweehonderd vierkante meter, een enorme hoeveelheid brokstukken van aluminium raketten, bomcontainers en bommen van het type ananas lagen.'

'Als wij afgaan op de rapporten van de leidende kaders en officials, dan is sinds het begin van de operatie "Junction City" en de politiek van een aanval op alles wat beweegt, gemiddeld twee ton

projectielen per inwoner losgelaten en is op elke acht inwoners er een gedood of gewond. De helft van de oorspronkelijke bevolking ontkwam aan de razzia's of ontsnapte uit de hergroeperingscentra. Ongeveer 10.000 mannen leven in de wildernis, ondersteund door het leger van het Bevrijdingsfront, guerrilla-eenheden en diensten van het Bevrijdingsfront. Ondanks de benaming "schone gebieden" (cleared zones), houdt het Front de onderwijs en gezondheidsdiensten tot in de meest miserabele dorpen gaande, tot op plaatsen waar vier tot vijf hutten in de jungle bijeen staan.'

Tot zover enkele fragmenten uit het algemene rapport van het 7de onderzoekteam van het tribunaal.

Terreurbombardementen

Bij de bombardementen op Zuid-Vietnam wordt onder andere gebruik gemaakt van achtmotorige B 52 straalbommenwerpers. In twee jaar tijd (van juni 1965 tot mei 1967) voerden deze B 52ers alleen al boven Zuid-Vietnam 10.000 bombardementsvluchten uit. Zij lieten daarbij 190.000 ton bommen los (AP 9.6.'67). Dat deze bombardementen bepaald niet 'uitsluitend gericht zijn op militaire doelen', maar het karakter hebben van terreurbombardementen op de burgerbevolking, moge het volgende aan het tribunaal voorgelegde bewijsstuk aantonen. Het is een pamflet in het Vietnamees, uitgeworpen door helikopters op een gebied dat een dag daarvoor was gebombardeerd door B 52 bommenwerpers. 'Vrienden, officieren en soldaten van de Vietcong. Jullie hebben afschuwelijke en verschrikkelijke ogenblikken doorgemaakt. Jullie hebben met eigen ogen de zwarte tragedie gezien die de communisten verbergen achter hun vlammeende woorden van Revolutie en Bevrijding in Zuid-Vietnam. De acties van de B 52ers, waar jullie getuige van zijn geweest, zullen op nog grotere schaal worden voortgezet. De oorlog zal nog meer worden uitgebreid totdat het communistische regiem in het noorden de beslissing zal nemen tot vreedzame onderhandelingen. Stop de oorlog in Vietnam of jullie zult zien dat de opstand in het zuiden compleet

vernietigd zal worden. Denk erover na, breng dit pamflet naar de dichtstbijzijnde militaire post of naar de dichtstbijzijnde organisatie waarvan jullie je opdrachten hebben gekregen tot hulp en ondersteuning.'

Dit pamflet werd afgeworpen boven Cu Chi, een gebied dat staat onder het bestuur van het Bevrijdingsfront. Het gebeurde in september 1965. In sommige dorpen werd als gevolg van deze bombardementen de helft van de bevolking uitgeroeid. De overlevenden hebben hun totaal verwoeste dorpen verlaten en zijn de jungle ingetrokken om elders hun huizen weer op te bouwen. Gevolg van deze terreurbombardementen met B 52 bommenwerpers boven Cu Chi is onder andere geweest, dat meer dan 5000 Zuid-vietnamezen een protestmars ondernamen naar de Amerikaanse militaire basis Trung Hoa.

Het in november vorig jaar in Engeland verschenen boek van de Amerikaanse specialist in luchtmachtzaken, Harvey, die in 1966 als vertrouweling van het Pentagon voor de Seventh Air Force in Saigon en het blad 'Flying' naar Vietnam ging, teneinde een studie te schrijven over de luchtoorlog daar, geeft vele details over het karakter van de bombardementen op Zuid-Vietnam. Harvey kon door zijn geloofsbrieven elke vlucht, die hij maar wilde, meemaken. In de inleiding van dit boek staat een met de losse hand geschreven diagnose van het psychologische probleem van de inpassing van de jonge piloot in de oorlog, in zijn eerste echte bombardementsvluchten. Harvey ziet dat als een vakprobleem, los van welke ethische overweging dan ook.

'Een piloot die voor het eerst de strijd in gaat, is te vergelijken met een zwemmer die op het punt staat een duik te nemen in een ijskoud meer. Die zwemmer stopt eerst liever zijn tenen in het water om vervolgens wat rond te waden, voordat hij van de hoge in de ijzige diepten duikt. Dus was het een gelukkige omstandigheid dat jonge piloten eerst even aan de strijd konden proeven onder de leiding van een vooruitvliegende verkenners over een vlak land onder helder zonlicht, waar niemand terugschoot met zwaar luchtafweerschut. Hij ervaart hoe hij zich voelt wanneer

hij bommen op mensen gooit en ziet hutten opgaan in een koken-
de oranje vlam wanneer zijn aluminium napalmtanks daarin val-
len. Hij raakt erin gehard de vuurknop in te drukken en mensen
op de grond neer te maaïen, als aangeklede poppen, terwijl die als
dollen onder hem wegrennen. Hij krijgt bloed aan zijn zwaard
voor de zwaardere dingen die hem te wachten staan.'

Deze beschrijving van Harvey slaat op boven Zuid-Vietnam uit-
gevoerde bombardementsvluchten, waar het 'een gelukkige om-
standigheid' is dat er geen sprake is van 'zwaar luchtafweerge-
schut' zoals in Noord-Vietnam, zodat de vliegtuigen praktisch
ongestraft hun werk kunnen doen tegen een in die situatie weer-
loze tegenstander. Men vraagt zich bovendien af in hoeverre de
piloten de 'als dollen onder hen wegrennende' Vietnamezen nog
kunnen onderscheiden in mannen, vrouwen, kinderen, ouden
van dagen, wél-Vietcong of niét-Vietcong. Zo'n strijdsituatie moet
zich keren tegen de plattelandsbevolking, zonder verder onder-
scheid. En iedere gedode Vietnamees is volgens de statistieken
van Saigon per definitie Vietcong.

De sleutel tot de bombardementen boven Zuid-Vietnam, ligt voor-
al in de kleine Cessna vliegtuigen die als verkenners (Forward
Air Controllers: FAC) voor de formatie bommenwerpers uitgaan.
Het zijn de FAC's die de opdrachten tot de bombardementen ge-
ven. Harvey noemt deze FAC's 'the death-bringers.' Harvey be-
schrijft dat het boven de door het Bevrijdingsfront bestuurde ge-
bieden tot de 'routine opdrachten' van de FAC's behoorde, om
bijvoorbeeld rijen huizen langs een kanaaltje, losstaande huizen,
of doodgewone rijstvelden te laten bombarderen met napalm. De
nieuwste versie van napalm brandt ook in water. Wanneer een
FAC-vlieger vermoedt dat er ergens op de grond 'iets verdachts' ge-
beurt, dan gooit hij bijvoorbeeld een rookgranaat op die plaats,
ter aanduiding voor de dan per radio opgetrommelde bommen-
werpers in de lucht.

Harvey zat bij een van deze FAC-vliegers in het toestel, toen dat
eens gebeurde. Onmiddellijk begon een groepje mensen beneden op
de grond hard weg te lopen. De FAC-vlieger vroeg daarop om een

zwaar bombardement. 'Waarom zouden ze wegrennen als ze geen kwaad geweten hebben', zei de FAC-piloot tegen Harvey.

Een andere methode met de FAC-toestellen wordt de 'rollende donder' (rolling thunder) genoemd. Wanneer aanwijsbare verdachte tekenen op de grond ontbreken, dan vliegt een formatie bommenwerpers met het FAC-toestel voorop gewoon over het verdachte gebied en laat willekeurig fragmentatiebommen vallen. Als dan na verloop van tijd vluchtende mensen op de grond gesignaleerd worden, is dat per definitie Vietcong. Wanneer de mensen in hun huizen vluchten, volgt een methode, die in luchtmachtjargon 'to barbecue them' heet. Dat betekent napalm op de huizen. Als ze de rijstvelden in vluchten, dan heet het 'to hose them', wat een intensieve mitrailleursbeschieting met helicopters betekent. Een zo'n mitrailleur, waarvan er verschillende in de helicopters staan, vuurt 6000 schoten per minuut af, aldus Harvey. Een zo'n heli-copter heeft de vuurkracht van een compleet bataljon van de infanterie uit de Tweede Wereldoorlog. Deze heli-copters, Huey Hogs genaamd, zijn op de meest duidelijke wijze de vormgeving van datgene, wat in het begin van dit hoofdstuk de terugtrekking van de Amerikaanse troepen tot in de lucht genoemd werd. Een Huey Hog is in feite een vliegend platform, met de vuurkracht en de functie van een bataljon infanterie.

Maar het grofste wapen in de bombardementen op Zuid-Vietnam is ongetwijfeld de eerder genoemde B 52 bommenwerper. De B 52ers werpen bommen van soms 3000 pond af. Dergelijke bommen dragen in luchtmachtjargon de volstrekt duidelijke benaming 'instant swimming pool makers.' Volgens Harvey en vele andere luchtmachtexperts zijn het vooral de bombardementen met de B 52ers, die hebben bijgedragen tot het ontstaan van de ongeveer vier miljoen Zuidvietnamese vluchtelingen, die in Saigon en in de Amerikaanse propaganda geregistreerd staan als slachtoffers van 'Vietcongterreur.' Een bombardement met een formatie B 52ers vernietigt over een oppervlak van 50 vierkante mijl zonder enig onderscheid al wat er staat, groeit of leeft. Het is het soort wapen dat in zijn uitwerking en gebruik het duidelijkst

valt te klassificeren onder de genocidale wapens in Vietnam, aangezien het gebruik van de B 52ers zich richt tegen de gehele platelandsbevolking.

De provincie Cu Chi

Eerder in dit hoofdstuk maakten wij melding van de provincie Cu Chi in Zuid-Vietnam, in verband met aanvallen van B 52 bommenwerpers. Het 7de onderzoekteam van het tribunaal bezocht onder andere deze provincie. Het hieronder volgende overzicht van de provincie Cu Chi, willekeurig gekozen uit de andere beschikbare overzichten in de archieven van het tribunaal, hebben wij aangevuld met gegevens uit de aan het tribunaal aangeboden rapporten van het Zuidvietnamese Bevrijdingsfront.

Cu Chi ligt op 30 kilometer ten noordoosten van Saigon. In de provincie liggen 18 dorpen. Het totaaloppervlak van de provincie is ongeveer 350 vierkante kilometer. Inwonertal 60.000. Er zijn voornamelijk rijstvelden, fruitbomen en rubberplantages. In Cu Chi ligt de basis van de 25ste divisie, tweede brigade, van het leger van de Verenigde Staten. Het is vooral het eerste bataljon van dit legeronderdeel, dat zich in deze streken berucht heeft gemaakt. In de eerste tien maanden van 1966 hebben de Amerikanen er 564 mensen gedood, 1078 mensen gewond (waaronder 119 kinderen, 50 ouden van dagen, 128 vrouwen). Zij hebben er in diezelfde tijd 237 mensen in langdurige hechtenis genomen. Velen onder hen zijn in die tijd gefolterd. Bommen en chemische producten hebben meer dan 2000 ha rijstvelden en boomgaarden vernietigd. Er werden 1328 stuks vee (runderen) gedood. Er werden 10.108 huizen in brand gestoken. Sommige van deze huizen zijn, na wederopbouw, opnieuw in brand gestoken. Er zijn gevallen bekend waar dit tot tien keer toe gebeurd is. Vierhonderdtachtig ton rijst is door de infanterie op stapels gelegd en in brand gestoken, na met benzine overgoten te zijn. Er zijn 56 scholen en 6 pagodes verwoest. Er is 1680 ha rijstvelden door de troepen van de vs in beslag genomen, terwille van de opbouw van hun bases. Er zijn vele begraafplaatsen (2500 graven) geschonden.

Deze cijfers zijn afkomstig van het Nationaal Bevrijdingsfront van Zuid-Vietnam. Het 7de onderzoekteam van het tribunaal, dat deze provincie bezocht en ter plaatse de toestand heeft kunnen controleren, zei op grond van de methode van het steekproefsgewijze onderzoek, geen reden te zien aan de globale betrouwbaarheid van de verstrekte cijfers te twijfelen.

In het rapport over de provincie Cu Chi wordt ook aandacht besteed aan het gebruik van chemische wapens in de strijd in Vietnam. Hoewel elders in dit boekje uitgebreider wordt ingegaan op de chemische oorlog, wilden wij het hier toch niet uit het overzicht weglaten.

'Op 8 januari 1966 heeft een groep Amerikaanse chemische specialisten een product gebruikt dat kwam uit flessen met het volgende etiket: MTA 3 RIOT CS 5 kg/10 m³. Met een soort schuimblussers werd het dorpje Chua, bij An Phu, bewerkt. Dit had de onmiddellijke dood van 5 personen tot gevolg en het bewustzijnsverlies van honderden anderen. Op 3 augustus en op 4 november 1966, hebben de troepen van de Verenigde Staten tot twee keer toe gifgas gebruikt, zwartgrijs van kleur, in de vorm van poeder. Ze hebben dat geworpen in schuilplaatsen in het dorpje Cot Chang, bij An Nhon Tam. Het effect van dit poeder was het volgende: na inademing van het gas dat zich van het poeder losmaakte, begonnen de slachtoffers over het gehele lichaam te trillen, zij begonnen bloed op te geven, hadden verstikkingsverschijnselen en stierven vervolgens in stuiptrekkingen. Van de 27 mensen die erdoor getroffen werden, stierven er 8 ter plaatse, twee in het ziekenhuis, één heeft blijvende stoornissen in het zenuwstelsel, drie zijn verlamd.'

De dorpjes Bau Thien en Bau Lach kregen ieder vijf aanvalsvluchten met B 52ers te verwerken. Resultaat:

896 huizen verwoest en verbrand

380 ha boomgaard vernietigd

500 ha rijstveld vernietigd

1200 ha rubberbomen vernietigd

60 ton opgeslagen rijst vernietigd

197 runderen gedood
12 schooltjes verwoest
800 graven geschonden

Onder de bevolking vielen 105 doden, waaronder 27 kinderen beneden de 15 jaar, 8 ouden van dagen, 17 vrouwen. Er waren 112 gewonden, waaronder 23 kinderen, 15 ouden van dagen, 20 vrouwen. Er werden 23 personen nadien gevangen genomen, gefolterd en gevangen gehouden, waaronder twee kinderen onder de 15 jaar en twee ouden van dagen (een vrouw van 63 en een man van 60).

Het dorp Ben Suc

In de documentatie van het tribunaal-onderzoekteam, dat naar de Verenigde Staten trok, staat een uitgebreide reportage van de militaire operatie tegen het Zuidvietnamese dorp Ben Suc. De gebeurtenissen in Ben Suc zijn niet geheel onbekend gebleven, omdat het hier ging om een van de weinige grotere dorpen, bijna een stadje, van zo'n 7000 inwoners, dat over het algemeen niet onder openlijk bestuur van het Zuidvietnamese Bevrijdingsfront stond. De behandeling van Ben Suc was een van begin tot eind geplande actie, als onderdeel van de operatie 'Cedar Falls', de militaire operatie die eind '66, begin '67 plaatsvond in de zogenoemde IJzeren Driehoek. Ben Suc was geen vergissing. Ben Suc is het schoolvoorbeeld van een behandelingswijze voor die dorpen en streken, die weigerden te dansen naar de pijpen van Saigon. Jonathan Schell, Amerikaans journalist, beschrijft de operatie Ben Suc als volgt: 'Majoor A. C. Dixon van de 173ste luchtmachtbrigade, gaf aan de vooravond van de operatie, aan zes journalisten een uiteenzetting van de doelstelling van deze actie.

Dit dorp, aldus de majoor, is een politiek centrum van de Vietcong. Wij gaan deze keer de hele boel schoonmaken. De bevolking zal geëvacueerd worden en in voorlopige kampen worden gezet, in de buurt van Phu Cuong. De verrassingsaanval zal morgen plaatsvinden. Om 8 uur zullen 60 helikopters 500 man van de Eerste Divisie Infanterie, Tweede Brigade, naar het dorp bren-

gen. Vijf minuten na het afzetten van de troepen zal de artillerie met behulp van vliegtuigen beginnen met een verzadigingsbombardeмент op het noordelijk deel van het dorp, teneinde de ontsnapping van de bevolking naar het woud te voorkomen. Om 8.30 zal de Tweede Brigade van de Infanterie de weg ten zuiden van het dorp afgrendelen, terwijl helikopters, hoog boven de bomen vliëgend, de bevolking in het oog houden.' De volgende dag ging de operatie van start, zoals was gepland. De helikopters waarschuwden de bevolking: 'Opgelet, inwoners van Ben Suc, u bent ingesloten door de troepen van de Republiek Vietnam en Amerikaanse troepen. Blijft in uw huizen, anders zal op u geschoten worden als op Vietcong. Wacht op verdere aanwijzingen.'

Direct na de landing begonnen de soldaten het dorp te doorzoeken, op zoek naar mannen. Plotseling verscheen er een Vietnaamse op de fiets. Hij reed in de verboden richting. Een vuurstoot uit snelvuurgeweren: de man rolde in een greppel.

Tegen negen uur werden de bewoners gegroepeerd in het centrum van het dorp, met dat deel van hun bezittingen dat ze konden dragen. Om tien uur stond er een duizendtal, vlak bij de ruïnes van de school. In die tijd ging de beschieting en bombardering van de jungle door: witte rook van fosforbommen en zwarte rook van napalmbommen verhief zich boven de jungle. Nadat het dorp doorzocht was, bleef de taak over, de bevolking van de Vietcong te scheiden. De legereenheden van de Republiek Vietnam, werkend onder de leiding van de Amerikanen, rangschikte de bevolking naar leeftijd, sexe en naar meer of minder verdacht aanzien. Alle mannen tussen 15 en 45 jaar werden in de loop van de namiddag naar het hoofdbureau van politie gebracht. Diegenen die ervan verdacht werden Vietcong te zijn en diegenen die als Vietcong geïdentificeerd waren, werden gescheiden van de rest van de bevolking, sommigen met handen en voeten aaneengebonden, een blinddoek voor de ogen. Amerikaanse militairen en Vietnamezen ondervroegen achtereenvolgens de gevangenen. (Voor folterpraktijken bij het verhoor van gevangenen, wordt verwezen naar het hoofdstuk over de behandeling van krijgsgevangenen).

Om 1 uur in de middag was het aantal gedode Vietcong officieel 24. Drie mannen verlieten een tunnel, nadat de Amerikanen bedreigd hadden hem op te zullen blazen. Een van hen poogde te ontsnappen: zij werden alle drie gedood. Vanuit een helikopter werden een man en een vrouw door mitrailleurvuur gedood, terwijl ze aan het vissen waren. Drie mannen die pakken droegen, werden op afstand neergeschoten. Men vond in de pakken medicamenten. Het waren artsen.

Er werden 49 wapens gevonden: 40 klemmen, 6 mortiergranaten, 2 Russische geweren en 1 Amerikaans snelvuurgeweer.

De gevangenen werden vervolgens per helikopter geëvacueerd. De volgende nacht gingen de vrouwen, de kinderen en de ouden van dagen terug naar hun huizen, onder bewaking van Vietnamese soldaten. De volgende morgen kwamen autobussen naar Ben Suc om de bevolking te evacueren. Na een uur rijden, kwamen ze aan op de plaats waar het 'vluchtelingenkamp' moest worden ingericht. Er waren niet meer dan tien huisjes, die reeds bewoond waren. Andere vrachtwagens hadden reeds een duizendtal inwoners van andere dorpen uit de IJzeren Driehoek afgezet. Deze dorpen, die in de namiddag door de schrijver van het verslag over Ben Suc, de journalist Jonathan Schell, werden bezocht, waren reeds totaal met de grond gelijk gemaakt door bulldozers en in brand gestoken. Dat waren de dorpen Rach Kien, Bung Kong en Rach Bap.

'Van nu af aan', brulde de kapitein die belast was met de operatie rond het dorp Rach Bap, 'zal alles wat in de omgeving beweegt, beschouwd worden als Vietcong.' Hij voegde eraan toe: 'Wij beschouwen alle mannen van het district als Vietcong en de gehele bevolking als vijand.'

De inrichting van het 'vluchtelingenkamp' viel onder de verantwoordelijkheid van de provinciale autoriteiten van de Zuidvietnamese regering, kolonel Ba. De Amerikanen hadden de helft van de militaire operatie volbracht. Het was nu de taak van de Vietnamezen van het Saigonleger om 'het hart en de ziel van de bevolking te winnen.'

's Avonds werden de vluchtelingen die in groepen op de grond zaten, door prikkeldraadversperringen omgeven. De volgende dag werd begonnen met de bouw van barakken. Een oude vrouw verklaarde tegenover Schell: 'Wij hebben alles wat wij bezaten in Ben Suc moeten achterlaten; vee, rijst, meubilair. Hier krijgen we alleen wat rijst.' Drie vrouwen die ondervraagd werden over de dood van hun echtgenoot, zeiden: 'Wij weten niet waar ze nu zijn, zij werkten op het veld, zij zijn gevangen genomen, we hebben doden op het veld zien liggen, maar we weten niet of zij het waren.'

Enkele dagen later onderzochten vernietigingspatrouilles Ben Suc. De Amerikaanse soldaten goten benzine over de huizen en staken er de brand in. Vervolgens vernietigden bulldozers de schuilplaatsen. Het dorp werd met de grond gelijk gemaakt. De laatste daad werd verricht door bommenwerpers die hun lading bommen losgooiden. Er is geen spoor meer over van het bestaan van het dorp Ben Suc. Alleen de vluchtelingen, die een jaar later, begin januari 1968, bezoek kregen van het Amerikaanse blad 'Newsweek', op de verjaardag van hun deportatie, terwijl ze nog steeds in kampen zaten te wachten op terugkeer naar Ben Suc. 'Wij gaan morgen naar huis', zei een klein meisje tegen de 'Newsweek'-journalist. Maar Ben Suc is van de kaart geveegd.

Nguyen Hong Phuong

Op de tweede zitting van het tribunaal verscheen de door napalm getroffen Zuidvietnamese boer Nguyen Hong Phuong die een verklaring aflegde. Hij werd onderzocht door artsen in Denemarken en zowel zijn getuigenverklaring als het medische rapport werden toegevoegd aan de bewijslast van het Vietnam-Tribunaal. 'Mijn naam is Nguyen Hong Phuong. Ik ben geboren in 1930, in hut nummer 5 van het dorp Phuoc Son, district Tien Phuoc in de provincie Quang Nam. Ik ben de zoon van Nguyen Chay en mevrouw Nguyen Thi Tho. Beiden leven nog. Mijn vrouw is dood. Mijn beroep is boer.

Op de ochtend van de 8ste augustus 1966 was ik bezig te ploegen

in het veld. Vier helikopters van het vs-leger kwamen aanvliegen en bleven boven mijn hut hangen. Zij schoten vuurpijlen af en lieten rookgranaten vallen. Uit ervaring is algemeen bekend dat in zo'n geval een bombardement met beschieting op komst is. Daarom begon ik te rennen om mijn rund in veiligheid te brengen, vervolgens wilde ik mijn kleren thuis in veiligheid brengen. Ik was vlak bij huis toen een straalvliegtuig van de vs neerdook en vlak bij me een witte bom losliet, ter grootte van een klein roeibootje. Ik sprong in een verbindingsgreppel en dook in elkaar om aan de bom te ontkomen. Toen zag ik vuur de greppel in komen stromen, op mijn hoofd. Ik kreeg een kruitachtige geur in mijn neus, ik stikte bijna en in een snelle greep bedekte ik mijn hoofd met een stuk waterdicht nylon, wat ik altijd bij me had. Toen ik weer iets beter adem kon halen, trok ik het stuk nylon van mijn hoofd en begon hard te lopen en om hulp te roepen. Mijn schouders, armen en handen waren verbrand. Vooral mijn handen waren er afschuwelijk aan toe, de huid was eraf en ze zagen er helemaal rood uit. Ik was nog maar net aan het hardlopen, of ik viel flauw. Toen ik bijkwam, merkte ik dat ik door anderen gedragen werd en ik verloor weer het bewustzijn. Terwijl ik steeds maar weer flauwviel en bij kennis kwam, merkte ik tenslotte dat ik in een ziekenhuis terecht was gekomen. Een verpleger die bij mijn bed zat, vertelde me dat het het provinciale ziekenhuis van het Nationaal Bevrijdingsfront was. Mijn gezicht en ogen waren opgezwollen, mijn haar was verbrand en mijn beide oren waren gesmolten. De brandwonden op mijn armen en op mijn andere lichaamsdelen waren opgezwollen. Ik voelde scherpe pijn.'

De verklaringen van David Tuck

David Tuck, Vietnam-veteraan, die van januari '66 tot februari '67 in Vietnam dienst deed bij de 3de brigade van de 25ste divisie van de infanterie, kwam als getuige naar de tweede zitting van het Vietnam-Tribunaal, waar hij urenlang vragen beantwoordde. 'Mr. Tuck, u sprak over de vluchtelingenkampen. Kunt u voor het tribunaal de levensomstandigheden daar uiteenzetten?'

'Wel, de meeste vluchtelingenkampen die ik gezien heb, waren steeds weer in de buurt van een kamp van de Special Forces. Wat ik van die mensen gezien heb, was dat ze er hongerig uitzagen, ze liepen in lompen. Kort nadat wij daar aankwamen, moest ik wat afval weggooien in een speciaal daarvoor gegraven gat in de grond. We hadden het nog niet gedaan of een horde van vluchtelingen, kinderen, doken letterlijk in het gat en vochten als dieren om het afval. De mensen moeten ook op een bepaalde tijd in het kamp zijn en wanneer ze buiten de door ons aangegeven cirkel, of buiten de door de Zuidvietnamezen aangegeven cirkel komen, konden ze als Vietcong worden neergeschoten. Veel vrouwen in zo'n vluchtelingenkamp waren gedwongen tot prostitutie om in hun levensonderhoud te voorzien.'

'Het behoorde tot de gewone gang van zaken dat wij, wanneer bij de nadering van een dorp op ons geschoten werd, dat we dan even een "dolle minuut" (mad minute) hielden. Dat betekende dat een minuut lang alles en iedereen in het wilde weg in het dorp schoot. Tanks, machinegeweren, alles. Want wij gingen ervan uit dat iedere Vietnamees een Vietcong was, totdat het tegendeel bewezen was. Dan, na zo'n dolle minuut, trokken we het dorp in en gingen we kijken wat voor schade we hadden aangericht en of we iemand geraakt hadden. Maar meestal was de Vietcong toch al weg. We kregen ze nooit te pakken. We wisten wel dat er burgers in zo'n zo'n dorp waren, maar dat kon ons niets schelen.'

Peter Weiss, lid van het tribunaal, vroeg David Tuck over een door hem vermelde redevoering van generaal Jackson, een redevoering die de generaal afstak, vlak voordat de troepen de strijd in gingen. Weiss vroeg Tuck of dergelijke redevoeringen gebruikelijk waren. David Tuck antwoordde hierop:

'Juist ja, ik zou willen zeggen dat dergelijke praatjes... meestal kregen we die als we de strijd in gingen. En na verloop van tijd bezinkt zoiets in het denken van de mannen, want ik kan me herinneren dat veel van mijn mede-soldaten sindsdien over Vietnamezen spraken als "gooks". "Gooks", dat is een vernederende uitdrukking.'

'Gooks' is een racistische uitdrukking en op dat niveau laat de oorlog in Vietnam een dubbele vorm van rassendiscriminatie zien. Enerzijds de discriminatie van de Vietnamees als 'gook', als 'coonskin'. Anderzijds de discriminatie van de Amerikaanse neger in het VS-leger zelf. Want in de infanterie, op de posten voor het vuile werk, komen verhoudingsgewijs veel meer negers dan blanken voor. In de eenheid van David Tuck waren van de 156 soldaten er 117 zwart. Tuck zei er zelf van: 'Het is doorgaans praktijk om die mensen in de infanterie te zetten die verder nutteloos zijn. Dat is de zwarte soldaat, de Porto-Ricaan en de arme blanke van het platteland. Wat waardeloos is, dat wordt in de infanterie gezet.'

De tactiek der verschroeiide aarde

Vanuit de details en afzonderlijke verklaringen, heeft het tribunaal gepoogd een algemene lijn te vinden in het optreden van het leger van de Verenigde Staten in Vietnam ten opzichte van de burgerbevolking. Dat hieruit een logische ontwikkeling is af te lezen, mag uit het onderstaande blijken.

In de slotfase van de periode Diem (1962—1963) werd op massale schaal begonnen met de deportatie van de bevolking naar de zogenaamde strategische dorpen. De opening van deze campagne was de operatie 'Sunrise', in maart 1962. Bij deze operatie werden 1200 gezinnen uit de streek Ben Cat met geweld uit hun dorpen verdreven, waarna deze dorpen totaal met de grond gelijk werden gemaakt. De methode was niet nieuw. De Britten hebben hem op kleinere schaal in Maleisië toegepast, en bij de aanvang van de inrichting der strategische dorpen waren dan ook Britse officieren als adviseurs ter plaatse. Volgens het regiem Diem leefden in oktober 1963 na de massale deportatie en platbranding van dorpen, 10 miljoen Vietnamezen in 6000 met prikkeldraad omgeven 'strategische dorpen.' Volgens het blad 'Time' (17.5.63) waren het er 8 miljoen.

Na de val van Diem in december 1963 werd het overal kritiek verwekkende en in Vietnam op grote weerstand stuitende pro-

gramma van de strategische dorpen aanvankelijk gedeeltelijk losgelaten.

In de periode 1964—1965 wankelde het regiem in Saigon zozeer, dat de oorlog voor de Amerikanen steeds meer een verloren zaak dreigde te worden. De desertie uit het Saigon leger nam een enorme omvang aan, in Saigon vocht men om de macht, neutralistische argumenten gingen in Saigon steeds zwaarder wegen. Juist in die tijd, toen de politieke zwakte van Saigon op zijn toppunt was, werd besloten de oorlog totaal te veramerikaniseren. De Amerikaanse troepen in Vietnam werden verdubbeld, vertienvoudigd:

1960	3000	Amerikaanse	militairen	
1961	11.000	„	„	
1964	30.000	„	„	
1965	185.000	„	„	
1966	383.000	„	„	
1967	453.000	„	„	(telling tot juni 1967)

De troepenendingen hebben begin '68 de half miljoen overschreden.

In diezelfde tijd (1964) viel eveneens de beslissing om Noord-Vietnam te gaan bombarderen. In de loop van 1964 werd het programma voor 'hergroepering' van de bevolking hervat. De lucht oorlog, de terreurbombardementen, werden sterk opgevoerd. 'The New York Times' van 12.9.'65 schreef: '11.000 vluchten in de maand, die duizenden tonnen bommen, napalm, raketten en kogels uitzaaien. Dergelijke bombardementen vanuit de lucht betekenen de vernietiging van een groot aantal behuizingen van boeren en een groot aantal burgerslachtoffers. Met de groei van de bombardementen in de komende maanden kan men verwachten dat de rij van vluchtelingen die aan de dood willen ontkomen, groter zal worden.'

Operaties naar voorbeeld van het type 'Sunrise' worden hervat. Met dit verschil dat ze nu steeds meer rechtstreeks en uitsluitend door troepen van de Verenigde Staten worden uitgevoerd en niet of nauwelijks meer met Zuidvietnamese hulp.

In de periode 1966—1967 is de oorlog totaal veramerikaniseerd. De oorlog is ook steeds meer een 'totale oorlog' geworden. Iedere gedode Vietnamees is per definitie 'Vietcong' en onder de soldaten wordt door officieren de stemming gekweekt dat 'alleen een dode Vietnamees een goede Vietnamees is', zoals bleek uit getuigenverklaringen van soldaten die in Vietnam gevochten hadden. Er hebben massale deportaties plaats en de oorlog richt zich steeds meer tegen de Zuitvietnamese plattelandsbevolking in zijn totaliteit.

Associated Press berichtte op 6.1.'66 dat 'de strijdkrachten thans een programma hebben aangenomen om alle huizen en oogsten te vernietigen in die gebieden die voedsel en schuilplaats verschaffen aan communistische troepen.' Op 13.3.'66 meldde Associated Press dat 'de 25ste Divisie zich een weg baant door uitgestrekte moerasgebieden ten westen van Saigon, huizen, voedsel, tuinen, vee en zelfs huisdieren vernietigend.' In datzelfde bericht werd gesproken over 'honderden branden die de campagne ondersteunen.'

De taktiek der verschroeide aarde wordt nu volledig toegepast. De ene schoonmaak operatie na de andere wordt uitgevoerd. Operatie Texas, operatie Masher (12.000 vluchtelingen), operatie Phu Yen (13.000 vluchtelingen), operatie Cedar Falls (ruim 15.000 vluchtelingen), de operaties bij de gedemilitariseerde zone (15.000 vluchtelingen), in juni '67 volgt de deportatie van 8000 bergbewoners (montagnards) naar Plei Ku. Enzovoort. Model bij deze operaties is overal hetzelfde. Na de deportatie volgt de totale vernietiging van de dorpen, waarna het gebied tot vrije schiet- en bombarderingszone wordt verklaard. Er mag geschoten en gebombardeerd worden op alles wat leeft en beweegt. De jungle wordt met chemische middelen ontbladerd, de oogsten worden met chemische middelen vernietigd.

Balans

De 'Figaro' van 12.4.'66 schatte het aantal vluchtelingen in de grote steden in 1966 op 1 miljoen. 'The New York Times' schatte het

aantal vluchtelingen in 1967 (28.10.'67) in de grote steden op 2 miljoen. Dit zijn dus de vluchtelingen die uit eigen beweging, vanwege de bombardementen en de verspreiding van chemische stoffen op het platteland, naar de steden gevlucht zijn. Dit zijn dus niet de onder dwang gedepoteerde dorpsbevolkingen naar de 'strategische dorpen' of 'dorpen van het nieuwe leven.' In de tijd van de regering Ky werd het aantal vluchtelingen in de kampen op 1,8 miljoen geschat. Als men dit zou optellen, dan zou dat betekenen dat bijna 4 miljoen Zuidvietnamezen vluchteling zouden zijn. Dit getal is naar alle waarschijnlijkheid niet te hoog. Er zitten weliswaar tweede- en derdegraads vluchtelingen bij. Mensen die in kampen hebben gezeten, ontsnapt zijn, weer zijn opgesloten of uiteindelijk naar de grote stad zijn gevlucht. Maar zelfs een voorzichtig en terughoudend man als senator Edward Kennedy kwam in een redevoering die hij op 31 oktober 1967 hield voor het International Rescue Committee tot de uitspraak dat bijna eenderde (4 miljoen) van de Zuidvietnamese bevolking vluchteling is.

'Het is een feit, hard en alarmerend, dat als gevolg van de oorlog bijna eenderde van de bevolking van Vietnam, verplaatst is. De tragische en vernietigende consequenties van deze immense verstoring van het leven van de vluchtelingen en de invloed daarvan op de maatschappij, waarvan zij deel uitmaken, doet de verbeelding tekortschieten en overstijgt elk begrip. De oorlog heeft een ontworteld volk voortgebracht, hij heeft de familiebanden en dorpstradities verwoest, hij heeft apathie gekweekt, desoriëntatie en zelfs wantrouwen en haat ten opzichte van onze pogingen bij een niet te verwaarlozen deel van de Zuidvietnamese bevolking.'

Wij zouden, op basis van de beschikbare feiten uit de dossiers van het tribunaal nog vele honderden pagina's kunnen vullen met statistieken, rapporten, overzichten en totaaltonnages aan afgeworpen bommen, nauwkeurig uitgesplitst in deeltonnages van de verschillende soorten afgeworpen bommen. Maar we hebben er de ruimte niet voor, bovendien moet het bovenstaande een voldoende

de indruk geven. Misschien is de mishandeling van de Zuidvietnamese bevolking door de agressie van de Verenigde Staten nog het best uit te drukken in één korte en bondige zin, namelijk dat de oorlog in Zuid-Vietnam toeteind '66 *één miljoen* Zuidvietnamese kinderen gedood of gewond heeft. (250.000 gedood, 750.000 gewond; zie 'Ramparts' van januari '67).

7. Volkerenmoord

Tijdens de tribunaalzitting in Roskilde deed zich een nauwelijks verholde botsing voor tussen de juristen en de filosofen. De juristen, onder wie vooral de advocaat Jouffa van de juridische commissie, probeerden voortdurend op basis van het internationale positieve recht, op basis van de bestaande akkoorden en internationale afspraken, de gepresenteerde bewijslast te ordenen en te rangschikken. Deze procedure bleek zeer wel toepasbaar bij de meeste vragen die het tribunaal te beantwoorden had. Maar bij het vraagstuk 'volkerenmoord of niet?' schoot het beschikbare internationale recht duidelijk te kort, was de 'wetgeving' duidelijk achtergebleven bij de feitelijke ontwikkeling van oorlog, interventie en vormen van agressie. Het tribunaal heeft zich dan ook moeizaam door deze vraagstelling heen gewerkt. Het waren vooral de filosofen Jean-Paul Sartre en Günther Anders, die hierbij een belangrijke rol gespeeld hebben. Zij hebben met hun indrukwekkend denkwerk over dit vraagstuk wellicht een historische bijdrage geleverd aan het internationale recht. Het tribunaal kwam tenslotte unaniem tot de uitspraak dat er sprake was van volkerenmoord in Vietnam, en dat de regering van de Verenigde Staten hiervoor verantwoordelijk was. Wat waren hiervoor de argumenten en motieven? Welke bewijzen hebben tot deze uitspraak geleid?

Mr. Matarasso, voorzitter van de juridische commissie van het tribunaal en advocaat aan het gerechtshof te Parijs, gaf allereerst een historisch-juridisch overzicht van het begrip volkerenmoord. Het woord volkerenmoord werd voor het eerst gebruikt door de

Poolse jurist Lemkin, die hiermee een naam wilde geven aan het sinds de geschiedschrijving bekende verschijnsel van de systematische vernietiging van een volk, een ras of een godsdienst, ongeacht het feit of deze massale vernietiging nu plaats had in tijd van oorlog of in vreedstijd, tussen verschillende landen of binnen de grenzen van een en hetzelfde land. Lemkin en andere juristen ontwikkelden dit begrip in de eerste helft van deze eeuw, tussen de beide wereldoorlogen in. De destijds uiterst academische discussie over het begrip volkerenmoord rolde sindsdien van het ene internationale juristencongres naar het andere, tot deze discussie bruuft werd onderbroken door het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog. De systematische uitroeiing volgens een tevoren opgesteld plan van 6 miljoen joden door de aanhangers van Hitler, gaf aan de abstracte juridische discussie van Lemkin en de zijnen een diep tragische actualiteit.

Toch heeft het tribunaal van Neurenberg de uitroeiing van de joden door de nazi's in tegenstelling tot wat soms wordt aangenomen, niet gekwalificeerd als volkerenmoord, maar als misdaad tegen de mensheid. Het woord volkerenmoord komt noch in het statuut, noch in de uitspraak van Neurenberg voor. Maar twee maanden na de uitspraak van Neurenberg, nam de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties met algemene stemmen twee resoluties aan. Dat was op 11 december 1946. De eerste resolutie formuleerde de erkenning door alle landen van de beginselen, zoals die te Neurenberg waren toegepast en erkend, hetgeen deze beginselen tot erkende fundamenteën van het internationale recht maakte. De tweede resolutie veroordeelde expliciet de volkerenmoord en gaf opdracht tot het opstellen van een ontwerp-conventie over volkerenmoord. Dit laatste leidde tot de opstelling en ondertekening van de Conventie van 9 december 1948. De essentie van deze Conventie is, dat genocide beschouwd wordt als misdaad tegen de mensenrechten, zoals omschreven in het Charter van de Verenigde Naties. Vele landen ondertekenden en ratificeerden deze Conventie over de volkerenmoord. Merkwaardig genoeg, aldus Matarasso, voorzitter van de juridische com-

missie van het tribunaal, heeft de Verenigde Staten deze Conventie over de volkerenmoord wél getekend, maar is deze nooit door de senaat geratificeerd. De Amerikaanse juristen, die een belangrijke rol gespeeld hebben bij de opstelling van de Conventie, bleken totaal anders te zijn ingesteld, dan de 'realistische' senatoren. De Amerikaanse senatoren hebben met het formele argument van 'Constitutionele moeilijkheden' de ratificatie de mist in gestuurd. Men moet daarbij wel bedenken dat de tijd van de discussie over de ratificatie pas jaren later plaats had. De afschuw over de Tweede Wereldoorlog was minder scherp voelbaar, de koude oorlog ontwikkelde zich hier en daar zelfs al weer tot een warme oorlog, de buitenlandse politiek van de Verenigde Staten kreeg steeds meer een expansionistisch karakter. Bovendien zal ongetwijfeld bij een aantal senatoren de overweging hebben meegeïspeld dat de ratificatie van de Conventie over de volkerenmoord, tevens de veroordeling zou inhouden van dat deel van de Amerikaanse geschiedenis dat voor velen in de vs nog hoog staat genoteerd: de uitroeiing van de indianen. Ook de positie van de neger in de verschillende staten, beïnvloedde de senaatsbeslissing. Hoe dan ook, met welke uiteenlopende motieven dan ook, de Amerikaanse senaat ratificeerde nooit de Conventie van 9 december 1948. Men zal hieruit toch moeilijk de conclusie kunnen trekken, dat het de vs derhalve vrij staat genocide te begaan.

Analyse van het begrip volkerenmoord vanuit het internationale recht

Artikel 2 van de Conventie van december '48 definieert genocide als volgt:

In de huidige Conventie moet onder volkerenmoord een van de hierna volgende daden worden verstaan, daden die begaan zijn met de bedoeling om een nationale, ethnische, raciale of godsdienstige groep als zodanig, geheel of gedeeltelijk te vernietigen:

- a. moord op de leden van zo'n groep;
- b. ernstige aanslag op het lichamelijk en geestelijk welzijn van de leden van zo'n groep;

- c. bewuste onderwerping van zo'n groep aan levensomstandigheden die moeten leiden tot zijn gehele of gedeeltelijke fysieke vernietiging;
- d. maatregelen die ertoe leiden de geboorten binnen de groep te belemmeren;
- e. gedwongen overplaatsing van de kinderen van zo'n groep naar een andere groep.

Uit deze omschrijving kunnen de volgende bestanddelen van het begrip volkerenmoord worden afgelezen:

1. Volkerenmoord moet niet verward worden met welke grootscheepse massamoord dan ook. Het gaat om een massamoord onder bepaalde en omschreven omstandigheden.
2. Volkerenmoord is een continu misdrijf. Het vangt aan op de dag dat de eerste daad tot uitroeiing wordt begaan.
3. Er zit een feitelijk aspect aan, namelijk het begaan van bepaalde daden, maar er zit ook het element in van een bedoeling. Deze bedoeling wordt in de tekst van de Conventie nadrukkelijk genoemd.
4. Er moet de wil zijn tot gehele of gedeeltelijke vernietiging. Ook de gedeeltelijke vernietiging wordt begrepen als volkerenmoord. Een staat die zich in de vernietiging van een groep, beperkt tot een bepaald percentage van die groep, begaat volkerenmoord.
5. Ook de groep, waarop deze wil tot volkerenmoord zich richt, is omschreven. Nationale, etnische, raciale of godsdienstige groep. In het oorspronkelijke ontwerp van de Conventie kwam ook de politieke groep voor. In de definitieve tekst is deze groep verdwenen.
6. Het laatste, en meest wezenlijke element in de omschrijving van de volkerenmoord is, dat de als zodanig te klassificeren daden zich niet richten tegen bepaalde individuen, maar dat ze zich richten tegen individuen als vertegenwoordigers van een bepaalde groep. Door de leden van de groep heen, wenst men de groep als zodanig te treffen.

Het vooropgestelde plan

Hitler had de weloverwogen wil uitgesproken, de joden uit te roeien. Hij maakte de volkerenmoord tot een politiek middel en verborg dat niet. De jood moest worden uitgeroeid, niet omdat hij de wapens had opgenomen of daden van verzet had gepleegd, maar omdat hij jood was. De Amerikaanse regering heeft zich ten aanzien van het Vietnamese volk nooit zo uitgesproken. Doden de Amerikanen Vietnamezen, omdat het Vietnamezen zijn? De Amerikanen zeggen hun bondgenoten, de Zuidvietnamezen, te hulp te zijn gekomen vanwege communistische aanvallen vanuit het noorden. De Amerikanen hebben de volkerenmoord nooit, zoals Hitler dat wel deed, tot expliciet doel verklaard. Maar bij Hitler was de uitroeiing van de joden ook niet het laatste doel. De genocide van Hitler en de zijnen was een politiek middel. Dat de Amerikanen in hun daden van het middel volkerenmoord, willen zij hun gestelde doel in Zuidoost-Azië bereiken, niet kunnen, en blijkbaar ook niet willen afzien, vereist een inzicht in 'de nieuwe oorlog.'

De nieuwe oorlog

Terwijl het internationale recht steeds meer pogingen aanwendde om de oorlog te humaniseren, werden de oorlogen zélf steeds omvattender en onmenselijker. In 1856 werd het recht op het behoud van de bezittingen voor neutralen in het internationale recht vastgelegd. In 1864 poogde men te Genève het lot van de gewonden te verzachten. In 1899 en 1907 poogde men te Den Haag conflicten aan banden te leggen, regels voor te schrijven. De beide, daarop volgende wereldoorlogen, hebben desondanks de meest afschuwelijke slachtingen laten zien.

Toch was in de Eerste Wereldoorlog de opzet tot volkerenmoord niet voortdurend aanwezig. Het ging vooral om de vernietiging van de militaire macht van de elkaar bestrijdende partijen, zoals dat in de voorafgaande eeuwen ook het geval was geweest bij oorlogen. Ook al zat er evenzeer het dieperliggende motief van de vernietiging van elkaars economie. Maar in de Eerste Wereldoor-

log bleef de burgerbevolking nog enigszins buiten schot. Er was bovendien een zeker evenwicht tussen de strijdende partijen. Tegen de slachting, bleef er toch een zekere voorzichtigheid aanwezig.

Buiten Europa echter, waren er gedurende de vorige eeuw vele volkerenmoorden. Sommige waren de uitdrukking van autoritaire politieke structuren. Anderen waren het resultaat van de behoefte naar economische expansie, de export van kapitaal en koopwaar, de koloniale expansie. De agressie-oorlogen, die verbonden waren aan deze koloniale expansie, hadden echter toch ook nog een beperkt karakter. Er was het koloniale expeditieleger, er was natuurlijk ook verzet onder de burgerbevolking in de bezette overzeese gebiedsdelen. Maar de massamoorden die van tijd tot tijd plaatsvonden, hadden het karakter van een afschrikwekkend voorbeeld. Deze terreur had aspecten van volkerenmoord, aangezien het daarbij ging om de vernietiging van een deel van een groep (etnisch, nationaal of godsdienstig) teneinde de rest van de groep te kunnen terroriseren en onder de duim te houden. Doorgaans was het echter nooit zo, dat de volkerenmoord zich richtte op de totale vernietiging van de inheemse bevolking. Want de koloniserende macht had de bevolking nodig, voor goedkope arbeidskracht en voor de afzet van produkten. Het kolonialisme is een systeem. De kolonie verkoopt tegen lage prijzen de ruwe grondstoffen en koloniale waren aan de koloniserende macht, die, op zijn beurt tegen wereldhandelsprijzen industriële produkten verkoopt. Een dergelijke economische cirkel is alleen mogelijk wanneer een groot deel van de daarvoor noodzakelijke arbeid, tegen hongerloon door een koloniaal lomp-proletariaat wordt uitgevoerd. Zo'n situatie bracht praktisch altijd de vernietiging van de nationale identiteit, cultuur en zeden, soms ook de vernietiging van de eigen taal in de kolonie te weeg. De gekoloniseerde volkeren leefden in armoede, als tweederangs mensheid, maar werden tegen totale vernietiging beschermd doordat ze nodig en onmisbaar waren.

Na de Tweede Wereldoorlog was de structuur van de koloniale

oorlog echter veranderd. De gekoloniseerde volkeren wilden hun nationale onafhankelijkheid terugveroveren. Het karakter van deze strijd lag bij voorbaat vast. De kolonisten hadden de overmacht op het gebied van de wapens, de gekoloniseerden hadden de overmacht van het getal. De strijd voor de nationale onafhankelijkheid werd in de eerste fase gedictieerd door de machtsverhoudingen. Kleine legereenheden, die met een maximum aan beweeglijkheid hier en daar moesten toeslaan om vervolgens onmiddellijk weer te verdwijnen. Maar een dergelijke strijdmethode vereiste de steun van de bevolking. De legereenheden van zo'n Nationaal Bevrijdingsfront moesten zich snel kunnen verbergen, moesten gevoed worden enz. Uit deze samenwerking tussen de kleine legereenheden en de bevolking van de kolonies, groeide het politieke programma van de strijd voor nationale onafhankelijkheid: de landhervorming, het onderwijs, de gedachte aan nationalisaties en onteigening van buitenlandse ondernemingen. Hiermee kwam de 'volksoorlog' tot ontwikkeling en tegenover de de strategie van de volksoorlog was de traditionele koloniale machtshandhaving niet opgewassen. Tegenover de volksoorlog in de vroegere gekoloniseerde gebieden, stelden de industriële grootmachten het concept van de totale oorlog. Tegen de vrijheidsstrijders, die de steun genoten van de bevolking, waren de koloniale wapens niet meer toereikend. De nederlaag van het oude kolonialisme in de slag bij Dien Bien Phu in 1954 werd derhalve beantwoord met een nieuw type oorlog, de anti-guerrilla, die als uitgesproken doelstelling had, 'de vissen uit het water te halen'. Dat wil zeggen, de guerrillastrijders te scheiden van de hen ondersteunende bevolking. Maar een dergelijke strategie ging voorbij aan het historische feit, dat een volk dat strijdt voor nationale onafhankelijkheid, niet te verdelen is. De soldaten van de industriële grootmachten werden bij hun anti-guerrilla geconfronteerd met de zwijgende boer, die niets gezien had, die niets gehoord had en nergens van wist. Aangezien de vissen niet van het water gescheiden konden worden, aangezien de plattelandsbewoners in de oude koloniën weigerden de vrijheidsstrijders te verraden, ging

de anti-guerrilla, deze nieuwe oorlog, zich volgens een ijzeren logica richten tegen die zwijgende boer, tegen de steunverlenende plattelandsbevolking. De enige werkelijk effectief geachte anti-guerrilla strategieging zich automatisch richten tegen de bevolking.

Foltering en volkerenmoord

Foltering en volkerenmoord werden het antwoord van de koloniserende grootmacht op de opstand der gekoloniseerden. En dat antwoord was niets waard als het niet grondig werd gegeven. Tegenover de vastbesloten, politiek en militair georganiseerde opstand van het gekoloniseerde volk, had een massale slachting als afschrikwekkend voorbeeld geen resultaat meer. Integendeel. Het versterkte de haat en daarmee de verzetswil. De vernietiging van de verzetswil, althans de poging daartoe, ging dan ook leiden tot de fysieke uitroeiing van een volk in zijn geheel. Totdat interne tegenstellingen, het aantal gedoden in het kolonistenleger, de hoeveelheid geld die zo'n oorlog kostte, de informatie over begane gruweldaden, ertoe leidden dat de kolonie werd opgegeven. Waarna nieuwe, soevereine staten ontstonden.

Er zijn echter voorbeelden, waar de interne tegenstellingen binnen de koloniale grootmacht of tussen de koloniale grootmachten onderling, niet hebben geleid tot een beperking van foltering en volkerenmoord. Dat is bijvoorbeeld het geval in Vietnam, waar de verslagen koloniserende mogendheid, Frankrijk, werd opgevolgd door de Verenigde Staten. De aanwezigheid van de Verenigde Staten in Vietnam moet niet in de eerste plaats begrepen worden vanuit directe economische motieven.

Er zijn weliswaar enkele Amerikaanse ondernemingen, die investeringen hebben in Vietnam, maar de Amerikaanse aanwezigheid daar, wordt veel minder dan destijds de Franse aanwezigheid geïnspireerd door in Vietnam gelegen economische belangen.

De Amerikanen en Vietnam

Waarom zitten de Verenigde Staten er dan wel? De minister van buitenlandse zaken, Rusk, verklaarde nog niet zo lang geleden dat

de Verenigde Staten in Vietnam vochten 'om zichzelf te verdedigen.' Een militaire reden dus. Het gaat erom communistisch China in te sluiten, aangezien China voor de Verenigde Staten de belangrijkste barrière is voor hun expansie in Azië. De vs heeft Vietnam tot sleutelpositie in Zuidoost-Azië verklaard en de oorlog in Vietnam heeft daarmee het karakter gekregen van de verdediging van een militaire basis, een flagrante schending van de Akkoorden van Genève. Maar dat is niet de enige reden. Generaal Westmoreland verklaarde in oktober 1967 dat de Verenigde Staten in Vietnam vochten om aan te tonen 'dat de guerrilla niet loont' ('guerrilla doesn't pay'). Aan wie moet dat getoond worden? Aan de Vietnamezen? Het is duidelijk, ook uit uitspraken van Amerikaanse legerautoriteiten, dat dit niet alleen aan de Vietnamezen, maar bijvoorbeeld ook aan de naburige staten Laos en Cambodja, aan Afrikanen en Latijns-Amerikanen getoond moet worden. De guerrilla mag niet lonen. Afgezien van het feit dat de oorlog in Vietnam daarmee een experimenteel karakter krijgt, een voorbeeld moet worden, zit er bovendien een duidelijke economische reden in. Aan alle landen en volkeren die zich wellicht in de toekomst willen instellen op het afwerpen van het juk van economische overheersing door de vs, moet in Vietnam getoond worden dat de volksoorlog, de guerrilla, niet loont. Wat de Verenigde Staten in Vietnam willen, is een militaire basis. Tevens de demonstratie van een voorbeeld. Het vestigen van een militaire basis in Vietnam, kan zonder meer gebeuren op een desnoods totaal verschroeide aarde. Het leveren van een voorbeeld, het leveren van het bewijs dat de volksoorlog, de guerrilla, niet loont, dwingt de Amerikanen steeds meer tot de uitroeiing van een volk in zijn geheel, aangezien de tegenstander niet een geïsoleerde guerrillastrijder maar een geheel volk blijkt te zijn.

Genocide als middel

De verklaringen van Amerikaanse politici hebben niet die duidelijkheid die men kon aantreffen in de redevoeringen van Hitler. Er is geen sprake van de expliciet uitgesproken bedoeling tot ver-

nietiging van het Vietnamese volk. Maar het zijn toch de feiten die hierbij zullen moeten spreken. Het standpunt van de Amerikaanse regering is dat er dóórgeslachteerd en dóórgeslachteerd zal worden, 'totdat de agressie wordt stopgezet.' Maar aangezien er geen sprake kan zijn van agressie van een volk tegen zichzelf, aangezien door het tribunaal is aangetoond dat de haard van verzet in Zuid-Vietnam in Zuid-Vietnam zélf ligt, en niet in het noorden, worden de Vietnamezen door de Amerikanen voor een onmogelijk te beantwoorden eis gesteld. Het zijn uitsluitend de Amerikanen zélf, die er een eind aan kunnen maken. Zij zijn de agressors. Het zijn de Amerikanen die, afhankelijk van hún strategische en politieke overwegingen, van tijd tot tijd de bombardementen en de pacificatie kunnen opschorten of intensiveren. De Amerikanen eisen van de Vietnamezen dat zij zich totaal overgeven. Dat vereist ook het 'voorbeeldig' karakter van de oorlog. De Vietnamezen moeten totaal capituleren, of ze zullen worden 'teruggeslachteerd in het stenen tijdperk', zoals generaal Curtis LeMay eens zei. Een dergelijk alternatief, dat in feite voor het Vietnamese volk in het geheel geen alternatief is, houdt in: capitulatie of volkerenmoord. Omgekeerd betekent die stellingname voor de Amerikanen zélf ook: nederlaag of volkerenmoord. In Vietnam wordt een steeds groter deel van de bevolking vernietigd, teneinde de rest van de bevolking tot capitulatie te dwingen. Dat is volkerenmoord. Volkerenmoord als chantage. Ook al is het waar, dat het door de vs nooit woordelijk zó gesteld is, de feiten tonen het aan. De daden van het vs-leger in Vietnam vereisen een vaak jarenlange planning, er werden bases aangelegd, militairen getraind, operaties voorbereid en uitgevoerd, bombardementsvluchten in kaart gebracht en bombardementspauzes ingelast, het aantal militairen wordt systematisch opgevoerd, er worden zeer specifieke wapens als de fragmentatiebom ontwikkeld, er worden gebieden op de kaart als vrije bombarderingszones uitgezet, er wordt systematisch verhoord en gefolterd, er worden bevolkingsgroepen volgens plan gedeporteerd en families volgens plan uiteengerukt, zodat als gevolg daarvan

het geboortecijfer sterk aan het dalen is. Dit alles is het resultaat van gemaakte plannen, van een bewuste militaire logika. Zolang de Vietnamezen weigeren te buigen voor de doelstellingen van de Amerikanen, zullen de Amerikanen doorgaan en eventueel nog verder escaleren. Dat de Amerikaanse doelstelling daarbij noodzakelijkerwijs moet leiden tot volkerenmoord, in feite geleid heeft tot volkerenmoord, wordt in de praktijk kennelijk door de Verenigde Staten aanvaard.

Ziehier de keuze. In Zuid-Vietnam worden dorpen platgebrand, de burgerbevolking wordt bewust gebombardeerd, er wordt geschoten op vee, de oogst wordt met chemische middelen vernietigd, de jungle wordt ontbladerd, er wordt in het wilde weg in bepaalde gebieden geschoten en gebombardeerd, levensmiddelen worden vernietigd. Dat is volkerenmoord. Dat is massale uitroeiing. Het alternatief voor de Zuidvietnamezen is: inlijving in het Saigonleger, opsluiting in de strategische dorpen of de dorpen van het nieuwe leven, die in feite het karakter van een concentratiekamp hebben, omgeven met prikkeldraad, bewaakt, waar families gescheiden leven, het geboortecijfer daalt, de levensomstandigheden minimaal zijn, waar geen sociaal, cultureel of godsdienstig leven mogelijk is, waar niet gewerkt kan worden, waar noodgedwongen prostitutie heerst.

De Conventie van 1948 omschrijft volkerenmoord onder andere als volgt: 'ernstige aanslag op het lichamelijk en geestelijk welzijn van de groep', 'bewuste onderwerping aan levensomstandigheden die moeten leiden tot zijn gehele of gedeeltelijke vernietiging', 'maatregelen die ertoe leiden de geboorten binnen de groep te beperken', en als 'gedwongen overplaatsing van de kinderen van zo'n groep naar een andere groep.'

In Zuid-Vietnam wordt, in het geval van de strategische dorpen alleen al, dus nog afgezien van de vernietigingsbombardementen en de oogstvergiftiging, aan deze condities voldaan. Een derde deel van de Zuidvietnamese bevolking moet als vluchteling leven. Hetgeen een aanduiding is voor de omvang van de door de vs begane misdaad.

In Noord-Vietnam is het al weinig anders. Daar wordt bewust en massaal gebombardeerd. Op de economische infrastructuur, op fabrieken en dijken, op scholen, kerken, ziekenhuizen en pagodes. Er zijn gerichte terreurbombardementen onder de burgerbevolking, de gebruikte bommen en de geraakte doelen bewijzen dat. Maar deze terreur onder de burgerbevolking, deze aanval op psycho-sociale doelen, is niet vol te houden, zonder de gedeeltelijke vernietiging van de Noordvietnamese bevolking. Deze gedeeltelijke vernietiging is een bewust en gewild onderdeel van de voortdurende bombardementen op Noord-Vietnam. Om nog maar te zwijgen over de psychische terreur die van deze bombardementen uitgaat, vooral op de kinderen. Alternatief voor de bombardementen is de capitulatie. Maar wat houdt die capitulatie in? De bombardementen worden voortgezet, vanwege de Amerikaanse stelling dat er sprake is van agressie uit het noorden. De Amerikanen ontkennen dat er in Zuid-Vietnam een autonome verzetswil onder de bevolking is. Deze valse stelling maakt het de Noordvietnamezen onmogelijk om te capituleren. Want zelfs al zou Noord-Vietnam de steun aan zijn broeders in het zuiden stopzetten, dan zou de vermeende 'agressie' doorgaan. Omdat de Zuidvietnamezen verzet plegen op eigen kracht. Zo zou een eventuele capitulatie van Noord-Vietnam na verloop van tijd weer leiden tot een hervatting van de bombardementen, omdat de 'agressie' volgens de Amerikanen zou zijn voortgezet. Maar bovendien weigeren de Noordvietnamezen hun Zuidvietnamese broeders in de steek te laten. Noord-Vietnam en Zuidvietnam zijn destijds tijdelijk verdeeld als hergroeperingszones, met de bedoeling door verkiezingen de hereniging te laten plaatsvinden ('56). Maar die verkiezingen werden door Amerika gesaboteerd. Ze werden nooit gehouden. Vietnam is één land. De volkerenmoord in het zuiden en de volkerenmoord in het noorden zijn daar trouwens een verduidelijking van.

De Verenigde Staten hebben ooit Noord-Vietnam aangeboden, na de capitulatie de schade met vele dollars en economische hulp te herstellen. Dit aanbod, getuigend van een onvoorstelbaar cy-

nisme, zou pas goed de vernietiging betekenen van al datgene wat in de loop der jaren in het socialistische Noord-Vietnam is opgebouwd. De toevloed van privékapitaal en particuliere investeringen, zou de in de loop der jaren opgebouwde economische basis van het socialisme in Noord-Vietnam nog meer vernietigen dan alle bombardementen tot nu toe hebben kunnen bewerkstelligen. En ook dat is een aspect van genocide. Het zou het economisch zelfstandige Noord-Vietnam terugstoten in een situatie van economisch uitbuiting en afhankelijkheid.

Het goede Amerika

De Amerikaanse soldaten die naar Vietnam gestuurd worden, komen daar aan in de veronderstelling een volk te moeten bevrijden van een communistische agressor. Zij menen met open armen te worden ontvangen. De eerste teleurstelling is de ervaring van de vijandige houding van praktisch de gehele bevolking. Van de rol van bevrijder blijft weinig over. Zij zijn de bezetter, zo laat de bevolking dat merken, zo moeten zij zich gedragen. Een Vietnamees, die zij tijdens de militaire operaties op het platteland ontmoeten, is per definitie verdacht. Alle Vietnamezen zijn vijand, totdat het tegendeel bewezen wordt, horen zij hun officieren tijdens de operaties zeggen. Zij wantrouwen de Vietnamezen, zij voelen de vijandigheid van de bevolking. Uit die situatie ontstaat het ook in de tribunaalverslagen aangetoonde racisme: 'gook', 'coonskin.' De enig zichtbare vijand in de oorlog in Vietnam, de volksoorlog, is de Vietnamese burger. De Amerikaanse soldaat die enige tijd in Vietnam is, vergeet dat hij aanvankelijk dacht te komen als de bevrijder. Hij weet zich de bezetter en doet zijn werk. Dat werk heeft zijn doelstellingen. Die doelstellingen vereisen het gebruik van bepaalde middelen. En aangezien 'de vijand' is ondergedoken onder de bevolking, is een integraal bestanddeel van vormt en derhalve de bevolking zélf is, richt de soldaat zich tegen de burgerbevolking als zodanig. De Vietnamees wordt tot de vijand, tot de verdachte. En als gevolg van het ontstane racisme: tot een mens van een mindere soort, een minderwaardig

individu. Dit laatste maakt de foltering en terreur onder de Vietnamese bevolking dan weer minder tot een probleem. Het zijn toch maar Vietnamezen.

Het is niet de verdienste van de Amerikaanse regering deze moderne vorm van volkerenmoord te hebben uitgevonden, het is ook niet hun schuld dit als antwoord te hebben ontwikkeld (temidden van mogelijke andere maatregelen), op de guerrilla. Feit is namelijk dat de volkerenmoord het enige antwoord is op de opstand van een volk tegen zijn onderdrukker. De Amerikanen zijn hierin schuldig, dat zij de voorkeur hebben gegeven aan een agressieve politiek, leidend tot volkerenmoord, in plaats van gekozen te hebben voor een politiek van vrede. Die keuze werd reeds gemaakt in de tijd van de Akkoorden van Genève en is sindsdien consequent uitgevoerd.

De Amerikaanse regering is daarom schuldig, omdat ze zich dag na dag steeds verder vastzet in een situatie die steeds minder een weg terug open schijnt te laten. Zij is schuldig omdat ze van deze oorlog een voorbeeld gemaakt heeft, waarbij de volkerenmoord gehanteerd wordt als chantagemiddel, als bedreiging voor andere volkeren. Dit aspect maakt de oorlog in Vietnam, juist vanwege het door de Verenigde Staten gewilde 'voorbeeldige' karakter, tot een zaak die zijn eigen grenzen verre te buiten gaat. Het was vanuit dat gezichtspunt, dat Jean-Paul Sartre in zijn analyse van de volkerenmoord voor het Vietnam-tribunaal kon zeggen, dat door het Vietnamese volk heen, alle volkeren geraakt worden. 'Wanneer een boer in het rijstveld door mitrailleurvuur sneuvelt, worden wij allen persoonlijk geraakt.'

8. De oorlog is niet tot Vietnam beperkt

De oorlog beperkt zich sinds lang niet meer tot de Verenigde Staten en beide delen van Vietnam alleen.

Laos en ook, zij het in veel mindere mate, Cambodja zijn er het slachtoffer van. De Verenigde Staten bedrijven hun oorlog bovendien niet alleen. Door een deel van de 'vrije wereld' worden zij actief gesteund. Australië, Nieuw-Zeeland, Zuid-Korea, Thailand en de Filippijnen hebben troepen naar Zuid-Vietnam gezonden die met het Amerikaanse leger meevechten. Japan wordt gebruikt als verbindingsschakel tussen het front en het Amerikaans thuisfront.

De uitbreiding van de oorlog—meer slachtoffers aan de ene kant, meer medeplichtigen aan de andere kant—heeft het tribunaal er toe gebracht de oorspronkelijke vraagstelling, zoals geformuleerd in november 1966 en weergegeven op pagina 15/16 uit te breiden. Op de eerste zitting in Stockholm werd de vraag aan de orde gesteld of de regeringen van Australië, Nieuw-Zeeland en Zuid-Korea volgens de normen van het internationaal recht medeschuldig konden worden gesteld aan daden van agressie tegen Vietnam. Bovendien werd de situatie in Cambodja onderzocht. Op de tweede zitting in Roskilde kwam de uitbreiding van de oorlog naar Laos en de medeplichtigheid van Japan, Thailand en de Filippijnen ter sprake.

1. Laos: sinds 1964 voortdurend gebombardeerd

Laos is een betrekkelijk klein land (zesmaal Nederland). Het ligt

ten westen van Vietnam en heeft een lange grens met Noord-Vietnam, een veel kortere met Zuid-Vietnam. Ten noorden van Laos liggen China en Burma. De Mekongrivier vormt in het westen de lange grens met Thailand, in het zuiden vindt men Cambodja. Het land grenst dus aan zes landen. Deze hebben drie verschillende politieke systemen: neutralistisch (Burma en Cambodja), communistisch (China en Noord-Vietnam) en neo-kolonialistisch (Zuid-Vietnam en Thailand). Deze belangrijke strategische ligging gaf de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Foster Dulles, indertijd de uitspraak in de mond dat Laos 'een sleutelpositie in de wereldstrategie' van de Verenigde Staten inneemt. En Lyndon B. Johnson verklaarde nog niet zo lang geleden dat Laos 'een belangrijke schakel in het verdedigingssysteem van de Verenigde Staten' vormt.

Niemand weet hoeveel inwoners het land precies heeft. Schattingen lopen uiteen van minder dan twee miljoen tot meer dan drie miljoen. Meer dan de helft daarvan, een bonte mengeling van een zestigtal minderheidsgroepen, woont in de bergen die vier vijfde van de oppervlakte van het land beslaan. De Lao's, de ethnische groep waarnaar het land genoemd wordt, vormen de leidende elite. Zij bewonen voornamelijk het dichtbevolkte westen, de vallei van de Mekongrivier, ongeveer een vijfde van het land. Laos maakte samen met Vietnam en Cambodja deel uit van het voormalige Franse Indo-China. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het evenals Vietnam door de Japanners bezet. In het land woedt al meer dan 20 jaar oorlog. Een oorlog met verschillende kanten: een burgeroorlog, maar vooral een strijd tegen vreemde indringers—eerst de Fransen, daarna de Amerikanen. Sinds medio 1964 wordt het grootste deel van het land doorlopend gebombardeerd. Het zijn de gebieden die in handen zijn van de linkse Neo Lao Haksat (ook wel Pathet Lao genoemd). Volgens de Neo Lao Haksat is dat twee derde deel van het land; vrijwel het gehele land met uitzondering van de Mekongvallei, enkele grotere steden, en sommige haarden van anti-Neo Lao Haksat groepen die door de CIA bevoorrad en geleid worden midden in Pathet Lao-

gebied.

Een kaartje in het Amerikaanse blad 'Time' (8.1.'68) kent ruim de helft van Laos aan de Neo Lao Haksat toe.

Een coalitie om zeep gebracht

Het land valt dus uiteen in twee zones. Op het tribunaal waren getuigen aanwezig die deze beide zones hadden bezocht. Bernard Couret, een medewerker van de Franse bladen 'Le Monde' en 'Le Monde Diplomatique', bezocht de Amerikaanse zone, het gebied waar de Vientianeregering het gezag uitoefent. Naar de Neo Lao Haksatgebieden had het tribunaal zelf een onderzoekcommissie onder leiding van de Franse fysicus prof. J.-P. Vigier gestuurd. Bovendien was er een delegatie van de Pathet Lao en de met hen samenwerkende groeperingen op het tribunaal aanwezig. Het beeld dat deze getuigen schetsten, zou men kunnen samenvatten als een copie van wat elders in dit boekje voor Vietnam beschreven moest worden: bombardementen met de bedoeling vluchtelingen te scheppen, hergroepering van de bevolking in 'zones van landbouwontwikkeling' en 'vluchtelingencentra', voedsel- en oogstvernietiging door chemische middelen, corruptie in de hoofdstad Vientiane, enzovoorts.

De regering in Vientiane is in naam 'neutraal.' Ze moet dat zijn volgens de in 1962 gesloten Akkoorden van Genève, die een einde hadden moeten maken aan de zich al jarenlang voortslepende oorlog. In de jaren 1960 tot 1962 was er een heftige crisis in Laos geweest. Tegenover elkaar stonden enerzijds de door de Amerikanen gesteunde rechtse fractie, anderzijds de neutralisten en de Neo Lao Haksat die met elkaar samenwerkten.

De Neo Lao Haksat (NLHS) is voortgekomen uit de tijd van de anti-Franse onafhankelijkheidsstrijd. Een deel van de onafhankelijkheidsbeweging nam geen genoegen met de aanvankelijk zeer geringe concessies die de Fransen wilden doen en vocht door. De NLHS, door haar tegenstanders communistisch genoemd, maakt veel werk van de gelijkberechtiging van de Laotiaanse minderheden, ontwerpt voor deze stammen eigen alfabetten, richt scho-

len op in de stamtaal, voert sociale hervormingen door, etc. De NLHS staat onder leiding van prins Souphanouvong, een man die in Parijs briljant waterbouwkunde had gestudeerd en daar in aanraking met de arbeidersbeweging was gekomen.

De rechtse fractie onder leiding van prins Boun Oum en generaal Phoumi Nosavan werd voornamelijk gedreven door traditionele intern-Laotiaanse tegenstellingen en een virulent anti-communisme. De neutralisten van prins Souvanna Phouma wilden, met behoud van het kapitalistische stelsel, Laos buiten de machtsstrijd tussen de grootmachten houden. In een serie overeenkomsten (die van Zürich 1961, van de Vlakten der Kruiken 1962 en de Akkoorden van Genève van 1962) was men overeengekomen dat de drie stromingen een kabinet van nationale eenheid zouden vormen. Laos zou voortaan een echt neutraal land zijn en alle overeenkomsten die met deze neutraliteit in strijd waren (de steun van de Verenigde Staten, de 'bescherming' van de ZOAVO, e.d.) zouden ongeldig worden verklaard. Dit kabinet van nationale eenheid heeft slechts korte tijd gefunctioneerd. Wie schuldig is aan het mislukken van dit kabinet is nog niet met historische zekerheid te zeggen. In tegenstelling tot Vietnam waarover zeer veel Amerikaanse wetenschappelijke bronnen bestaan, zijn deze over de Laotiaanse politiek van de laatste jaren nog zeer schaars. Van Amerikaanse regeringszijde werd de beschuldiging geuit dat de Noordvietnamese troepen die gedurende de periode voorafgaande aan de Akkoorden in Laos waren, het land niet, zoals afgesproken, hadden verlaten. In ieder geval staakten de Verenigde Staten, die zelf ook militairen in Laos hadden, zelf al spoedig met de terugtrekking van hun mensen. Er zijn nu meer Amerikanen in Laos dan ooit te voren. De regeringscoalitie in Vientiane, een stad die zelf onder beheer van de rechtse troepen bleef, werd al spoedig door een aantal politieke moorden uit elkaar geslagen. Op 1 april 1963 werd de minister van buitenlandse zaken, de linksgezinde neutralist Quimim Pholsena, vermoord. Deze moord wordt door de NLHS, maar ook bijv. door de Amerikaanse journalist David Welsh ('Ramparts', juli '67) aan de CIA toegeschre-

ven. De Neo Lao Haksat ministers, die na deze moorden hun veiligheid in Vientiane niet langer gegarandeerd zagen, verdwenen in de jungle. Bij een eerder kabinet van nationale eenheid—in de tweede helft van de vijftiger jaren—waren hun mensen al eens plotseling gevangenen genomen. Ze hadden zich slechts door een gewaagde ontsnapping weten te redden. De premier van het kabinet van nationale eenheid, de neutralist Souvanna Phouma, hield aanvankelijk de opengevallen kabinetsposten onbezet. Maar medio 1963 begonnen de vijandelijkheden weer en hervatten de Amerikanen hun militaire steun. In april 1964 werd er nog een poging gedaan de oude regeringscoalitie te herstellen maar de besprekingen mislukten. Van NHLs-zijde werd de eis gesteld dat de regeringshoofdstad naar de koninklijke residentie Luang Prabang zou worden verplaatst. Op 19 april 1964 vond er in Vientiane een rechtse militaire staatsgreep plaats die aan een mogelijke hervatting van de besprekingen een einde maakte. De vs erkende de nieuwe regering vrijwel onmiddellijk. Prins Souvanna Phouma, de neutralist, bleef premier maar de Laotiaanse regeringspolitiek is sindsdien geheel op Amerika gericht geweest. Het neutralistische kamp, in de jaren 1960 tot 1963 een stabiliserende factor in de Laotiaanse politiek, viel uiteen in twee groepen en hield in feite op te bestaan. De linker vleugel van de neutralistische strijdkrachten, de zg. Patriottisch Neutralistische Strijdkrachten, is met de Neo Lao Haksat gaan samenwerken. De rechtervleugel werd voor het grootste deel in het rechtse kamp geabsorbeerd. Luitenant Kong Le, de commandant van de neutralistische strijdkrachten, leeft in ballingschap, afgezet door zijn officieren die, aldus Kong Le, waren omgekocht door de Amerikanen. Prins Souvanna Phouma gaf in april 1964 de Amerikanen toestemming, bewapende verkenningsvluchten boven Laos te houden. De bombardementen startten in juni 1964. In NLHS-publicaties worden zelfs nog vóór deze datum Amerikaanse bombardementen genoemd. Het begin van deze bombardementen op Laos, het is belangrijk dat vast te stellen, viel vóór het zg. Tonkin-incident (augustus 1964, zie pagina 51). Deze voortdurende bom-

bardementen startten midden in president Johnsons verkiezingscampagne als vredeskandidaat tegenover Goldwater. Door de grote geïsoleerdheid van de NLHS-gebieden heeft het jaren geduurd voordat de wereld iets over de bombardementen op Laos te weten is gekomen.

Laos wordt nu dus al bijna vier jaar dag en nacht gebombardeerd. Dat gebeurt met, althans stilzwijgende, toestemming van prins Souvanna Phouma. Uit een interview met 'US News and World Report' (6.11.'67) blijkt dat hij geen stopzetting van de bombardementen op Noord-Vietnam wenst. Hij zegt bovendien de terugtrekking van de Amerikaanse troepen uit Zuidoost-Azië ongewenst te vinden: Phouma, de neutralist van vroeger, blijkt geheel een bondgenoot—of moeten we zeggen een gevangene?—van de Amerikanen te zijn geworden.

Roger Hilsman, de reeds in hoofdstuk 2 geciteerde 'Director of Intelligence' van het State Department in de tijd van Kennedy, vertelt dat het plan om de Pathet Lao gebieden en Noord-Vietnam te gaan bombarderen al van oude datum is. Het werd ten tijde van de grote Laoscrisis in 1962 bepleit door Walt Rostow, ook nu nog één van de belangrijkste adviseurs van president Johnson.

De voorstanders van een invasie in Laos in die tijd, aldus Hilsman, wezen erop dat het moeilijk zou zijn de bergen in dit gebied, dat grenst aan Noord-Vietnam, te verdedigen. 'Zij (de voorstanders van invasie) bevelen aan dat, tenzij de communisten, met inbegrip van de guerrillero's in Zuid-Laos, zich onmiddellijk zouden overgeven, de volgende stap een volledige aanval op Noord-Vietnam zou zijn—te land, ter zee en in de lucht. Wat de Verenigde Staten zouden moeten doen als de Chinese communisten tussenbeide zouden komen, daar werd niet op ingegaan, maar de algemene indruk was dat men in dat geval zou adviseren met atoomwapens op het vasteland van China te antwoorden.' (*To Move a Nation*, pag. 147).

Vóór de Laotiaanse crisis van 1960—1962 was de Amerikaanse politiek erop gericht geweest door steun aan de rechtse fractie in

Laos een Amerikaans gezind bewind aan de macht te helpen en te houden. Met het aan de macht komen van Kennedy wijzigden de Amerikanen hun politiek. Militair gezien stonden hun beschermelingen er slecht voor. Geplaatst voor het dilemma of een nederlaag van rechts te aanvaarden of zelf massaal tussenbeide te komen, werd de politiek door Kennedy omgegooid en erop gericht via steun aan de neutralisten op zijn minst een directe nederlaag te ontlopen. Achteraf heeft het er alle schijn van dat de Amerikanen met de Akkoorden van Genève van 1962 slechts tijd hebben willen winnen om Laos met andere middelen in hun invloedssfeer te trekken.

De Noordvietnamezen in Laos

Het officiële voorwendsel waarom de Amerikanen in flagrante schending van de Akkoorden van Genève van 1962 (maar ook die van 1954 die voor Laos in wezen dezelfde neutraliteit opeisten) in Laos opereren is de veronderstelde aanwezigheid van Noordvietnamese troepen in het gebied van de Neo Lao Haksat. De autoriteiten in Vientiane hebben er een handje van iedere mislukte militaire operatie toe te schrijven aan het optreden van die Noordvietnamezen. Ze doen dat al jaren. Op 30 september 1960 bijvoorbeeld beklagde de toenmalige minister van oorlog in Vientiane zich over de aanwezigheid van 5000 Noordvietnamezen in zijn land. Enige weken later, toen die Vietnamezen weer even geheimzinnig verdwenen waren als ze gekomen waren, verklaarde de minister van voorlichting dat men de geschiedenis van de 'Noordvietnamese invasie' verzonnen had om het Laotiaans volk te bewijzen dat zijn 'regering kon rekenen op de hulp van haar buitenlandse vrienden' (Bernard Fall, 'International Journal', Spring 1961). Men kan bijna geen boek van de laatste jaren over Laos open slaan zonder daarin sceptische verhalen over de achtereenvolgende Noordvietnamese 'opmarsen' en 'invasies' te vinden. 'Daily Telegraph'-journalist Michael Field vertelt bijv. over een collega verslaggever die zoveel publiciteit aan de 'Noordvietnamese invasie' had gegeven dat hij snoefde later in zijn me-

moires een hoofdstuk 'Ik was een bataljon van de Pathet Lao' te zullen opnemen (Michael Field, *Ooggetuige in Indo-China*).

Tribunaalgetuige Bernard Couret vertelde over een persconferentie die hij in oktober 1967 in Vientiane had bijgewoond en waarbij 10 de laatste jaren gevangen genomen 'Noordvietnamese soldaten' aan de pers werden getoond. Slechts één van hen mocht het woord voeren; omdat hij steeds haperde in zijn verhaal moest de naast hem zittende Laotiaanse kolonel hem steeds het vervolg influisteren. Commentaar na afloop van de persconferentie van de Reuter correspondent: 'Het toneelstuk was slecht, zowel qua spel als qua regie.' Bernard Couret vertelde verder dat een Laotiaanse kolonel hem had verteld dat zij voor Noordvietnamese troepen hadden moeten vluchten. Toen hij dit aan William Sullivan, de Amerikaanse ambassadeur in Vientiane, doorvertelde, kwam er een brede glimlach op het gezicht van de diplomaat. De bedoeling van deze voortdurende beschuldigingen is duidelijk. Voor de in Vientiane aan de macht zijnde politici zijn de Vietnamezen het alibi voor hun voortdurend falen. Voor de Amerikanen zijn deze berichten de rechtvaardiging van hun schendingen van de Akkoorden. De achtergrond is voor beide groepen de wensgedachte: de Neo Lao Haksat is niet echt Laotiaans—net zoals het Bevrijdingsfront in Zuid-Vietnam niet echt Zuidvietnaams zou zijn.

In werkelijkheid is de Neo Lao Haksat echter een diep in Laos gewortelde beweging. Bij de laatste en enige vrije verkiezingen die in Laos gehouden werden, de aanvullende verkiezingen in 1958 ten tijde van het eerste kabinet van nationale eenheid, behaalde de NLHS een grote verkiezingsoverwinning. Haar kandidaten wonnen in 9 van de 13 kiesdistricten waar zij kandidaten had gesteld. Een met de NLHS samenwerkende partij, de Vrede en Neutraliteitspartij van de later vermoorde Quinim Pholsena, kreeg nog eens 4 zetels. In het totaal waren er bij die verkiezingen 21 zetels in het geding waarvan de NLHS en haar bondgenoten er dus 62 % wonnen.

Tot zover over de rol van de Vietnamezen in Laos zelf. Een pro-

bleem apart vormt het gebruik van Zuid-Laos als doorvoergebied van wapens en manschappen ter bevoorrading van het Zuidvietnamese Nationaal Bevrijdingsfront, de zg. 'Ho Chi Minh-weg.' Dat dergelijke bevoorrading sinds de uitbreiding van de Amerikaanse agressie in Zuid-Vietnam voorkomt hebben we nooit door iemand horen ontkennen. Met het staken van de Amerikaanse agressie zou de noodzaak van deze hulp komen te vervallen. De aanwezigheid van de Noordvietnamese troepen op de Ho Chi Minh weg is dus een gevolg van de situatie in Zuid-Vietnam, niet van die in Laos zelf. Vrede in Vietnam kan de Noordvietnamese aanwezigheid daar doen beëindigen.

Dat de aanwezigheid van Noordvietnamezen op deze Ho Chi Minhweg slechts een voorwendsel is voor de Amerikaanse bombardementen op Laos blijkt uit het feit dat, zoals we meteen zullen zien, provincies waar deze niet doorheen loopt ook, en juist, gebombardeerd worden.

12.000 Amerikanen

Amerikaanse militaire interventie in Laos is al jaren gaande. Special Forces-man Donald Duncan vertelde het tribunaal dat hij in 1964 belast werd met het opzetten van een project 'Delta' geheten. Ze moesten Special Forces-teams in Laos infiltreren. 'Infiltratie in Laos bracht geen speciale problemen met zich mee. We konden de teams per parachute droppen of gewoon het land binnen lopen. (...) De enige complicatie was dat we moesten oppassen dat we onze teams niet op of bij de CIA-teams, "Hardnose" genoemd, die al in Laos waren, lieten terecht komen', vertelde Duncan.

5 augustus 1966 publiceerde het Pentagon een verlieslijst van Special Forces mensen in Laos. De lijst liep van 1 januari 1961 tot 30 juli 1966!

Eind 1967 bedroeg het aantal Amerikanen in Laos 12.000. Ze waren als volgt verdeeld:

1000 man belast met diplomatiek, administratief en burgerlijk

hulpverleningswerk;
2000 militaire adviseurs van de luchtmacht;
100 man 'ambassadepersoneel';
1 à 2000 militaire adviseurs voor de landmacht;
500 man personeel van de beide CIA-luchtvaartondernemingen
'Air America' en 'Air Continental';
3500 man Special Forces;
500 specialisten van de USIS (propaganda) en USAID (pacificatie);
2500 anderen belast met propaganda en pacificatie.

Dit cijfer van 12.000 Amerikanen, gegeven door Couret, werd later door 'The Observer' (3.12.'67) een minimumschatting genoemd. De Amerikaanse hulp aan Laos tussen 1948 en 1964 wordt geschat op 650 miljoen dollar en voor de jaren 1963—1964 op 230 miljoen dollar.

Daarnaast wordt het gehele Laotiaanse leger door de Verenigde Staten betaald. Dit leger bestaat op dit moment uit 80.000 man. Zelf voeren de Amerikanen belangrijke militaire werken uit; wegenbouw, vervoer, bouw van 'verzameldorpen', etc. waarvan de exacte kosten niet bekend zijn.

12.000 Amerikanen op een Laotiaans leger van 80.000 man. Dat is een verhouding van 1 op 7. Maar die 12.000 Amerikanen beschikken over grote technische kennis en hulpmiddelen, waarover de Laotianen niet beschikken.

Donald Duncan vertelde het tribunaal wat hem geleerd was over hoe een vreemd leger effectief te controleren: 'In Fort Bragg, Noord Carolina (de opleidingsschool van de Special Forces) wordt als stelregel onderwezen dat je wanneer je met een inheemse groep mensen samenwerkt, je deze mensen beheerst wanneer je het geld, de aanvoer (van wapens en voedsel) en de verbindingen beheerst.'

Dat is in Laos het geval. De Verenigde Staten leveren het geld, de militaire goederen en zij beheersen met hun twee in Laos opererende CIA-vliegtuigmaatschappijen 'Air America' en 'Air Continental' de verbindingen.

Daarmee heeft Laos opgehouden een zelfstandig land te zijn. Het is volkomen in de macht van Amerika. De Amerikanen zijn zich dat ook ten volle bewust. David Welsh ('Ramparts', juli '67) citeert een Amerikaanse vliegenier over premier prins Souvanna Phouma: 'Als de prins niet met ons mee wil doen kunnen we hem gewoon afzetten. We zijn nu eenmaal in oorlog.' En Roger Hilsman schrijft, sprekende over de nu al sinds 1948 durende Amerikaanse financiering van het Laotiaans leger: 'Een heleboel Laotiaanse leiders stribbelden tegen. En ze zouden nog meer hebben tegengestribbeld als ze zich gerealiseerd zouden hebben hoeveel macht de Verenigde Staten door het leger te financieren in interne Laotiaanse aangelegenheden zouden krijgen. Want door alleen maar de maandelijkse betaling van de troepen in te houden konden de Verenigde Staten een situatie scheppen waarin zij iedere Laotiaanse regering waarvan de politiek hen niet beviel, ten val konden brengen. En inderdaad, zoals bleek, gebruikten de Verenigde Staten dit wapen tweemaal—één keer om een regering van één Laotiaanse leider ten val te brengen en één keer om de wil van een ander te breken' (*To Move a Nation*, pag 111—112). De eerste omverwerping van de regering waarop Hilsman doelt, vond plaats in 1958 toen de Verenigde Staten verschrikkelijk geschrokken waren van de NLHS-verkiezingsoverwinning, tot stand gekomen ondanks, een enorme CIA-beïnvloeding van de stemming zoals Hilsman schrijft.

'Clustervillages'

Wat doen de Amerikanen met hun absolute macht in het deel van Laos dat door hen wordt beheerst? Ze gebruiken die macht om in snel tempo wegen te bouwen, vliegvelden aan te leggen en, vooral, de bevolking te 'hergroeperen.' Deze hergroepering steunt op de gedachte dat men de guerrillastrijder niet van de plaatselijke bevolking kan onderscheiden en isoleren en dat daarom de gehele bevolking maar in gemakkelijk te controleren centra bijeen moet worden gebracht. De Amerikanen hebben daarvoor het systeem van 'zones van landbouwontwikkeling', en 'verzameldorpen'

('clustervillages'). Allemaal versies van dorpen en kampen die ons ook uit Vietnam bekend zijn. Couret gaf de volgende cijfers van gehergroepeerde mensen in Zuid-Laos alleen:

<i>gebied</i>	<i>dorpen</i>	<i>aantal mensen</i>
provincie Thakhek	70	26.000
provincie Savannakhet	330	127.000
provincie Attapeu	44	5.162
Se Done vallei	650	142.000
Totaal Zuid-Laos	1094	290.162

Dit zijn dan de mensen die in Zuid-Laos in door Amerikanen bezet gebied leven. Daarnaast worden de mensen die in Pathet Lao gebied wonen eruit gebombardeerd volgens de politiek van 'create refugees.' Ze krijgen eerst pamfletten waarin ze gewaarschuwd worden dat wanneer ze niet naar regeringsgebied overkomen zij als vijanden behandeld zullen worden en als zodanig gebombardeerd. Als men het aantal op deze wijze uit Pathet Laogebied gebombardeerden of bedreigden bij die in de hergroeperingsdorpen meetelt dan krijgt men een totaal van 650.000 door de Amerikanen verplaatste mensen.

Op het tribunaal ontbraken nadere inlichtingen over de aard van de vluchtelingenkampen en van de hergroeperingsdorpen. Is er voldoende te eten? Is men vrij die kampen te verlaten? Staan ze onder bestuur van de Amerikanen of van de Vientianeregering? In de toespraak van de NLHS-vertegenwoordiger was er sprake van de volgende formulering: 'Het zijn nieuwe vormen van gedwongen bevolkingsconcentratie, 'strategische dorpen' zonder prikkeldraad, 'strategische dorpen' van het Laos-type.' Deze formulering zou kunnen suggereren dat deze Laotiaanse vormen van bevolkingsconcentratie iets minder beestachtig zijn als die we in het hoofdstuk over de behandeling van de burgerbevolking in Zuid-Vietnam hebben moeten beschrijven. De Amerikanen zijn blijkbaar bezig in Thailand en Laos proeven met nieuwe vormen

van bevolkingsconcentratie te nemen. Men streeft ongetwijfeld naar vormen van 'strategische dorpen' die de bevolking minder tegen de borst stuiten als die indertijd in Vietnam gebruikt werden. Die nieuwe vormen kunnen, als ze succesrijk blijken, gebruikt worden om er in de toekomst de opstandige volkeren van Zuid-Amerika en elders in op te sluiten.

Toch is er reden genoeg om ongerust over de toestanden in de Laotiaanse vluchtelingenkampen en 'verzameldorpen' te zijn.

In Zuid-Vietnam klagen de Amerikanen steen en been over de corruptie van de met hen samenwerkende autoriteiten. Geld en voedsel ter beschikking gesteld voor de kampen—minimum hoeveelheden overigens—komen daar niet of slechts gedeeltelijk aan. Klachten over dergelijke corruptie en onbetrouwbaarheid gaan onverbrekkelijk samen met de Amerikaanse hulpverlening aan landen die door deze hulpverlening hun zelfstandigheid verliezen. De Amerikanen zelf schrijven deze verschijnselen toe aan 'gebrekkelig leiderschap' of aan kenmerkende eigenschappen van de Aziatische maatschappij. Het is echter waarschijnlijk dat deze corruptie juist door de Amerikaanse hulpverlening in het leven wordt geroepen: de toenemende Amerikaanse aanwezigheid oefent een negatieve selectie uit op de inheemse autoriteiten die met de Amerikanen blijven samenwerken. Alle andere gaan over naar de oppositie.

In Laos nu zien we deze klachten in toenemende mate verschijnen. Couret: 'In dit land waar de corruptie en de illegale handel welig tieren, gelooft niemand meer in iets. Het weinige wat er nog van het economische leven over is verkommert in de regen van dollars die over het land is neergedaald. De voorwaarden die aan de Amerikaanse hulpverlening verbonden zijn hebben de kip (de Laotiaanse munteenheid) zijn ruilwaarde doen verliezen en haar ondergeschikt gemaakt aan de dollar. Hiermee hebben de Verenigde Staten de gelegenheid gekregen naar willekeur hun hulpverlening te verminderen, op te schorten of te beëindigen elke keer dat zij hun "belangen bedreigd" zien.'

Mark Frankland spreekt in 'The Observer' (3.12.'67) over Laos

als een land 'waar de enige serieuze bron van inkomen, naast opium (-handel) de corruptie is.'

Gezien de corruptie van de leidende autoriteiten van de Vientianeregering moeten we vrezen dat de in de kampen en 'verzamel-dorpen' opgeborggen Laotianen een bedreigd leven leiden.

Leven in de hel

Nu de andere zone: waar de Amerikanen niet heersen maar uitsluitend hun bommen vallen. Vigier: 'We hebben 250 kilometer afgelegd in de door de Pathet Lao beheerste gebieden. Het gaat hier om een hoogvlakte, zeer arm, onderbevolkt, droog en zonder militair belang. Alleen de valleien, die een gemakkelijk doelwit voor de Amerikaanse luchtmacht vormen, zijn in cultuur gebracht. Op de 250 kilometertocht hebben wij niet één dorp gezien dat niet gebombardeerd was. De boeren hebben de wijk genomen in de jungle of in de grotten. Zij bewerken de grond van het invallen van de duisternis totdat het weer licht begint te worden. Weer wild geworden buffels zwerven door de verlaten dorpen. De bombardementen zijn hier nog erger dan in Noord-Vietnam want er is hier geen afweergeschut zodat de Amerikanen helikopters kunnen gebruiken die heel precies kunnen mikken. Gedurende mijn reis heb ik slechts één stuk afweergeschut gezien. Het stond bij het paleis van de regering-Souphanouvong in Sam Neua. Daar komt nog bij dat in tegenstelling tot Noord-Vietnam er bijna geen medische dienst is. Er zijn slechts 400 medici met een beperkte opleiding, hun uitrusting is op goed geluk bij elkaar geraapt, amputaties moeten onder zeer slechte aseptische omstandigheden verricht worden. Het aantal slachtoffers is zeer moeilijk te schatten. Er is geen statistisch lichaam zoals in Noord-Vietnam. Naar mijn mening zijn het er meer dan 100.000. Voor hun 'verkenningvluchten' gebruiken de Amerikanen straalbommenwerpers en bombardieren met een intensiteit van 100 missies per dag. Ze sporen de grotten waar de bewoners hun toevlucht hebben genomen op door middel van de rook van het vuur dat de boeren gebruiken om hun eten te maken. Wanneer die grotten worden

aangevallen, branden de touwladders af en verschrikkelijke paniekscènes vinden plaats.

Een voorbeeld, Xeny Luany bij Sam Neua. Het dorp is in april 1965 vernietigd. In juli 1967 zijn de Amerikaanse vliegtuigen teruggekomen en hebben ze bij het begin van de dag gebombardeerd: 9 doden. Daaronder vrouwen en kinderen.'

Vigier toonde het tribunaal monsters van in Laos verzamelde naphalmsporen, van fragmentatiebommen en van ontbladeringsmiddelen. Sinds begin 1966 gebruiken de Amerikanen ook B 52 bommenwerpers tegen Laos. Deze vliegen op grote hoogte zodat men ze niet tijdig kan horen aankomen. Ze worden gebruikt voor zg. 'tapijtbombardementen.' Over het patroon van de bombardementen is weinig nieuws te vertellen: het is identiek met dat in Vietnam. Dichtbevolkte gebieden zijn in eerste instantie getroffen. Primaire doelen zijn hospitalen, scholen en pagodes.

Giftige chemische stoffen worden gespreoid om de oogsten en de begroeiing te vernietigen en de bestaansmiddelen van de bevolking in de Pathet Lao-gebieden te vernietigen. Kolonel Thanh Savanvilay, lid van de Patriottisch Neutralistische strijdkrachten, vertelde het tribunaal dat op de provincie Sam Neua volgens nog incomplete berekeningen van 19 februari 1965 tot eind juni 1966 meer dan 57.427 bommen waren gevallen. In sommige gebieden, zoals Muong Nga en Nakay, liet men in die periode een gemiddelde van 10 bommen per bewoner vallen. UPI berichtte op 24 september 1967 dat het tonnage bommen op Laos laten vallen in geen enkel opzicht onderdoet voor dat op Noord-Vietnam. De 'International Herald Tribune' meldt op 15.1.'68 dat het aantal bommenwerpers boven Laos drie maal zo groot is als het gemiddelde per dag boven Noord-Vietnam.

Een tribunaalrapport dat een opsomming gaf van vernietigde boeddhistische pagodes en religieuze voorwerpen meldde alleen al voor de provincie Sam Neua 26 totaal vernietigde pagodes en 1 beschadigde. De provincie Sam Neua ligt honderden kilometers ten noorden van het begin van de zg. Ho Chi Minh-weg.

Dreigende invasie

Ondanks de door de Amerikanen genomen maatregelen is hun positie in Laos zeer zwak. Het Laotiaanse leger vecht slecht en heeft maar een beperkt aantal soldaten. Pogingen het leger uit te breiden stuiten op tegenstand van de dienstplichtigen.

De situatie in Laos is vergelijkbaar met die in de jaren 1963—'64 in Zuid-Vietnam. De Pathet Lao zou gemakkelijk in enkele dagen het gehele land kunnen bezetten. Ze doet dat echter niet om de Amerikanen geen aanleiding te geven massaal met troepen in Laos binnen te dringen. Ondertussen heeft de Amerikaanse eskalatiepolitiek zijn eigen logica die los van de situatie in Laos staat. Al tijden bestaan er plannen Zuid-Laos te bezetten. Dat zou moeten gebeuren ter hoogte van de barrière die men ten zuiden van de gedemilitariseerde zone in Zuid-Vietnam aan het bouwen is. Op Vietnamees grondgebied bestaat deze barrière uit een kale strook waarin mijnevelden zijn aangebracht en die beveiligd wordt door radarinstallaties en bunkers. Op Laotiaans grondgebied zal deze barrière onzichtbaar zijn. Ze zal bestaan uit een serie radarinstallaties, waarvan de kleinste de grootte zal hebben van een Nederlandse gulden, die de minste beweging van mensen zal opvangen. De door deze instrumenten uitgezonden signalen worden opgevangen door toestellen die voortdurend boven dit gebied zullen vliegen. Zodra er iets verdachts is gesignaleerd zullen bommenwerpers uit Thailand of Zuid-Vietnam in actie komen.

Deze muur door Laos—kosten 750 miljoen dollar—is een compromis met de voorstanders van een invasie in Laos. De voorstanders willen Zuid-Laos langs de lijn Dong Ha (Zuid-Vietnam)—Tchepone—Savannakhet bezetten. Door deze lijn, waar de strategisch belangrijke weg nr. 9 loopt, te bezetten zou men de strijdtoneelen in Thailand en Zuid-Vietnam met elkaar kunnen verbinden, Cambodja kunnen afsluiten en het Bevrijdingsfront vanuit het westen kunnen aanvallen.

2. Cambodja: bedreigd neutralisme

Cambodja ligt ingesloten tussen twee zeer agressieve burens, Thailand in het westen en Zuid-Vietnam in het oosten.

Thailand, dat tijdens de Tweede Wereldoorlog met de Japanners samenwerkte, bezette in die tijd twee Cambodjaanse provincies. In 1953, toen de Franse troepen zich uit Cambodja terugtrokken, bezette Thailand opnieuw een stuk Cambodjaans grondgebied. In 1958 viel de toenmalige dikator van Zuid-Vietnam Diem de Cambodjaanse provincie Stung Trong binnen. Deze inval was aanleiding tot de breuk van Cambodja met de Verenigde Staten, een relatie die tot die tijd zeer hartelijk was: ook Cambodja was evenals Laos illegaal onder de 'beschermende parapluie' van de ZOA-vo geplaatst en Cambodja kreeg in dat kader Amerikaanse militaire hulp.

De Amerikaanse ambassadeur in de Cambodjaanse hoofdstad Phnom Penh deelde de regering mee dat de door Amerika geleverde legertrucks en ammunitie niet tegen Amerika's bondgenoot Zuid-Vietnam gebruikt mochten worden, ze waren immers uitsluitend geleverd om communistische agressie mee te bestrijden. 'Vanaf dat moment zwoer ik zo spoedig mogelijk de Amerikaanse hulp te doen stoppen', zo vertelde het Cambodjaanse staatshoofd Sihanouk later, 'want het was duidelijk onverenigbaar met onze nationale soevereiniteit.' Deze breuk met Amerika heeft Cambodja het lot van Laos en Zuid-Vietnam tot nu toe bespaard. Cambodja's grenzen zijn echter tot op de dag van vandaag niet erkend door de Verenigde Staten en hun bondgenoten Thailand en Zuid-Vietnam.

Het land moest een groot aantal aanvallen en grensschendingen op zijn grondgebied ondergaan:

1608 keer in de periode 1 januari 1961 tot 21 december 1964

621 keer in 1965

1332 keer in 1966

1395 keer in de periode 1 januari 1967 tot 31 oktober 1967

In het totaal vielen hierbij 200 doden en 400 gewonden, werden

gehele dorpen verwoest en aanzienlijke materiële schade aangericht.

Tijdens de tweede tribunaalzitting werd door twee Amerikaanse journalisten op Cambodjaans grondgebied een Vietcongekamp gevonden. Deze vondst was geheel in tegenspraak met de bevindingen van de tribunaalcommissie die in januari 1967 Cambodja had bezocht en daar tevergeefs—aan de hand van in de Amerikaanse pers gepubliceerde kaarten—Vietcongekampen en bevoorradingswegen had proberen te vinden. Deze vondst van een Bevrijdingsfrontkamp was ook in tegenspraak met de bevindingen van andere instanties die de Amerikaanse beschuldigingen hadden onderzocht o.a. de Internationale Controle Commissie die elke in de Amerikaanse pers geuite beschuldiging altijd heeft nagelopen. De Cambodjaanse regeringsvertegenwoordiger op het tribunaal, commandant Kouroudeth, ontkende namens zijn regering de aanwezigheid van het kamp.

Toch was er grote mate van twijfel zowel onder de tribunaalleden als onder de aanwezigen op de zitting. De beschuldiging van de Amerikaanse journalisten werd gevolgd door een enorme haatcampagne tegen Cambodja. Oud-president Eisenhower sprak van achtervolging van de 'vijand' in Laos, Cambodja en Noord-Vietnam. Generaal Westmoreland maakte een plan bekend om de Cambodjaanse haven Sihanoukville te gaan blokkeren, men riep om het hardst dat de Amerikaanse eenheden het recht van 'zelfverdediging' moesten hebben en Bevrijdingsfronteenheden moesten kunnen achtervolgen. Enige tijd later stuurde het dagblad 'Le Monde' een verslaggever naar Cambodja. Schrijvende over de gespannen situatie die er nog steeds aan de Cambodjaanse grens bestond zei hij: 'In deze omstandigheden moet men het betreuren dat terwijl sommige inlichtingen zeer uitgebreid over de wereld verspreid worden, andere inlichtingen gedoemd schijnen verzwegen te worden. Zo is het ook met het rapport van de Internationale Controle Commissie. Medio november schreven twee Amerikaanse journalisten dat zij een 'Vietcongekamp' hadden ontdekt bij Minot, ten westen van Phnom Penh. Deze ontdekking was

belangrijk omdat Minot zich aan de grens bevindt vlak bij Loc-Ninh waar het Bevrijdingsfront één van zijn grote aanvallen in het droge seizoen lanceerde. De ICC stelde een onderzoek in maar haar drie delegaties (Canada, Polen en India) waren unaniem in hun conclusie dat de commissie niets had gevonden dat de beweringen van de journalisten zou kunnen staven.' ('Le Monde' 15.1.'68). Het is inderdaad opvallend dat dit bericht slechts toevallig door het zenden van een speciale verslaggever kan worden gevonden!

Men vergelijkte deze gang van zaken met die bij het zg. Tonkin-incident. (Zie hoofdstuk 3). Maar de grote agressiviteit van beide buurlanden van Cambodja is niet het enige waaronder deze staat te lijden heeft. Daarnaast bestaan er de nu reeds jaren aanhoudende pogingen om het staatshoofd Sihanouk van binnenuit ten val te brengen. Zowel in Thailand als in Cambodja is er een minderheid die ethnisch gesproken Cambodjaans is. Men noemt deze ethnische groep de Khmers. De Amerikaanse Special Forces zijn al jaren bezig leden van deze Khmer-minderheid, evenals leden van andere minderheidsgroepen, te bewapenen en te trainen. Dit programma, waarover door Donald Duncan uitvoerig werd verteld, heet het 'Civilian Irregular Defence Groups (CIDG)-program' en heeft tot doel te beschikken over potentiële infiltranten in andere landen. Na hun training worden deze Khmers naar Thailand gebracht vanwaaruit zij Cambodja infiltreren om zich daar aan te sluiten aan een vanuit Thailand gerunde 'Khmer Serai' of Vrije Khmer-beweging.

Maar het meest tragische is de behandeling die de Khmerminderheid in Zuid-Vietnam ten deel valt. Deze minderheid is voor zover niet gevlucht—16.000 van de 600.000 Khmers in Zuid-Vietnam hebben dat reeds gedaan—onderworpen aan maatregelen die het voortbestaan van deze minderheid als groep moeten verhinderen: de verplichting een Vietnamese naam te dragen en de Vietnamese nationaliteit aan te nemen, sluiten van Khmerscholen en het verbod van het opdragen van de eredienst in het Khmer. Daar waar deze maatregelen op verzet stuiten staat de Khmer-

minderheid aan heftige vervolgingen bloot. Op 18 maart 1971 verklaarde Sihanouk: 'Sommige Khmerdemonstranten zijn in het publiek doodgeschoten. De gefusilleerden in hun buik opengesneden en hun lever werd aan de omstanders getoond. Wanneer de autoriteiten inlichtingen over de Vietcong nodig hebben houden zij onschuldige Khmer dorpsbewoners aan en onderwerpen hen aan heftige martelingen opdat zij deze zullen verklikken. Tegen bonzen (Boeddhistische priesters) heeft de regering-Diem niet gearzeld op dezelfde wijze te handelen.'

Eén van de tribunaalonderzoekcommissies had in Cambodja een interview met een gedeserteerde Zuidvietnamese soldaat van Khmerorigine. Hij was gedeserteerd omdat hij het optreden tegen de Khmerdorpen niet kon verdragen:

'Op 12 april van dit jaar (1967) moesten we een operatie tegen een dorp doen. Het was Phonm Ak-Tom. Eerst kwamen de F 105 toestellen bombarderen. Daarna zijn wij naar beneden gesprongen. Er was een verschrikkelijke slachting, vooral vrouwen en kinderen. Er waren weinig mannen, behalve grijsaards. Onze bevelen waren te schieten op alles wat bewoog.'

Vraag: 'Deden de Amerikanen mee?'

Antw.: 'Natuurlijk. De commandant van de operatie was een Amerikaan, majoor Marchand.'

Vraag: 'Wat was het voor dorp?'

Antw.: 'Bijna helemaal Khmer. Door deze operatie ben ik besloten ermee op te houden.'

Vraag: 'Kunt u nog meer van dergelijke voorbeelden geven?'

Antw.: 'Ja, er was een operatie tegen het dorpje Ny Da in de provincie Moc Hoa. We hebben een zestigtal mensen gedood, vooral vrouwen en kinderen. Deze operatie vond plaats op 3 mei van dit jaar. Het was een gemengd Vietnamees-Khmer dorp. We hadden de opdracht het gehele dorp met de grond gelijk te maken. Er waren vrijwel uitsluitend vrouwen en kinderen, want de anderen waren niet gebleven. Ik walgde.' Een groep vrouwen en kinderen was op een rij opgesteld en de Amerikaanse officier had bevolen te schieten. De Khmersoldaten hadden echter geweigerd.

waarna de Amerikanen het zelf maar hadden gedaan. De van dit vraaggesprek gemaakte film werd voor het tribunaal vertoond.

3. De medeschuldigen

Wat betreft de medeschuldigheid van Thailand, Zuid-Korea, Australië, de Philippijnen en Nieuw-Zeeland kan geen misverstand bestaan: zij allen hebben officiëel troepen in Zuid-Vietnam die met de Amerikanen meevechten. Zij maken zich medeschuldig aan agressie. Het tribunaal besteedde speciale aandacht aan Thailand en aan Japan. Het laatste land heeft zelf geen troepen in Vietnam, terwijl het de Verenigde Staten wel op alle mogelijke wijzen steunt. Ook Japan werd van medeplichtigheid aan agressie tegen Vietnam schuldig verklaard. Het was echter de enige beslissing van het tribunaal waar sommige tribunaalleden tegen stemden: 3 tribunaalleden waren wel van mening dat de regering van Japan de regering van de Verenigde Staten belangrijke hulp verleende maar niet schuldig kon worden geacht aan de misdaad van agressie. Voor de uitspraak van het tribunaal zie men achter in dit boekje.

9. De betekenis van het tribunaal

Journalistieke bezwaren

De reacties die het Vietnam-tribunaal tot nu toe in de wereld heeft teweeg gebracht, lopen erg uiteen. Zowel de Sovjet-pers als de Amerikaanse pers hebben de zittingen van het tribunaal nagevoel doodgezwegen met dit verschil dat de Amerikaanse kranten, die wél aandacht aan het tribunaal besteed hebben, zich doorgaans beperkten tot bijzaken, om het tribunaal daarmee in discredit te brengen. Vooral bij de eerste zitting in Stockholm was dit in sterke mate het geval. Men schreef bijvoorbeeld—Lord Bertrand Russell naderde op dat moment zijn 95ste verjaardag en zijn memoires waren net verschenen—wel uitgebreid over het aantal glazen whisky dat hij zou drinken, maar ging niet in op de aangevoerde bewijzen en getuigenverklaringen over in Vietnam bedreven oorlogsmisdaden. Veel aandacht werd besteed aan vermeende tegenstellingen binnen het tribunaalcollege, geen aandacht werd besteed aan de uitspraken. Veel aandacht werd besteed aan het feit dat een Zweedse jurist zich had aangeboden ter verdediging van de Amerikaanse zaak, geen regel werd besteed aan het feit dat het Vietnam-tribunaal, sinds de constituerende vergadering in november '66 te Londen, herhaalde malen de Amerikaanse regering heeft gevraagd om haar zaak, met alle garanties omkleed, te komen verdedigen. Dat die Zweedse jurist een commerciële adviseur was en geen enkele ervaring bezat op het gebied van het internationaal recht, bovendien geen toegang had tot de officiële stukken van de Amerikaanse regering en derhalve absoluut niet in staat kon worden geacht een feitelijke verdedi-

ging op niveau van Amerika te leveren: dat waren eveneens feiten die men niet in de kranten kon terugvinden. De geprefabriceerde scènes, die tijdens persconferenties, voorafgaande aan de tribunaalzitting in Stockholm, door een aantal journalisten en t.v.-reporters werden opgevoerd, rechtvaardigen de veronderstelling dat een aantal Amerikaanse en Westeuropese journalisten naar de tribunaalzitting waren gestuurd met de expliciete opdracht het tribunaal op details kapot te schrijven. Frontpaginafoto's van een eenzame demonstrant tégen het tribunaal op de stoep van het Folketshus in Stockholm. Geen foto van de Vietnamese boer, die zijn door napalm verbrande lichaam aan het tribunaal liet zien. Wie, zoals de schrijvers van dit verslag, de voorgeschiedenis en de beide zittingen van het tribunaal uit directe eigen ervaring hebben gevolgd en dit hebben kunnen vergelijken met de weergave in de Nederlandse en buitenlandse kranten, moet tot de voor de schrijvers van dit verslag althans onthutsende conclusie komen, dat journalistiek vaak de voortzetting van een bepaalde politiek met andere middelen blijkt te zijn.

Maar wanneer we afzien van evident aanwezige kwade trouw bij een aantal publiciteitsmedia, wanneer we afzien van het systematische doodzwijgen van het tribunaal in andere publiciteitsmedia, dan blijven een aantal bezwaren tegen het tribunaal bestaan die inhoudelijk waard zijn, serieus genomen te worden en waarop verderop ingegaan zal worden. Die bezwaren komen doorgaans van de zijde van juristen, mensen vaak ook, die men allerminst kan verwijten uit vooroordeel het Amerikaanse optreden in Vietnam te willen verdedigen. Deze bezwaren moeten serieus genomen worden maar kunnen allerminst gelden als rechtvaardiging voor het ook in Nederland toegepaste systeem van doodzwijgen van de op het tribunaal naar voren gekomen feiten.

Het filter in de informatie

Hoe moeten wij bijvoorbeeld het gegeven beoordelen dat de Stockholmse correspondent van een grote Nederlandse combinatie van provinciale kranten, die elke dag een uitgebreid verslag

naar Nederland doorbelde, tot de ontdekking moest komen dat alleen zijn verslag van de openingszitting in een enkele krant was afgedrukt en van zijn verdere dagelijkse verslagen geen enkel? Terwijl zijn dagelijkse berichten anders in 70 à 80 % van de 16 kranten van de dagbladcombinatie worden opgenomen? Hoe het gegeven te beoordelen dat enkele van die kranten daarentegen wel ongunstige berichten afkomstig van de internationale persbureau's afdrukten? Wat te denken van het feit dat een andere Scandinavische correspondent voor de twee grootste Nederlandse dagbladen (De Telegraaf en Het Vrije Volk), waar deze man overigens gelijktijdig voor werkt, op géén van beide zittingen van het tribunaal aanwezig was, maar wel de gewoonte had over 'tegenstellingen binnen het tribunaal' te schrijven alsof hij persoonlijk met alle tribunaalleden gesproken had?

Is een dergelijk filter in de Nederlandse berichtgeving symptomatisch? Betreft het alleen Vietnam of alle dingen die in verband met de koude oorlog staan? We wagen het niet een dergelijke conclusie te trekken maar moeten toegeven, sinds het bijwonen van beide tribunaalzittingen aanzienlijk wantrouwendere te zijn geworden en meer dan voorheen tussen de regels lezend op zoek te zijn naar de informatie die de lezer onthouden wordt.

De werkgroep Krant van de Kritische Universiteit in Amsterdam heeft alle berichten die in de 10 landelijke Nederlandse bladen over de tweede zitting van het tribunaal verschenen zijn verzameld, naast elkaar gezet en gepubliceerd. Ongeveer de helft van de in Nederland verschenen berichten, aldus de conclusie van dit geschrift, handelde in feite in het geheel niet over de inhoud van de zittingen. Van de totale tekst die gewijd was aan wat op de zittingen van het tribunaal aan het licht kwam was 3/5 gepubliceerd in één krant (Trouw), terwijl 1/10 deel van deze terzake doende informatie werd uitgespreid over maar liefst 7 kranten samen. Uit de bevindingen van deze werkgroep haalden wij eveneens het op zich sprekende bericht, dat op 24 november 1967 in de ochtendeditie van Het Vrije Volk twee berichten over het tribunaal waren afgedrukt. Een groot bericht onder de kop 'On-

enigheid op het tribunaal.' Een kleiner bericht onder de kop 'Amerikanen martelen in Vietnam.' In de avondeditie was de onenigheid gehandhaafd, het martelen niet.

Wat is de achtergrond van dit filter in de informatie? Kwade trouw speelt natuurlijk een rol en is in sommige gevallen aantoonbaar. Maar daarnaast zijn er natuurlijk ook nog andere dingen in het spel. Dat is het onvermogen om—ondanks de dagelijkse berichtgeving via de telex en de beelden op de televisie—de oorlog in Vietnam in zijn geheel te overzien. Men denkt dat men er alles van af weet. Men denkt dat het onmogelijk is dat op een zitting van het tribunaal nieuwe feiten aan het licht zullen komen. Dat is ook de reden, misschien moeten we zeggen de rechtvaardiging, van het feit dat de meeste dagbladen geen eigen verslaggevers naar de zittingen van het tribunaal hebben gestuurd. Juist door de enorme hoeveelheid berichten ontstaat gemakkelijk de indruk dat men alles weet. Eén van de tribunaalleden, Lelio Basso, vertelde dat hij voordat hij Noord-Vietnam had bezocht alles gelezen had wat hij over dit land in handen kon krijgen. Hij dacht van zichzelf dat hij behoorlijk geïnformeerd was. De werkelijkheid in Vietnam echter bleek veel en veel erger.

Wat voor de feiten in Vietnam in het algemeen geldt, geldt voor oorlogsmisdaden begaan door Amerikanen nog sterker. Oorlogsmisdaden zijn voor het gevoel van de meesten onverbrekkelijk verbonden met de nazi's. De geschiedenis van de nazimisdaden wordt onderwezen op de scholen en regelmatig vertoond op de televisie. Ze zijn, voor het gevoel van de gemiddelde Nederlander, éénmalig en bijgezet in het boek van de geschiedenis. Dat Amerikanen oorlogsmisdaden zouden begaan, zouden kunnen begaan, is ondenkbaar. Amerikanen kunnen zich vergissen in Vietnam, het is mogelijk dat de Amerikaanse regering haar eigen volk en de wereld regelmatig over Vietnam misleid. Dat alles is mogelijk. Oorlogsmisdaden door Amerikanen begaan zijn echter ondenkbaar. Hier gaat het niet langer om kwade trouw maar om totaal onvermogen de misdaden van de 'Vrije Wereld' te zien. Eigenlijk is dat erger dan kwade trouw.

Juridische bezwaren

Maar laten we verder voorbijgaan aan de journalistieke grendel die het tribunaal werd opgelegd. Tenslotte bleken er ook uitzonderingen op de regel te zijn en bovendien zijn een niet gering aantal weekbladen en tijdschriften met gedetailleerde verslagen gekomen. En ook de volledige verslagen van het tribunaal zullen binnenkort in druk voorhanden zijn.

Dan de juridische bezwaren. Allereerst de juridische pretenties van het tribunaal. Generaal de Gaulle, die de eerste zitting van het tribunaal in Parijs verbood, was bijvoorbeeld van mening dat het filosofen, schrijvers en advocaten niet vrijstond zich te tooien met de toga en de waardigheid van een rechter. In hoeverre dit juridische argument toch werd ingegeven door politieke overwegingen kan verder buiten beschouwing blijven. Feit is dat andere juristen van naam, ook in Nederland, zich in dezelfde zin hebben uitgelaten. Want wat is een tribunaal? Wat is een rechtbank? Normaal is het toch zo, zo wordt door deze mensen gesteld, dat een rechter zijn mandaat, zijn benoeming ontleent aan de staat of eventueel een groep van staten. Een rechtbank heeft pas gezag, als ze gemandateerd is. Als de uitspraak ook gevolgd kan worden door de executie van het vonnis. Het tribunaal van Neurenberg, ter beoordeling van de oorlogsmisdaden van de nazi's, en het tribunaal van Tokio, ter beoordeling van de Japanse oorlogsmisdaden, ontleenden hun gezag aan hun verkiezing door een groep van staten, in dit geval de overwinnaars van de Tweede Wereldoorlog. Het is inderdaad juist wanneer men zegt dat het Vietnam-Tribunaal uit een groep mensen bestaat die in eerste instantie zichzelf benoemd heeft. Het is zich dat zeer goed bewust en heeft dat vele malen ook als zodanig uitgesproken. Men zie de inleiding van Sartre voorin dit boekje. Het tribunaal heeft echter gehoopt *achteraf* door afzonderlijke mensen en organisaties erkend te worden. Op het moment dat dit geschreven wordt is deze erkenning bezig een feit te worden. In de loop van de eerste en tweede zitting is een eindeloze rij van telegrammen en brieven binnengekomen, die stuk voor stuk een erkenning van het gezag

van het tribunaal inhielden. Politieke partijen, vakbonden, vrouwenorganisaties, jeugd- en studentenorganisaties uit praktisch alle landen hebben hun instemming met de opzet en de werkwijze van het tribunaal uitgesproken. Staten als Cambodja, Noord-Vietnam en Cuba, het Nationaal Bevrijdingsfront van Zuid-Vietnam, de Afrikaanse, Aziatische en Latijns-Amerikaanse solidariteitsorganisatie (OSPAAAL), hebben zich officieel bij het tribunaal laten vertegenwoordigen en daarmee gezag verleend aan het initiatief van een groep mensen. De laatste maanden, na het houden van de tweede zitting, kan men ook in de Verenigde Staten zelf een grotere erkenning van het tribunaal bij de Amerikaanse oppositie waarnemen.

Het tribunaal is dus bezig boven een hobby van enkele loslopende figuren uit te groeien. Een echt tribunaal, zoals dat van Neurenberg of van Tokio, zal het waarschijnlijk nooit worden maar, aldus Sartre, het is voldoende als het pijnlijk ontbreken van een internationaal tribunaal, bijv. onder auspiciën van de Verenigde Naties, duidelijk aan het licht komt.

Het ontbreken van een dergelijk 'echt' tribunaal heeft het Vietnam-tribunaal juist nodig gemaakt.

Een ander juridisch bezwaar tegen het Vietnam-tribunaal is dat de verdediging ontbrak. De Amerikaanse regering was weliswaar uitgenodigd om een vertegenwoordiger te sturen die gemachtigd zou zijn het Amerikaanse optreden te verdedigen namens zijn regering, maar die vertegenwoordiger is niet gestuurd. Het was natuurlijk van begin af aan ondenkbaar dat een dergelijke vertegenwoordiger zou worden gestuurd: het zou immers een erkenning van het tribunaal hebben betekend. Ja maar, zo zeggen de bezwaarders dan, was het niet mogelijk geweest dat het tribunaal zelf voor een verdediging had gezorgd? Dat is ook gebeurd in die zin dat alle relevante Amerikaanse regeringsdocumenten zijn bestudeerd en de officiële verklaringen op hun betrouwbaarheid zijn onderzocht. Het tribunaal kon echter niet zelf een verdediger aanwijzen of een niet door de Verenigde Staten gemachtigd persoon tot de verdediging toelaten. Had men dat wel gedaan dan was

men op het niveau van een teach-in of van een gespeelde discussie terug gevallen. Daarvoor zijn de feiten in Vietnam echter te ernstig. De gesprekspartner van het tribunaal was de regering van de Verenigde Staten. Die liet het afweten. Op straffe van in een comédie te ontaarden kon het tribunaal zich niet tot een andere gesprekspartner wenden.

Partijdigheid

Het volgende verwijt dat het tribunaal te horen krijgt is: jullie zijn eenzijdig samengesteld. Alle mensen die in het tribunaal zitting hebben, hadden reeds een duidelijke mening over het optreden van de Verenigde Staten in Vietnam voordat het tribunaal begon. Bijgevolg is het een partijdig tribunaal, het is niet objectief, het is vooringenomen.

Dat het tribunaal uit mensen met een mening bestaat: het valt niet te ontkennen. Bertrand Russell heeft toen hij zijn initiatief nam, geprobeerd een wijd scala van mensen in het tribunaal op te nemen. Hij vroeg o.a. het staatshoofd van Senegal, Senghor, prof. Josue de Castro, de voedselkundige uit Brazilië en Danilo Dolci, de sociale hervormer uit Sicilië. Diegenen die nog geen duidelijke mening over Vietnam hadden, weigerden Russells uitnodiging echter te aanvaarden. Blijkbaar valt dus het hebben van een mening over Vietnam, het inzien van de noodzaak een tribunaal te houden en de moed om daarin zitting te nemen, samen.

Maar het hebben van een mening betekent niet dat men niet eerlijk en objectief zou kunnen zijn. Zowel bij het tribunaal van Neurenberg als dat van Tokio hadden de rechters van tevoren een duidelijke mening over de nazimisdaden.

Tegenover grote, duidelijke misdaden is het nu eenmaal onmogelijk zich neutraal, onemotioneel en met een leeg hoofd op te stellen. Het Vietnam-tribunaal heeft boven de tribunalen van Neurenberg en Tokio het voordeel dat vertegenwoordigers van het aangeklaagde land zelf ook in de jury vertegenwoordigd zijn. De aanwezigheid van vertegenwoordigers van het 'Andere Ame-

rika' in het tribunaal, Dave Dellinger, Carl Oglesby en Stokely Carmichael (op de eerste tribunaalzitting vertegenwoordigd door Courtland Cox), droeg ertoe bij dat de door de Amerikaanse regering gegeven rechtvaardiging van haar handelen op het tribunaal uitvoerig en diepgaand aan de orde kwam.

Maar waar het uiteindelijk om gaat is niet de partijdigheid van de juryleden of hun nationaliteit maar de kwaliteit van de bewijslast die door het tribunaal is verzameld. Die bewijslast en de bonafiditeit van de wijze waarop de debatten zijn gevoerd, dat is wat ter discussie staat. De zittingen waren openbaar. De verslagen zijn of worden gepubliceerd. Dit boekje is er om althans in kort bestek een idee te geven waar het om ging. Dat alles staat ter discussie en vormt een moreel beroep op de wereld.

Het tribunaal vertegenwoordigt slechts een effectieve macht in die mate als het de wereld kan overtuigen. Zelf is het machteloos. Sartre zei dan ook bij de openingszitting: 'Wij zijn geen rechters, de volkeren zijn de rechters.'

Nogmaals de eenzijdigheid

Tenslotte het veelgehoorde verwijt dat het tribunaal zich wel heeft beziggehouden met de oorlogsmisdaden van de Amerikanen maar niet met het onderzoek naar eventuele oorlogsmisdaden van de tegenpartij. Men heeft niet onderzocht wat gewoonlijk Vietconterreur wordt genoemd.

Argument van het tribunaal voor het volgen van deze werkmethode is, dat het tribunaal geweigerd heeft om de activiteiten van een groep arme, onderdrukte boeren, die door de situatie genoodzaakt zijn een ijzeren discipline in hun strijdorganisatie te handhaven, op één lijn te stellen met de daden van een leger uit een hoog-geïndustrialiseerd en ontwikkeld land van 200 miljoen inwoners. Het zijn niet de Vietnamezen die de Verenigde Staten zijn binnengevallen, het zijn de Amerikanen die Vietnam zijn binnengevallen. Het is de misdaad van agressie die het de Amerikanen mogelijk maakt alle andere oorlogsmisdaden te plegen. Het tribunaal wenste niet te oordelen over terroristische bomaanslagen

die als daden van verzet tegen onderdrukking, van een andere orde van grootte zijn dan het systematisch bombarderen en het met chemische middelen besproeien van die gebieden die zich met de wapens verzetten tegen de Amerikaanse aanwezigheid. Het Vietnam-tribunaal heeft het gedrag van de Verenigde Staten en hun bondgenoten willen onderzoeken, daartoe heeft het zich bewust beperkt. Zijn uitspraken gelden dan ook dat terrein van onderzoek.

Maar zelfs als men volledig afziet van Vietnam en spreekt over een abstracte situatie waarbij niet van agressie sprake zou zijn, wél twee gelijkwaardige partners tegenover elkaar zouden staan op een grondgebied dat geen van beiden toebehoort, dan zouden de misdaden van de ene partij nooit door de eventuele misdaden van de andere kant gerechtvaardigd kunnen worden. Dat is een oud en algemeen aanvaard rechtsbeginsel. De veelgehoorde opmerking: oorlogsmisdaden zijn niet van belang want ze worden door beide partijen bedreven, geeft dan ook blijk een volkomen ontwricht rechtsgevoel. Oorlogsmisdaden zijn oorlogsmisdaden, ook al bedrijven beide partijen in het conflict ze.

In Vietnam, waar sprake is van Amerikaanse agressie en van twee gevechtspartners die onvergelijkbaar zijn in technische en materiële hulpbronnen, staat bij het onderzoek naar de schuld-vraag de Amerikaanse interventie op de voorgrond. Het Vietnamese volk had reeds sinds 1945 in vrede kunnen leven als de Amerikanen er niet in toegestemd hadden dat de Franse koloniatoren terugkeerden.

Het belang van het tribunaal

De betekenis van het tribunaal is tweërlei. Ten eerste fungeert het als een vrijwel onuitputtelijke informatiebron over de oorlog in Vietnam. De beide zittingen werden bijgewoond door heel wat mensen die zich beroepshalve, als journalisten of als historici, dagelijks met Vietnam bezighouden. Ze waren gekomen in de veronderstelling weinig nieuws te zullen horen. Er ging echter geen dag voorbij of zo veel nieuwe feiten en achtergronden kwa-

men aan het licht dat ze aan hun stoel gekluisterd de ondervragingen volgden.

Een perfect seminarie over Vietnam op het hoogst denkbare niveau dus. Maar hoe belangrijk ook, de tweede betekenis van dit tribunaal, de oproep die ervan uit gaat op het wereldgeweten en op de internationale rechtsorganen, gaat daar nog ver boven uit. Het tribunaal is een poging juridische en morele overwegingen weer hun plaats te geven bij de beoordeling van conflicten. Juridische en morele overwegingen staan altijd tegenover de eisen die de naakte machtspolitiek stelt. De afgelopen 20 jaar van koude oorlog hebben een steeds grotere minachting voor het internationale recht te zien gegeven. Men beoordeelt de te voeren machtspolitiek nog uitsluitend op ideologische gronden. Die ideologische gronden zijn in steeds sterkere mate met dogmatisch anti-communisme en emotioneel pro-Amerikanisme vermengd. De juristen doen daar ook aan mee en achten dat redelijk, gezien hun beeld van de tegenpartij 'die immers ook al 20 jaar hetzelfde doet'. Waarbij de bewijsvoering van deze beschuldiging achterwege blijft.

Het klimaat van de koude oorlog heeft het praktisch onmogelijk gemaakt dat over problemen als in dit boekje aan de orde zijn gekomen, wordt nagedacht en gesproken. Ongetwijfeld hadden ook de in de Koreaanse en de Algerijnse oorlog begane misdaden een oorlogsmisdaden-tribunaal verdiend. Het klimaat van de koude oorlog maakte het instellen van zo'n tribunaal echter onmogelijk.

Nu is er dan één, zij het onofficieel. Maar daar is dan ook aan voorafgegaan een inmenging van de Verenigde Staten in de interne aangelegenheden van Vietnam op een schaal als in de geschiedenis nog niet eerder is vertoond. De houding van de Verenigde Staten gaat alle perken van het internationale recht te buiten. Men heeft niet alleen het Vietnamese volk systematisch het recht op zelfbeschikking ontzegd, zoals we hebben uiteengezet in hoofdstuk 2, men heeft bovendien gedurende meer dan tien jaar de verplichting, neergelegd in artikel 33 van het Handvest van de

Verenigde Naties, om een vreedzame oplossing voor conflicten zoeken, genegeerd. Men heeft geheel illegaal artikel 51 van het Handvest van de Verenigde Naties, het zg. recht van collectieve zelfverdediging, ingeroepen. Ja men is zelfs zover gegaan, te zeggen dat 'internationaal recht geheel niet ter zake doet in de kwestie Vietnam' (Cabot Lodge in een interview voor 'US News and World Report', 15.2.'65).

De schadelijke gevolgen van dit openlijk beleden cynisme vergiftigen de internationale verhoudingen. Het is duidelijk dat dit slechte voorbeeld van het machtigste land ter wereld *alle* internationale verhoudingen verziekt. Zo is het bijvoorbeeld de vraag of Israël in de juni-oorlog van 1967 zijn toevlucht tot het gebruik van napalm had durven nemen als de Amerikanen niet reeds jaren dit voorbeeld hadden gegeven. Hetzelfde geldt voor het gebruik van gifgas in Jemen, als de daarover verschenen berichten tenminste op waarheid berusten.

Men hoeft geen voorstander van de onafhankelijkheid van de landen van de Derde Wereld te zijn om de Amerikaanse oorlogsmisdaden en hun minachting voor het internationaal recht te verwerpen. Wat de Amerikanen vandaag de 'spleetogige Aziaten' aandoen, kan morgen ook henzelf worden aangedaan door andere landen die deze methoden, al of niet tegen hun zin, van de Amerikanen hebben overgenomen. Dat is dan ook de reden dat een groot aantal Amerikaanse juristen en ook enkele politici, die niet van anti-imperialistische gevoelens verdacht kunnen worden, zich in steeds duidelijker bewoordingen tegen deze misdaden beginnen te keren.

De discussie over de problemen die verband houden met het internationaal recht, de koude oorlog en de machtspolitiek vallen buiten het bestek van dit boekje. We hebben slechts het bestaan van deze problemen willen aanstippen en willen verwijzen naar de hier verderop opgenomen literatuur.

Een permanent tribunaal?

Bij de sluiting van de eerste zitting in Stockholm, heeft het tribu-

naal besloten, zijn bevindingen aan de Verenigde Naties ter hand te stellen. Men heeft daarbij aan de Verenigde Naties gevraagd om, in aansluiting op Neurenberg, Tokio en de VN-resoluties over oorlogsmisdaden, als Verenigde Naties zelf een permanent tribunaal ter beoordeling van oorlogsmisdaden, waar ook ter wereld, in het leven te roepen. Hierop is van de zijde van de VN nog geen antwoord of beslissing gevolgd. Met name de machteloosheid van de VN in het Vietnamese conflict, maakt het vooralsnog niet waarschijnlijk dat de Verenigde Naties tot zo'n VN-tribunaal zouden besluiten. Want een veroordeling van de Verenigde Staten door zo'n tribunaal zou door geen enkel machtsmiddel van de VN, opgewassen tegen de macht der Verenigde Staten, geëffectueerd kunnen worden. Men zou de Verenigde Staten uit de VN kunnen gooien, maar het is de vraag of dit kan, en of het enige betekenis heeft. Het Vietnam-tribunaal heeft dan ook vooralsnog besloten, ondanks enorme financiële moeilijkheden, ondanks soms onoplosbare organisatorische problemen, met het werk door te gaan. Er is een derde zitting in voorbereiding. Of die nu in Nederland zal plaatsvinden, of elders.

Slotverklaring Stockholm

Het Internationale Tribunaal ter Beoordeling van Oorlogsmisdaden heeft zich, gedurende de zitting te Stockholm van 2 tot 10 mei 1967, beziggehouden met de volgende twee vragen die in het op 15 november 1966 aangenomen programma voorkomen:

'Heeft de regering van de Verenigde Staten (en hebben de regeringen van Australië, Nieuw-Zeeland en Zuid-Korea) daden van agressie gepleegd, agressie naar maatstaven van het internationale recht?'

'Werden er civiele doelen gebombardeerd, in het bijzonder ziekenhuizen, sanatoria en dammen, en zo ja op welke schaal is dat gebeurd?'

Gehoord hebbende de officiële vertegenwoordigers van de Democratische Republiek Vietnam en kennis genomen hebbende van de officiële weigering van de regering van de Verenigde Staten van Amerika om, ondanks herhaald aan haar gerichte verzoeken, haar standpunt uiteen te zetten;

Gehoord hebbende de verschillende rapporteurs, de deskundigen, talrijke getuigen waaronder leden van de onderzoekteams die het tribunaal zelf naar Vietnam heeft gestuurd en Vietnamese burgers, slachtoffers van de oorlog;

Kennis genomen hebbende van verschillende documenten, zoals rapporten, foto's en films, evenals van een grote hoeveelheid bewijsmateriaal, en besloten hebbende dit in zijn geheel te publiceren;

Gehoord hebbende het zeer waardevolle samenvattende verslag van de heer Lelio Basso;

Acht zich in staat het volgende te besluiten:

Over de eerste vraag:

Het gebruik van geweld in de internationale betrekkingen wordt verboden door talrijke internationale overeenkomsten, waarvan de belangrijkste is het Pact van Parijs van 1928, het zogenaamde Briand Kellog pact.

Vlak na de Tweede Wereldoorlog werd in het Handvest van de Verenigde Naties, in artikel 2, hetzelfde principe herhaald.

Artikel 6 van het Charter van Neurenberg verklaart tot misdaden tegen de vrede 'het voeren, het voorbereiden, het ontketenen en het voortzetten van een agressieoorlog of van een oorlog die strijdig is met internationale verdragen, beloften en overeenkomsten of de deelname aan een plan of aan een complot om één van de bovengenoemde daden uit te voeren.'

Tenslotte moet eraan herinnerd worden dat, zoals bepaald is in de resolutie van de Verenigde Naties van december 1960, alle volken het fundamentele recht hebben op nationale onafhankelijkheid, op souvereiniteit en op onschendbaarheid van hun grondgebied en dat aantasting van deze fundamentele rechten beschouwd kan worden als een misdaad tegen een volk.

Op 2 september 1945 verwierf het Vietnamese volk zijn onafhankelijkheid en begon het zijn nationale bestaan. Deze onafhankelijkheid werd door de oude koloniserende mogendheid weer op losse schroeven gezet. De nationale bevrijdingsoorlog die hiervan het gevolg was, eindigde met een overwinning voor het Vietnamese leger.

De Akkoorden van Genève van 20 en 21 juli 1954, bestemd om een einde te maken aan het voorafgaande conflict, hebben in Vietnam een rechtssituatie geschapen waaraan iedereen, ook de Verenigde Staten, zich dienden te houden. Deze Akkoorden erkennen de waarborgen, de onafhankelijkheid en de territoriale ondeelbaarheid en onschendbaarheid van Vietnam (artikel 6 en 7 van de Slotverklaring). Ofschoon het land ter hoogte van de 17e breedtegraad in tweeën werd gedeeld door een demarcatielijn, werd uitdrukkelijk gesteld dat deze verdeling ten doel had, militaire vraagstukken te regelen, dat hij een voorlopig karakter had

en dat hij in geen geval gezien moest worden als een politieke of territoriale grenslijn' (artikel 6 van de Slotverklaring).

De Akkoorden van Genève hielden in dat algemene verkiezingen in het gehele land in juli 1956 gehouden moesten worden, onder controle van een Internationale Commissie, en dat het overleg hierover tussen de bevoegde vertegenwoordigers van beide zones in juli 1955 een aanvang moest nemen.

In de Akkoorden werd met klem bepaald dat represailles of discriminatie tegen personen en organisaties op grond van activiteiten gedurende de voorafgaande vijandelijkheden niet mochten plaatsvinden (artikel 14 van de Wapenstilstandsovereenkomst). Ze verboden de invoer van nieuwe troepen, van militair personeel, van wapens en van nieuwe ammunitie, evenals de vestiging van militaire bases (artikel 16, 17 en 18 van de Wapenstilstandsovereenkomst) en het opnemen van Vietnam in militaire bondgenootschappen; dat gold voor de twee zones (artikel 5 van de Slotverklaring).

Deze op een vreedzame toestand in Vietnam gerichte rechtstoestand is als gevolg van elkaar opvolgende schendingen van de verschillende hierboven genoemde bepalingen van de Akkoorden van Genève overgegaan in een oorlogstoestand.

Om redenen die hieronder uiteengezet zullen worden, is het tribunaal van mening dat de verantwoordelijkheid voor deze schendingen en voor de overgang naar een oorlogstoestand ligt bij de regering van de Verenigde Staten van Amerika.

Uit de gegevens van historische en diplomatieke aard, die ter kennis zijn gebracht van het tribunaal, blijkt:

—dat er talrijke bewijzen bestaan van vóór 1954, dat de Verenigde Staten Vietnam in hun machtssfeer wilden brengen;

—dat de regering Diem enkele weken voor het tot stand komen van de Akkoorden van Genève in Saigon is geïnstalleerd met behulp van Amerikaanse diensten;

—dat de aan de Verenigde Staten ondergeschikte autoriteiten te Saigon systematisch de bepalingen van de Akkoorden van Genève die represailles verbieden, hebben geschonden; dit is eveneens

verscheidene malen vastgesteld door de Internationale Controle Commissie;

—dat in weerwil van de Akkoorden van Genève de Verenigde Staten reeds vanaf 1954 steeds belangrijkere hoeveelheden militair materiaal en personeel in Vietnam hebben binnengebracht en er bases hebben geïnstalleerd;

De verkiezingen, vastgesteld voor juli 1956, en die in juli 1955 onderwerp van overleg moesten zijn, hebben niet plaats gevonden, ondanks talrijke diplomatieke nota's van de regering van de Democratische Republiek Vietnam, waarin deze om dat overleg verzocht. Inlichtingen uit Amerikaanse bron rechtvaardigen de veronderstelling dat de weigering van Saigon om de meest essentiële bepaling van de Akkoorden van Genève na te komen, voor rekening komt van de Verenigde Staten.

Zo werd in Zuid-Vietnam een situatie van buitenlandse inmenging gecreëerd, waartegen het Zuidvietnamese volk een nationale bevrijdingsstrijd heeft moeten voeren, in de vorm van een politieke strijd tot 1959, en daarna als een gewapende strijd waarvan het Nationale Bevrijdingsfront van Zuid-Vietnam sinds 1960 de leiding heeft en waarbij dit erin slaagde gebieden onder controle te krijgen die aanzienlijk groter zijn dan die welke beheerst worden door de Verenigde Staten.

Deze aanval op het zuiden werd gevolgd door een aanval op het noorden, die begon in 1964 en die in 1965 verhevigd werd in de vorm van bombardementen door vliegtuigen en door zee- en landartillerie, op een wijze die het onderwerp vormt van de tweede door het tribunaal bestudeerde vraag. De Verenigde Staten hebben steeds de kracht van deze aanvallen verhevigd, hiermee uitvoerend datgene wat zij zelf de escalatiepolitiek hebben genoemd.

Het tribunaal heeft niet nagelaten nauwgezet de argumenten te onderzoeken die in de officiële Amerikaanse documenten naar voren zijn gebracht om de interventie in Vietnam wettig te rechtvaardigen.

Bijzondere aandacht is gewijd aan het document, getiteld: 'Juri-

disch memorandum over de wettigheid van de deelname van de Verenigde Staten aan de verdediging van Vietnam', dat op 4 maart 1966 voorgelegd werd aan de Amerikaanse Senaatscommissie voor Buitenlandse Zaken. Het essentiële argument van deze tekst is de bewering dat de Amerikaanse interventie in Vietnam louter en alleen bestaat uit eenvoudige hulp aan de regering te Saigon tegen een agressie uit het noorden. Een dergelijk argument is onhoudbaar, zowel juridisch als feitelijk.

Juridisch gezien is het nauwelijks nodig er aan te herinneren dat Vietnam één enkele natie is, waarvan moeilijk valt in te zien hoe zij agressie tegen zichzelf zou hebben gepleegd.

Feitelijk gezien heeft men nooit een enkel bewijs van deze beweerde agressie kunnen aanvoeren. De naar voren gebrachte getallen van infiltraties uit het noorden naar het zuiden, die dikwijls met elkaar in strijd zijn en die geen onderscheid maken tussen gewapende en ongewapende personen, zijn betwistbaar en zouden in geen enkel geval op enigerlei wijze het excuus kunnen rechtvaardigen van wettige verdediging tegen een aanval, zoals voorzien in art. 51 van het Handvest van de Verenigde Naties; bovendien is aan geen enkele van de overige voorwaarden van dit artikel voldaan.

Uit wat voorafgaat, blijkt dat de Verenigde Staten de verantwoordelijkheid dragen voor het gebruik van geweld in Vietnam en dat zij bijgevolg tegen dit land een misdaad hebben begaan, n.l. een agressie, een misdaad tegen de vrede.

Zij hebben hiermee de bepalingen van het Internationale Recht geschonden, die het gebruik van geweld in de internationale verhoudingen verbieden, met name het Pact van Parijs van 1928 (het Briand Kellogg pact genoemd) waarvan zij toch één van de initiatiefnemers zijn geweest, en het Handvest van de Verenigde Naties (art. 2 (4)). Deze schending van de algemene beginselen is gepaard gegaan met de schending van de overeenkomst die in het bijzonder betrekking heeft op het gebied in kwestie, Vietnam: namelijk de Akkoorden van Genève van juli 1954.

Door zo te handelen, hebben de Verenigde Staten onbetwistbaar

een misdaad gepleegd tegen de vrede in de zin van art. 6 van het Charter van Neurenberg, dat bevestigd is door de internationale jurisprudentie (uitspraak van Neurenberg en Tokio) en dat op 11 december 1946 met algemene stemmen door de Verenigde Naties erkend werd als een voor iedereen geldige internationale wet. De Verenigde Staten hebben bovendien een misdaad begaan tegen de fundamentele rechten van het Vietnamese volk. Hier kan aan toegevoegd worden, dat staten zoals Zuid-Korea, Australië en Nieuw-Zeeland die in een of andere vorm hulp hebben verleend aan de Amerikaanse agressie, medeplichtig zijn.

Het tribunaal heeft zich beziggehouden met de situatie in Cambodja. Het heeft het verslag gehoord van de onderzoekteams die het naar dit land heeft gezonden, en ook de verklaring van een officiële vertegenwoordiger van de generale staf van het Cambodjaanse leger. Het is van mening dat de strijdkrachten van de Verenigde Staten, en die van de aan hen ondergeschikte regeringen te Bangkok en Saigon, voortdurende en ernstige agressie plegen tegen het koninkrijk Cambodja. Deze agressie vormt niet alleen een inbreuk op de neutraliteit en de onafhankelijkheid van Cambodja, maar vormt ook een zeer ernstige bedreiging van de vrede in Zuidoost-Azië en in de wereld.

Over de tweede vraag

Het tribunaal is tot de overtuiging gekomen dat de bombardementen die met vliegtuigen en vanuit zee en van de grond af plaatsvinden op civiele doelen, een massaal, systematisch en weloverwogen karakter dragen.

De massale omvang van deze bombardementen wordt bevestigd door talloze inlichtingen uit Amerikaanse bron, betreffende het afgeworpen tonnage bommen en de veelvuldigheid van de lucht-aanvallen.

Het systematische en weloverwogen karakter van de bombardementen op burgerdoelen wordt bewezen door zeer vele getuigenverklaringen die erop wijzen dat deze bombardementen in verreweg de meeste gevallen vooraf worden gegaan door verkennings-

vluchten: een inlichting uit Amerikaanse bron maakt melding van het feit dat enkel en alleen de toestellen die op één enkele basis in Thailand gestationeerd zijn, al iedere maand 300.000 meter film gebruiken om Vietnam te fotograferen. Als men er aan de ene kant rekening mee houdt dat het grootste deel van de toestellen voorzien is van een inrichting waarmee automatisch vuur ingesteld kan worden, en aan de andere kant dat de toestellen aanhoudend en hardnekkig naar dezelfde doelen terugkomen, die soms al bijna helemaal vernield zijn, dan is er geen twijfel mogelijk aan de weloverwogen bedoeling de doelen te treffen die geraakt werden.

Behalve door de luchtbombardementen wordt door de intensieve, aanhoudende beschietingen door de artillerie van de Zevende Vloot de kuststrook steeds meer en meer vernield.

Alle getuigen die werden gehoord, in het bijzonder de leden van de onderzoekteams, hebben bevestigd dat het grootste deel van de burgerdoelen (ziekenhuizen, scholen, kerken, pagoden) heel goed zichtbaar zijn en zich duidelijk onderscheiden van de rest van het Vietnamese landschap.

De omvang van de bombardementen is aanzienlijk en het tribunaal heeft zijn onderzoekteams een zeer zorgvuldige studie laten maken van de door de Democratische Republiek Vietnam gepubliceerde gegevens. Aan de hand van steekproeven hebben de onderzoekteams op door henzelf bepaalde plaatsen deze gegevens gecontroleerd. Op deze manier zijn bijvoorbeeld 34 van de 95 medische instellingen die door de Vietnamese Onderzoekcommissie voor Oorlogsmisdaden als vernield worden opgegeven, bezocht door de onderzoekteams van het tribunaal; dat is dus 36%. Deze steekproeven ontlenen hun waarde aan de uitgebreidheid van het gebied waarover ze genomen werden: de 34 gecontroleerde ziekenhuizen liggen verspreid over acht van de twaalf provincies die door de bombardementen getroffen worden.

Het tribunaal heeft naast de talrijke afzonderlijke getuigenissen die werden voorgelegd, de verzamelrapporten bestudeerd over de vernieling van verschillende soorten burgerdoelen: ziekenhui-

zen, scholen, pagoden, kerken, dijken, alsmede over de bombardementen op de burgerbevolking in de stadscentra en op het platteland. Ook heeft het een samenvattend rapport bestudeerd over de bombardementen in de beide provincies Nghe An en Thanh Hoa. Al deze rapporten waren samengesteld uit documenten, getuigenissen en bewijsstukken.

Het tribunaal heeft geconstateerd dat dijken en andere waterwerken van vitaal belang zijn voor het Vietnamese volk en dat er groot gevaar van hongersnood voor de burgerbevolking dreigt bij een poging van het Amerikaanse leger om de dijken en waterwerken te vernielen.

Het tribunaal heeft alle noodzakelijke inlichtingen gekregen over de verscheidenheid en vernietigingskracht van het oorlogstuig dat tegen de Democratische Republiek Vietnam gebruikt wordt en de wijze waarop het gebruikt wordt (hoogexplosieve bommen, napalm- en fosforbommen, fragmentatiebommen, enz.). Zwaar door napalm gewonde mensen zijn voor het tribunaal verschenen en medische rapporten van onderzoeken van verwondingen werden voorgelegd.

De aandacht van het tribunaal was in het bijzonder gewijd aan een massaal gebruik van verschillende soorten fragmentatiebommen, door de Amerikanen ook wel CBU's genoemd, en door de Vietnamezen aangeduid als kogeltjesbommen. Dit oorlogstuig, dat overduidelijk bestemd is om de weerloze burgerbevolking te treffen, heeft de volgende eigenschappen:

—uit de containers, die door de Vietnamezen moederbommen worden genoemd, komen een honderdtal kleine langwerpige of ronde bommetjes (ananas- of guavebommen), waaruit op hun beurt honderden kleine kogeltjes komen. Eén enkele moederbom brengt dus een verstrooiing teweeg van ongeveer honderdduizend kogeltjes;

—deze kogeltjes kunnen geen ernstige schade toebrengen aan gebouwen en installaties, of aan beschermd militair personeel (b.v. luchtafweerpersoneel achter zandzakken). Ze zijn dus zuiver en alleen bestemd om een zo groot mogelijk aantal burgers te treffen.

Het tribunaal heeft medische specialisten een studie laten maken van de gevolgen als men getroffen wordt door deze kogeltjes. De baan van deze kogeltjes door het lichaam is lang en onregelmatig en veroorzaakt, afgezien van de dodelijke gevallen, vele en zeer verschillende inwendige kwetsuren.

Op de Conventie van Den Haag (nr. 4) van 18 oktober 1907 werd gesteld dat de strijdende partijen geen onbegrensde rechten hebben met betrekking tot keuze van de middelen om de vijand schade toe te brengen (art. 22); in het bijzonder wordt door dezelfde conventie het gebruik verboden van wapenen, projectielen en materialen die er met opzet op ingericht zijn om nutteloos lijden te veroorzaken (art. 23); een aanval of een bombardement op steden, dorpen, woningen of gebouwen die niet verdedigd worden, is verboden (art. 25). Bij bombardementen moeten voorzover dat mogelijk is, alle noodzakelijke maatregelen genomen worden om gebouwen te sparen die gewijd zijn aan godsdienst, kunst, wetenschap of aan liefdadige doeleinden, en verder om historische monumenten te sparen en ziekenhuizen of plaatsen waar zieken en gewonden worden verzorgd, tenzij deze plaatsen gebruikt worden voor militaire doeleinden (art. 27).

In art. 6 van het Charter van Neurenberg worden als oorlogsmisdaden genoemd de zinloze vernietiging van steden en dorpen of een vernietiging die niet gerechtvaardigd wordt door de militaire eisen.

Evenzo wordt in de Conventie van Genève van 2 augustus 1949 gesteld dat het absoluut verboden is om burgerziekenhuizen aan te vallen (art. 18) of individuele of gemeenschappelijke eigendommen, als dit niet absoluut noodzakelijk is voor het verloop van de militaire operaties (art. 53).

De regering van de Verenigde Staten kan niet voorbijgaan aan dergelijke verdragen waarvan zij één van de ondertekenaars is, daar haar eigen grondwet (art. 6 en 2) deze boven het nationale recht stelt. Bovendien wordt er in het officiële handboek (Dept. of the Army Field Manual), genaamd *The Law of Land Warfare*, uitgegeven door het ministerie van oorlog van de Verenigde Sta-

ten (1956, ref. F.M. 27—10) op gewezen dat bovengenoemde bepalingen bindend zijn voor alle leden van het Amerikaanse leger. Dientengevolge is het tribunaal van mening dat, door burgerbevolking en burgerdoelen in de Democratische Republiek Vietnam te onderwerpen aan hevige en systematische bombardementen, de Verenigde Staten van Amerika een *oorlogsmisdaad* hebben begaan.

Onafhankelijk van de veroordeling van deze oorlogsmisdaad in zijn algemeenheid, wil het tribunaal zich in het bijzonder uitspreken tegen het gebruik van de fragmentatiebommen van het type CBU, die nergens anders toe dienen dan om zoveel mogelijk burgers te treffen en die beschouwd moeten worden als wapens die door de oorlogswetten en -gebruiken verboden zijn.

Geconfronteerd met het verzet van een volk dat 'in vrede en vrijheid zijn recht op volledige onafhankelijkheid en op onschendbaarheid van zijn grondgebied' dacht uit te oefenen (Resolutie van de Verenigde Naties, 14.12.1960), heeft de regering van de Verenigde Staten door de omvang en de veelvuldigheid van deze oorlogsmisdaden, daaraan het karakter gegeven van een misdaad tegen de mensheid (art. 6 van het Charter van Neurenberg).

Deze misdaden moeten niet gezien worden als de enige consequentie van deze agressieoorlog; ze zijn verantwoordelijk voor de voortzetting van de oorlog.

Gezien het systematische gebruik, met het doel de fundamentele rechten van het Vietnamese volk en zijn eenheid en vredeswil in de grond te boren, vormen de misdaden tegen de mensheid waaraan de regering van de Verenigde Staten zich heeft schuldig gemaakt een fundamenteel bestanddeel van de agressie-misdaad die volgens de termen van het vonnis van Neurenberg de hoogste misdaad is.

Conclusies van het tribunaal

1. Heeft de regering van de Verenigde Staten daden van agressie gepleegd tegen Vietnam volgens de regels van het Internationale Recht?

Ja (met algemene stemmen).

2. Hebben er bombardementen plaatsgevonden van zuiver civiele doelen, bijvoorbeeld ziekenhuizen, scholen, dammen, en zo ja, op welke schaal?

Ja (met algemene stemmen).

Wij concluderen dat de regering en het leger van de Verenigde Staten schuldig zijn aan weloverwogen, systematische bombardementen op grote schaal van civiele doelen, waarbij inbegrepen de burgerbevolking, woonhuizen, dorpen, dammen, dijken, ziekenhuizen, leprozeninrichtingen, scholen, kerken, pagoden, historische en culturele monumenten.

Met algemene stemmen, op één onthouding na, concluderen we eveneens dat de regering van de Verenigde Staten van Amerika schuldig is aan herhaalde schending van de neutraliteit en het grondgebied van Cambodja, en aan aanvallen op de burgerbevolking van een aantal steden en dorpen in Cambodja.

3. Zijn de regeringen van Australië, Nieuw-Zeeland en Zuid-Korea medeplichtigen van de Verenigde Staten in de agressie tegen Vietnam, die een schending betekent van het internationale recht?

Ja (met algemene stemmen).

Bovendien dringt de vraag zich op of de regeringen van Thailand en andere landen ook medeplichtig zijn aan de agressie en aan de andere misdaden tegen Vietnam en zijn bevolking.

We hebben op deze zitting van het tribunaal geen gelegenheid gehad om op deze vraag in te gaan. We zijn van plan de juridische aspecten van dit probleem te bestuderen en op de volgende zitting in dit verband eventuele bewijzen te onderzoeken.

Gezien 'Ne variatur'

De President van het Tribunaal: Jean-Paul Sartre
Stockholm, 10 mei 1967

Slotverklaring Roskilde

Het Internationale Tribunaal ter Beoordeling van Oorlogsmisdaden is van 20 november tot 1 december 1967 in Roskilde (Denemarken) bijeengekomen om het onderzoek naar de vragen op zijn agenda, zoals die was vastgesteld op de constituerende vergadering van november 1966 in Londen, voort te zetten.

Een deel van die agenda was onderwerp van beraadslagingen geweest gehouden in Stockholm van 2 tot 10 mei 1967 en die hadden geleid tot een eerste uitspraak op 10 mei 1967.

Uit deze eerste uitspraak blijkt dat, volgens het tribunaal,

1. De regering van de Verenigde Staten een agressie volgens de normen van het internationaal recht tegen Vietnam gepleegd heeft;
2. Er civiele doelen met opzet, systematisch en op grote schaal in Vietnam door haar gebombardeerd zijn;
3. Er herhaaldelijk van de zijde van de regering van de Verenigde Staten van Amerika schendingen van de soevereiniteit, neutraliteit en van de territoriale integriteit van Cambodja hebben plaatsgevonden;
4. De regeringen van Australië, Nieuw-Zeeland en Zuid-Korea met de Verenigde Staten medeplichtig aan de agressie tegen Vietnam zijn geweest.

Tijdens de zitting in Roskilde had het tribunaal de volgende vragen te onderzoeken:

1. Medeplichtigheid van Thailand, de Philippijnen en van Japan aan de daden van agressie gepleegd door de regering van de Verenigde Staten van Amerika;

2. Gebruik van wapens, oorlogstuig en stoffen die door het oorlogsrecht verboden zijn;
3. Behandeling van krijgsgevangenen;
4. Behandeling van de burgerbevolking door de strijdkrachten van de Verenigde Staten van Amerika en van hen die aan hun orders ondergeschikt zijn;
5. De uitbreiding van de oorlog tot Laos;
6. Tenslotte diende het tribunaal zijn mening te kennen te geven of het geheel van aan de regering van de Verenigde Staten van Amerika ten laste gelegde misdaden de algemene kwalificatie van 'genocide' kon worden gegeven.

Enige dagen voor de opening van de zitting in Roskilde heeft het tribunaal opnieuw een verzoek aan de regering van de Verenigde Staten van Amerika gericht een officiële vertegenwoordiger te zenden die bevoegd zou zijn met instemming van de regering op de tegen haar ingebrachte beschuldigingen te antwoorden. Dit verzoek is, evenals vele voorafgaande verzoeken, onbeantwoord gebleven.

Het tribunaal heeft de officiële vertegenwoordigers kunnen horen van de Democratische Republiek Vietnam en van het Nationaal Bevrijdingsfront van Zuid-Vietnam, evenals die van de Neo Lao Haksat (Laos) en van Cambodja en heeft kennis kunnen nemen van alle door hen geuite klachten.

Het heeft een groot aantal getuigen, afkomstig uit de meest verschillende landen, gehoord, met name Vietnamese burgers van Noord en Zuid, slachtoffers van de oorlog en burgers van de Verenigde Staten van Amerika die deel hebben uitgemaakt van het Amerikaanse leger in Vietnam.

Het heeft rapporten gehoord die opgesteld waren door de onderzoekcommissies die het tribunaal zelf naar Vietnam had gezonden, zowel naar de Democratische Republiek Vietnam als naar de gebieden onder het bestuur van het Nationaal Bevrijdingsfront, naar de Verenigde Staten van Amerika, evenals de rapporten van de Japanse onderzoekcommissies en die van de Democratische Volksrepubliek Korea.

Het heeft talrijke rapporten opgesteld door wetenschappelijke en juridische experts en door historici gehoord en bestudeerd.

Overvloedig filmisch en fotografisch dokumentatiemateriaal is haar aangeboden, evenals monsters van wapens en produkten vergezeld van de resultaten van de daarmee uitgevoerde experimenten.

Het acht zich in staat op de bestudeerde vragen de volgende antwoorden te geven :

1. Medeplichtigheid van Thailand, de Philippijnen en van Japan

a. Het Amerikaanse leger heeft, door te steunen op de land-, marine-, en luchtbasis van Okinawa, door gebruik te maken van het gehele Japanse territorium voor zijn troepenverplaatsingen, door te profiteren van de hoogontwikkelde Japanse techniek en het overvloedige reparatiemateriaal voor zijn oorlogs- en koopvaardijvloot, zijn vliegtuigen en voor alle soorten van bevoorrading en uitrusting, van Japan, met de medeplichtigheid van de regering van dat land, één van de meest wezenlijke bestanddelen van zijn strategisch systeem in de strijd tegen Vietnam gemaakt.

b. Uit de aan het tribunaal voorgelegde rapporten en documenten blijkt dat de regering van Thailand de Verenigde Staten diplomatieke steun heeft gegeven, dat zij hen de mogelijkheid heeft gegeven op haar grondgebied bases in te richten waarvandaan de meest dodelijke Amerikaanse luchtaanvallen tegen Vietnam zijn uitgevoerd. Deze bases zijn voor de Amerikanen buitengewoon waardevol omdat zij bombardementen op Vietnam onder veel gemakkelijker en economischer omstandigheden en met veel minder risico voor de piloten mogelijk maken.

Tenslotte heeft de Thaise regering haar medeplichtigheid, door het zenden van een expeditieleger naar Zuid-Vietnam dat aan de zijde van de Amerikaanse strijdkrachten meevecht, geheel voltooid.

Eveneens direct medeplichtig is de Thaise regering aan de daden van agressie tegen Laos en Cambodja waarover verderop sprake zal zijn.

c. De regering van de Filippijnen, waarvan de politiek bijna geheel op één lijn staat met die van de Verenigde Staten, verleent de laatste alle nodige faciliteiten in het gebruik van de bases die zij op het grondgebied van de Filippijnen behouden hebben nadat dit land een puur formele onafhankelijkheid had verkregen. Terecht worden de Filippijnen beschouwd als een typisch voorbeeld van een staat onder de neo-kolonialistische heerschappij van de Verenigde Staten.

Bovendien heeft de regering van de Filippijnen troepen naar Zuid-Vietnam gestuurd. Dit contingent bestaat nu uit 2.000 man en zal zeer waarschijnlijk worden vergroot.

2. *Over verboden wapens en stoffen*

Het tribunaal stelt er prijs op te herinneren aan de onbetwiste principes van de rechten van de mens zoals deze o.a. zijn vastgesteld door de Conventie van Den Haag in 1907 en op grond waarvan het al of niet wettig zijn van een wapen moet worden beoordeeld: het principe van de onschendbaarheid van de burgerbevolking, verbod op het gebruik van giftige stoffen, verbod van wapens die onnodig letsel veroorzaken.

Het hecht vooral bijzonder belang aan de clause-Martens die voorkomt in de preambule van de Conventie van Den Haag en volgens welke het oorlogsrecht afhankelijk is van de rechten van de mens zoals deze voortvloeien uit gewoonten in zwang tussen beschaafde volkeren, de wetten van de menselijkheid en de eisen van het menselijke geweten. Overeenkomstig deze principes verplicht de officiële handleiding in het oorlogsrecht van het Amerikaanse leger, getiteld *The Law of Land Warfare*, Department of Army Field Manual in juli 1956 gepubliceerd onder nummer FM 27-10 door het 'Department of the Army', de strijdkrachten te velde niet van ieder soort en van elke graad van geweld gebruik te maken, als deze niet werkelijk nodig zijn voor het bereiken van het gestelde militaire doel.

Het tribunaal heeft in Stockholm reeds het gebruik van fragmentatiebommen (ook CBU of splinterbommen genaamd) veroor-

deeld. Deze wapens dragen in zich zelf reeds het bewijs dat zij geen ander doel hebben dan het treffen van de burgerbevolking, aangezien zij geen enkel effect hebben tegen stellingen of beschermde soldaten. Het tribunaal is ervan op de hoogte gesteld dat het gebruik van deze bommen nog is opgevoerd en dat zij zijn vervolmaakt tot bommen met uitgestelde werking.

Het wenst heden te veroordelen:

—het massaal en zonder onderscheid gebruik maken van napalm, hetgeen overduidelijk voor het tribunaal is aangetoond.

—het gebruik van fosfor waarvan de brandwonden nog veel pijnlijker en moeilijker te genezen zijn en dat bovendien een giftig effect heeft op het organisme.

Wat betreft het gebruik maken van gassen is het tribunaal van mening dat het niet mede ratificeren door de Verenigde Staten van het Protokool van Genève van 17 juni 1925 met betrekking tot het verbod op het gebruik van verstikkende, giftige en dergelijke gassen teniet is gedaan door de aanneming door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties van de Resolutie van 5 december 1966 (een resolutie waar de vertegenwoordiger van de Verenigde Staten voor heeft gestemd) die een beroep doet op alle staten om zich te houden aan de principes en doelstellingen van bovengenoemd Protokool en alle handelingen die ermee in strijd zijn veroordeelt.

De wetenschappelijke rapporten van zeer bevoegde experts die op het tribunaal zijn voorgelezen, tonen aan dat het gebruik van gassen in Vietnam (namelijk CS, CN, DM) onder omstandigheden plaats vindt waardoor ze altijd een giftige en dikwijls een dodelijke werking uitoefenen, vooral wanneer ze in schuilplaatsen, bunkers en onderaardse ruimten, waarin een groot deel van de Vietnamese bevolking gedwongen is te leven, geblazen worden. Het is onmogelijk ze onder de buiten gevecht stellende gassen te rangschikken. Ze moeten worden gerangschikt onder de gevechtsgassen.

Het tribunaal heeft de veelvuldig voorkomende praktijk van het

Amerikaanse leger om hele streken van Vietnam met ontbladeringsmiddelen en onkruidododende middelen te bestuiven bestudeerd. Het heeft opgemerkt dat de hierboven genoemde Amerikaanse handleiding in het oorlogsrecht verbiedt met chemische middelen, zelfs als deze theoretisch onschadelijk zijn voor mensen, oogsten, die niet uitsluitend bestemd zijn voor de voeding van de strijdkrachten, te vernietigen.

Het heeft vastgesteld dat de rapporten van de onderzoekcommissies de zowel uit Vietnamese als uit Amerikaanse bron afkomstige inlichtingen hebben bevestigd dat aanzienlijke oppervlakten landbouwgrond met deze ontbladerende en onkruidododende middelen zijn besproeid. Meer dan 700.000 hektaren land zijn in 1966 getroffen.

3. Over de behandeling van krijgsgevangenen

Het tribunaal stelt het op prijs eraan te herinneren dat krijgsgevangenen een menselijke behandeling dienen te krijgen onder omstandigheden omschreven in de Conventie van Genève van 1949 waarvan de Verenigde Staten medeondertekenaars zijn en waarvan zij de bewoordingen hebben opgenomen in hun handleiding in het oorlogsrecht. Martelingen, verminkingen, ernstig lichamenteel en moreel letsel moeten niet slechts verboden maar ook gestraft worden. De gevangene heeft het recht zijn leven te behouden en recht op de medische behandeling die zijn gezondheidstoestand noodzakelijk maakt.

Uit talrijke getuigenissen, zowel Vietnamese als Amerikaanse (onder de Amerikaanse getuigen bevond zich een oud-soldaat wiens taak het gedurende 10 maanden was geweest de gevangenen te verhoren na hun gevangenneming) blijkt dat deze principes voor de Amerikanen in Vietnam dode letters zijn.

Het neerschieten van gewonden op het slagveld, executies zonder veroordeling zijn aan de orde van de dag. Gevangenen zijn uit vliegende helikopters geworpen.

Martelingen van allerlei soort, door middel van electriciteit, door water, door verbrandingen, door slaan en door ophanging wor-

den dagelijks toegepast. Alle getuigen hebben bevestigd dat ze altijd plaats vinden in het bijzijn van en onder leiding van Amerikaanse militairen wanneer deze er al niet zelf aan deelnemen.

Deze martelingen hebben ten doel inlichtingen of bekentenissen los te krijgen. Medische verzorging wordt systematisch geweigerd aan gewonden en zieken die weigeren te praten.

Tenslotte worden, in strijd met de bepalingen van de Conventie van Genève, de gevangenen, waarvan de Verenigde Staten in de zin van die Conventie de verantwoordelijkheid dragen omdat zij hen gevangen genomen hebben, overgedragen aan de autoriteiten van de zogenaamde regering van Saigon die zich op hun beurt te buiten gaan aan verschrikkelijke onderdrukking gepaard gaande met martelingen. Hiervan zijn talrijke voorbeelden verschaft, waaronder die van op verschrikkelijke wijze gefolterde strijdsters.

4. Behandeling van de burgerbevolking

De Conventie van Den Haag van 1907, de vonnissen van Neurenberg en van Tokio, de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, de Vierde Conventie van Genève van 12 augustus 1949, zij stellen alle het onbetwistbare grondbeginsel van de bescherming van de burgerbevolking ten tijde van oorlog.

De handleiding van het oorlogsrecht van het Amerikaanse leger bevat de integrale tekst van de Vierde Conventie van Genève, waarvan het dwingende karakter onmiskenbaar is.

Het tribunaal:

—na de getuigenissen van drie Amerikaanse oud-strijders en het verslag van de ondervragingen die zijn onderzoekcommissie in de Verenigde Staten heeft afgenomen gehoord te hebben;

—na de belangrijke dokumentatie afkomstig uit Amerikaanse bron die aan zijn stukken is toegevoegd, te hebben bestudeerd;

—na het verslag van de onderzoekcommissie van het tribunaal die de gebieden onder bestuur van het Nationaal Bevrijdingsfront heeft bezocht en die 317 getuigenverklaringen heeft afgenomen waarvan de processen-verbaal aan de stukken zijn toegevoegd,

en een belangrijke getuige, burger van de Bondsrepubliek Duitsland die meerdere jaren in Zuid-Vietnam heeft gewoond onder omstandigheden die hem in staat stelden uitstekend ingelicht te zijn, te hebben gehoord;

Is van mening dat de volgende feiten bewezen zijn:

1. Bij de systematische en voortdurende uitkamoperaties zijn duizenden inwoners vermoord. Volgens serieuze inlichtingen uit Amerikaanse bron zijn sinds het begin van de oorlog 250.000 kinderen gedood en 750.000 gewond en voor het leven verminkt. Het rapport van senator Kennedy van 31 oktober 1967 vermeldt dat iedere maand 150.000 gewonden geteld worden.

Dorpen zijn volledig met de grond gelijk gemaakt, te velde staande gewassen verwoest, het vee vernietigd. De getuigenis van de Amerikaanse journalist Jonathan Schell in het bijzonder beschrijft op een aangrijpende manier de deportatie door de Amerikaanse strijdkrachten van de bevolking van het Vietnamese dorp Ben-Suc en de volledige verwoesting van dit dorp.

Duidelijke getuigenissen en in het debat te berde gebrachte documenten hebben het bestaan van 'vrije schietzones' vermeld waar 'alles wat beweegt als de vijand wordt beschouwd' hetgeen betekent dat de gehele bevolking tot doelwit wordt gekozen.

2. 'Een derde van de bevolking van Vietnam is verplaatst' aldus senator Kennedy tegenover het 'International Rescue Committee' en opgesloten in strategische dorpen die nu 'dorpen van het nieuwe leven' zijn geheten. De levensomstandigheden in deze dorpen zijn, volgens de gepubliceerde en ongepubliceerde verslagen waarvan het tribunaal heeft kennis genomen, verwant aan die in een concentratiekamp.

De geïnterneerden—voor het grootste deel vrouwen en kinderen—zijn als vee achter het prikkeldraad geplaatst. Voedsel en hygiënische voorzieningen ontbreken bijna geheel, hetgeen het in leven blijven vaak onmogelijk maakt. De sociale en traditionele structuren van de Vietnamese families worden op deze wijze vernietigd.

Men moet eveneens rekening houden met een indrukwekkend aantal gevangenen die in de kerkers van Zuid-Vietnam opgesloten zijn. Volgens geloofwaardige schattingen zijn het er 400.000. Willekeurige arrestaties, ondervragingen gepaard gaande met afschuwelijke martelingen zijn aan de orde van de dag.

Alle met elkaar overeenstemmende getuigenissen bewijzen dat de Amerikaanse strijdkrachten en hun huurlingen dagelijks onmenselijk en onwettige methoden tegen de burgerbevolking, die op deze wijze met de uitroeiing wordt bedreigd, gebruiken.

5. Over de uitbreiding van de oorlog naar Laos en Cambodja

Als uitvloeisel van de Amerikaanse agressie in Vietnam is de veiligheid van de twee buurlanden ernstig in gevaar gebracht.

1. Het volk van Laos is in de oorlog verwickeld door een directe uitbreiding van de Amerikaanse agressie op zijn grondgebied.

Ten eerste vormen de schending van de Akkoorden van Genève van 1954 over Indo-China en die van de Akkoorden van Genève van 1962 over Laos en de steun die door de regering van de Verenigde Staten en die van Thailand aan de lokale pro-Amerikaanse strijdkrachten wordt gegeven, een grove inmenging in de interne aangelegenheden van Laos die de oorlog op Laotiaans grondgebied weer heeft doen oplaaien.

Ten tweede is er Amerikaans militair personeel en dat van zijn Zuidvietnamese en Thaise satellieten in Laos binnengedrongen en hebben dat deel van het grondgebied dat onder bestuur van de regering in Vientiane staat in een militaire basis in dienst van de Amerikaanse agressie zowel tegen Vietnam als tegen het resterende deel van Laos, veranderd.

Tenslotte bestoken Amerikaanse vliegtuigen, vertrokken van in Thailand gelegen bases heftig de Laotiaanse bevolking waarbij vele doden vallen.

2. Cambodja is, zoals reeds door het tribunaal werd onderstreept in de uitspraak van Stockholm, slachtoffer van herhaalde schendingen van zijn grenzen door de strijdkrachten van Thailand en die van de regering in Saigon. Het is eveneens slachtoffer van her-

haalde bombardementen, zowel door artillerie als vanuit de lucht, door de Amerikaanse strijdkrachten zelf.

De situatie zoals die in Stockholm werd geanalyseerd is inmiddels nog erger geworden en de zwaarste dreigingen rusten op dit moment op het koninkrijk Cambodja, zoals zijn staatshoofd het tribunaal heeft willen berichten.

Enige literatuur

1. Een tribunaal komt tot stand, Algemeen

War Crimes in Vietnam, by Bertrand Russell, George Allen & Unwin Ltd., London 1967 (voorgeschiedenis van het Vietnam-tribunaal, verscheen in Nederlandse vertaling bij de uitgeverij de Bezige Bij).

Tribunal Russell, le Jugement de Stockholm, Gallimard, Paris 1967 (uittreksels uit de rapporten van de discussies van de eerste tribunaalzitting. De complete editie van het volledige bewijsmateriaal moet nog plaatsvinden).

In Name of America, edited by the National Committee of Clergy and Laymen Concerned about Vietnam, Turnpike Press USA 1968 (algemeen overzicht oorlogsmisdaden, gedocumenteerd aan de hand van de verslagen in de Amerikaanse pers).

2. Wie is de agressor?

a. rapporten voorgelegd aan het tribunaal

Schéma du rapport introductif général, par Me L. Matarasso, avocat à la Cour de Paris, président de commission juridique du Tribunal.

Rapport sur le droit de la guerre, par Me Yves Jouffa.

The Historical Background of United States Agression in Vietnam since World War Two, by Gabriel Kolko, University of Pennsylvania, USA.

Chronologie des faits relatifs à la guerre d'agression des Etats-Unis au Viêt-Nam, par la Commission d'enquête de la République Démocratique du Viêt-Nam sur les crimes de guerre des impérialistes Américains au Viêt-Nam, janvier 1967.

Témoignage sur l'intervention Américaine au Vietnam de 1945 à 1964, par Mr Jean Chesneaux, Directeur d'Etudes à l'Ecole des Hautes Etudes (Sorbonne).

Juridical Viewpoint on the U.S. War of Agression in Vietnam as War Crime, by the Japan Committee for the Investigation of U.S. War Crimes in Vietnam.

Rapport de Synthèse, de Lelio Basso.

b. officiële teksten afkomstig van de regering van de Verenigde Staten van Amerika

A Threat to the Peace, North Viet-Nam's Effort to Conquer South Viet-Nam, december 1961, Department of State publications 7308.

Agression From the North, the Record of North-Viet-Nam's Campaign To Conquer South-Viet-Nam, Department of State publications 7839, february 1965.

The Legality of United States Participation in the Defense of Viet-Nam, Memorandum from the Department of State, Office of the Legal Adviser, march 4, 1966.

Background Information relating to Southeast Asia and Vietnam, Committee on Foreign Relations United States Senate, U.S. Government Printing Office, 1966 (overzicht van een deel van de brieven, verklaringen, persconferenties e.d. van de Amerikaanse regeringsleiders sinds 1950. De volledige tekst van de Akkoorden van Genève 1954 en 1962 zijn hierin opgenomen).

The Faceless Viet Cong, by George A. Carver Jr., Foreign Affairs, april 1966.

c. andere publikaties

1. bestrijding regeringsstandpunt

Legal Issues of U.S. Position in Vietnam, by the Lawyers Committee on American Policy Toward Vietnam, Congressional Record, febr. 25, 1966 (antwoord op het 1965 White Paper op juridische basis).

Agression From The North: The Verdict, by Curtis Crawford, Viet-Report, aug/sept 1966, oct. 1966 & april/may 1967 (analyse van de betrouwbaarheid van de in het 1965 White Paper genoemde gegevens).

Vietnam and International Law, An Analysis of the Legality of the U.S. Military Involvement, by the Consultative Council of the Lawyers Committee on American Policy Toward Vietnam, O'Hare, Flanders, N. J. USA 1967 (antwoord op de diverse door de Amerikaanse regering naar voren gebrachte argumenten, door rechtsgeleerden van wereldnaam, waaronder enkele die aan de Neurenbergse processen hebben meegewerkt zoals Quincy Wright en Joh. H. E. Fried. *Zeer belangrijk!*).

Viet Nam in the Balance, by Bernard B. Fall, Foreign Affairs, oktober 1966 (antwoord aan Carver over het ontstaansgeschiedenis van het Bevrijdingsfront: door repressie in het zuiden).

2. algemene overzichten Vietnam

Vietnam, History, Documents and Opinions on a major World Crisis, edited by Marvin E. Gettleman, Penguin Books 1965.

The Vietnam Reader, Articles and Documents on American Foreign Policy and the Vietnam Crisis, edited by Marcus G. Raskin and Bernard B. Fall, Vintage Books, N.Y. 1965.

Vietnam, Achtergronden van een conflict, door Jürgen Horlemann en Peter Gäng, Bezige Bij Amsterdam 1967.

3. koude oorlog

The Cold War and Its Origins, 1917—1960 by D. F. Fleming, 2 vols, Doubleday N. Y. & Allen & Unwin, London 1961.

From Yalta to Vietnam, American Foreign Policy in the Cold War, by David Horowitz, Penguin Books 1967.

Histoire de la guerre froide, par André Fontaine, Fayard, Paris 1967, 2 vols.

The Tragedy of American Diplomacy, by William Appleman Williams, Delta Paperbacks N. Y. 2nd revised edition 1962.

American Power in the 20th century, by Michael Harrington, special article in Dissent, sept./oct. 1967.

A Curtain of Ignorance, China: How America is deceived, by Felix Greene, London 1965.

The Myth of Chinese Agression, by Oliver M. Lee, The Nation, nov. 6, 1967.

4. de bedoeling van de Verenigde Staten in Azië

Our New Western Frontier, by Robert Moskin, Look, may 30, 1967.

America's long dream in Asia, by Walter LaFeber, The Nation, nov. 6, 1967.

The Dollar and Asia, by Dr. R. A. Ulyanovsky, Foreign Publishing House, Moskou, 1965.

5. enkele episodes uit de Amerikaanse agressie tegen Vietnam

Mandate for Change, by Dwight D. Eisenhower, Garden City, USA, 1963.

Le Fin d'une Guerre: Indochine 1954, par Jean Lacouture et Philippe Devillers, Paris 1960 (over de conferentie van Genève).

How the United States Got Involved in Vietnam, by Robert Scheer, Santa Barbara 1965 (over het aan de macht brengen en houden van Diem) (in Nederland uitgegeven door Katernen 2000 onder de titel 'Hoe de Verenigde Staten verwickeld werd in de Vietnam-kwestie').

Vietnam's Unheld Elections: The Failure to Carry Out the 1956 Reunification Elections and the Effect on Hanoi's Present Outlook, by Franklin N. Weinstein, Cornell University Southeast Asia Programm, 1966 (in Nederland verschenen onder de titel 'Vietnam, de verkiezingen die nooit plaatsvonden' bij uitgeverij Bevrijding).

Welfare Imperialism in Vietnam, by John McDermott, the Nation, July 25, 1966 (over het manipuleren van de Zuidvietnamese maatschappij door de VS) (vertaald in het Vietnam Bulletin, d.d. 20-1-'68).

The Politics of Escalation in Vietnam, by Franz Schurmann, Peter Dale, Reginald Zelnik e.a. Fawcett Premier Book. N.Y. 1966.

To Move a Nation, The Politics of Foreign Policy in the Administration of John F. Kennedy, by Roger Hilsman, Doubleday & Company Inc. Garden City N.Y. 1967.

3. De bombardementen op Noord-Vietnam

Fundamentals of Aerospace Weapon Systems—U.S. Air Force ROTC—Air University 1966.

Rapport sur les bombardements civils au Nord-Vietnam—Tribunaalrapport Dr. A. Behar.

Rapport Synthetique sur les provinces Nghe An et Thanh Hoa—Tribunaalrapport Gisèle Halimi e.a.

Exposé technique sur la nature et l'emploi des bombes a fraction, par Jean-Pierre Vigier (Tribunaalrapport).

Report on bombardements on dikes and waterworks—Tribunaalrapport van Yves Lacoste

Bomben neben dem Ziel—Artikel in Die Zeit 24.11.1967.

Verenigde Staten denken aan bomaanvallen op bevolkingscentra—Het Vrije Volk 27.9.1967.

Achter delinies in Noord-Vietnam—H. E. Salisbury—Actuele Parool-pocket 1967.

Rapports sur les crimes U.S. à l'encontre de Ville de Hai-Phong etc.—Commission d'enquête de la ville de Hai-Phong sur les crimes de guerre des impérialistes Américains au Vietnam, Demokratiese Republiek Vietnam, 1967.

4. Verboden wapens

a. rapporten voorgelegd aan het tribunaal

Report on Scientific Studies of Weapons Used in Vietnam, by the Japan Committee for the Investigation of War Crimes in Vietnam.

Armes incendiaires-Gaz toxiques—Defolians, Exposés des méthodes et des principes de la Commission Scientifique.

Rapport de la sous-commission 'Guerre Chimique', Rédigé par les Biochimistes et Nutritionistes de la Région parisienne sous la direction de Edgar Lederer, Professeur à la Faculté des Sciences de Paris-Orsay.

Crime de Génocide américain au Sud Viet Nam, édité par le Comité pour la dénonciation des Crimes des Américains et de leur valets au Sud Viet-Nam (van het Bevrijdingsfront).

Technical Report on the Uses of Napalm.

The Law of Land Warfare, report by Frank Pestana.

Rapport sur la question des armes interdites par les lois de la guerre, par Me Yves Jouffa.

b. andere publikaties

The Use of Napalm, poisonous gases and other Weapons of Mass Destruction, by John Takman. Working paper World Conference on Vietnam, Stockholm 6—9 July 1967. (vertaald in het Vietnam Bulletin, 2de jrg., nr. 21 16.3.'68)

They Are Even More Ruthless Than Hitler! Black Book published by the South Vietnam Committee for Denunciation of the Crimes of the U.S. Imperialists and Their Henchmen, Zuid-Vietnam, 1966.

U.S. Imperialist's 'Burn All, Destroy All, Kill All' Policy in South Vietnam, National Liberation Front, 1967.

The Weed Killers, by Carol Brightman, Viet-Report, june/july 1966.

Vietnam, documents sur la guerre chimique et bactériologique, par Dr. J.-P. Guignard, Comité suisse d'aide au Vietnam. (In Nederland uitgegeven door het Vietnam Bulletin, dd 25-11-67).

Tomorrow's Weapons, by J. H. Rothschild, McGraw Hill Book Company, London 1964.

Vietnam, guerre chimique et biologique, par Michel Sakka, Editions Sociales, Paris 1967.

Napalm, ett internationellt symposium om kemisk och biologisk krigföring i var tid, redigerat av John Takman, Rabén & Sjögren, Stockholm.

Napalm, by Peter Reich, M. D. and Victor W. Sidel, M. D., the New England Journal of Medicine, 13.7.'67.

The University at War, special issue Viet-Report, jan. '68.

Scientist and Citizen, special CBW-issue, aug./sept. '67.

5. Behandeling van krijgsgevangenen

Rapport de la mission d'enquête du Tribunal International contre les crimes de guerre au Vietnam aux Etats-Unis, par Maitre Gisèle Halimi, Présidente de la Commission d'Enquête Générale.

The Testimonies of the American Witnesses Donald Duncan, Peter Martinson and David Tuck (uitgetypte bandopnamen).

Rapport de Jean Bertolino.

The New Legions, by Donald Duncan, Victor Gollancz Ltd London 1967.

Cage for the Innocents, by Orville Schell, The Atlantic, jan. 1968.

6. Behandeling van de burgerbevolking

Rapport de la mission d'enquête au Sud Vietnam dans les regions controlées par le Front National de Liberation (septembre 1967) par Dr. Jean Michel Krivine, Dr. Marcel Francis Kahn et Roger Pic.

Extraits du Hearings du sous-comité sénatorial sur les réfugiés (9 octobre 1967) (déclaration du Sénateur E. Kennedy).

The village of Ben Suc, by Jonathan Mirsky, The Nation, 21.9.'67.

People as the Enemy, The Scorched Eart of Vietnam, by D. Gareth Porter, New Republic, 10.2.,68.

Verhøre mit Knüppeln und Elektroden, Spiegel-Gespräch mit dem deutschen Vietnam-Arzt Dr. Erich Wulff, *Der Spiegel*, Nr 51, 11.12.1967.

Testimony of Mr. Nguyen Hong Phuong (getuige bij het tribunaal).

South Viet Nam, by Marta Rojas and Raúl Valdés Vivó, Book Institute, Havana 1967.

The U.S. Imperialists' and their agents' policy of herding the people into concentration Camps in South Vietnam, by Commission for the denunciation of U.S. War Crimes in South Vietnam.

Bericht uit Vietnam, door Mary McCarthy, Sythoff, Leiden 1967.

Strategie Hamlets in South Viet-Nam, A Survey and Comparison, by Milton E. Osborne, Data paper nr. 55, Cornell University, N. Y. 1965

Air War: Vietnam, by Frank Harvey, Bantam Books, London 1967.

7. Volkerenmoord

Rapport sur le génocide présenté par Mehmet Ali Aybar à la deuxième session du Tribunal International des Crimes de Guerre.

Rapport sur le génocide au Vietnam, par L. Matarasso, président de la Commission Juridique du Tribunal.

Le Génocide, par Jean-Paul Sartre, *Les Temps Modernes*, decembre 1967 (tekst Sartres Tribunaalverslag) in het Engels vertaald verschenen in Ramparts, febr '68.

Volkerenmoord in Vietnam, gesprek met Günther Anders, door Ton Regtien, Friese Koerier, kerstnummer 1967.

8. De oorlog is niet tot Vietnam beperkt

Laos

Getuigenissen van Bernard Couret, Wilfred Burchett, J-Pierre Vigier, Tiao Souk Vongsak, Bonze Kykeo Souvannarath en Thanh Savanvilay.

Background Informations relating to Southeast Asia and Vietnam, Committee on Foreign relations U.S. Senate (voor 1954 en 1962 Akkoorden over Laos).

Ooggetuige in Indo-China, door Michael Field, Nederlands Boekhuis, Tilburg 1965.

Laos, the Politics of Neutralisation, by A. J. Dommen, Frederick Praeger, New York/London, 1964.

Invasion Plans: Since the Pentagon sees Southeast Asia as a 'theatre of war', it has contingency plans to invade south Laos and North Vietnam, by David Welsh, Ramparts, july 1967.

Programme of action of the Neo Lao Haksat, Neo Lao Haksat publications 1964.

Twelve Years of American intervention and aggression in Laos, Neo Lao Haksat Publications 1966.

L'impérialisme Américain saboteur des accords de Genève de 1962 sur le Laos, Editions du Neo Lao Haksat, 1967.

Cambodja

Rapport du Commandant Khouroudeth et de M. Vulthi (afgezanten van de Cambodjaanse regering).

Rapport de Cambodge, par Bernard Couret.

Enquiry at Phnom Penh, 11th September 1967 by Mme Rena Kahn.

Rapport de commandant Kouroudeth, de la délégation du Cambodge (2e session).

Bernard Couret in *Le Monde* dd 20-7-'66, 30.8.'66. en 6.5.'67.

Cambodia next? Cambodia-issue of *Minority of One*, jan.'68, articles by Huot Sambath and M. S. Arnoni.

9. De betekenis van het tribunaal

Oorlogsmisdrijven en het Internationale Recht, door Mr. M. W. Mouton, A. A. M. Stols 1947.

The Establishment of an International Criminal Court, Some General Problems, by René Marius Reeder, A. J. Nuss, Amsterdam 1962.

The United Nations and the Superpowers, John G. Stoessinger, Random House, N.Y. 1966.

The Strategy of World Order, 4 vols edited by Prof. R. A. Falk and S. H. Mendlovitz, World Law Fund 1966:

1. Toward a Theory of War prevention,
2. International Law,
3. The United Nations,
4. Disarmament and Economic Development.

Changing International Law: Methods and objectives in the era of Soviet-Western detente, in *American Journal of International Law* 1965, nr. 59.

De Nederlandse pers en het Vietnam Tribunaal, uitgave afdeling Krant Kritische Universiteit van Amsterdam, december 1967.

Deze literatuurlijst is beperkt en vermeldt over het algemeen de in de tekst genoemde bronnen, zeker als dat krantenberichten zijn, niet. Wat de Tribunaalbronnen betreft zijn alleen de belangrijkste rapporten genoemd. Voor het volledige Tribunaalmateriaal zij verwezen naar de binnenkort bij Gallimard te Parijs verschijnende uitgaven van het Tribunaal zelf.

Bronnen die in meerdere hoofdstukken zijn gebruikt, werden slechts eenmaal vermeld.

'Wij zijn er ons volkomen van bewust, door niemand te zijn gemachtigd... Het tribunaal is van mening dat zijn wettigheid voortkomt zowel uit zijn volstrekte onmacht als uit zijn algemeen-geldendheid...'

Jean-Paul Sartre

**'Wij zijn er ons volkomen van bewust, door
niemand te zijn gemachtigd... Het tribunaal is van
mening dat zijn wettigheid voortkomt zowel uit
zijn volstrekte onmacht als uit zijn
algemeen-geldendheid...'**

Jean-Paul Sartre